

ผลของการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

นางสาวณัฐฐาสิริ ศักดิ์ทอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-17-5483-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF USING CHILDREN LITERATURE ON PRESCHOOLERS' LIFE SKILLS

Miss Nattasiri Sakthong

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Early Childhood Education

Department of Curriculum Instruction and Educational Technology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-17-5483-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผลของการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล
โดย	นางสาวณัฐฐาสิริ ศักดิ์ทอง
สาขาวิชา	การศึกษาปฐมวัย
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.ปัทมาศรี ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์

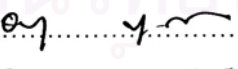
คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศรีบริวรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา แชมมณี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.ปัทมาศรี ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. อรชา ตูลานันท์)

นางสาวณัฐฐาสิริ ศักดิ์ทอง : ผลของการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล (EFFECTS OF USING CHILDREN LITERATURE ON PRESCHOOLS' LIFE SKILLS) อ. ที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร.ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์, 151 หน้า. ISBN 974-17-5483-3.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด ของเด็กวัยอนุบาล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 40 คน จากโรงเรียนวัดราชคฤห์ สังกัดกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน และกลุ่มควบคุม 20 คน การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การพัฒนาการจัดการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ขั้นที่ 2 การสร้างเครื่องมือวิจัย และขั้นที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ผลการวิจัยมี ดังนี้ 1) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2) หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

กระบวนการสอนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2) การสังเกตและสะท้อนความคิด 3) การสรุปความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม และ 4) การทดลองใช้ในสถานการณ์จริง

ภาควิชา.....หลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา.....ลายมือชื่อนิสิต.....ณัฐฐาสิริ ศักดิ์ทอง.....
สาขาวิชา.....การศึกษาปฐมวัย.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ SV.....
ปีการศึกษา.....2548.....

4583690227 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD: CHILDREN LITERATURE / PRESCHOOLER / LIFE SKILLS

NATTASIRI SAKTHONG: EFFECTS OF USING CHILDREN LITERATURE ON
PRESCHOOLER'S LIFE SKILLS. THESIS ADVISOR: PATTAMASIRI TEERANURAK
JARUCHAINIWAT, Ph.D., 151 pp. ISBN 974-17-5483-3.

The purpose of this research was to study the effects of using children literature on preschoolers' life skills. The samples were 40 five-six years old preschoolers from Wat Ratchakru School under the jurisdiction of Bangkok Education Commission. Twenty students were assigned to a control group and twenty were assigned to an experimental group. The study consisted of 3 phrases. The first phrase was the development of the teaching process that used children literature. The second phrase was research tools development. The third phrase was field testing.

The results were as followed: 1) the average post-test score of the experimental group was significantly higher than that of the pre-test at the .05 level; 2) after the field test, the preschools' life skills average score of the experimental group was significantly higher than that of the control group at .05 level.

The teaching process divided into 4 steps included 1) concrete experience, 2) observation and reflection, 3) abstract conceptualization, and 4) active experimentation.

Department Curriculum Instruction and Student's signature *Nattasiri Sakthong*
..... Educational Technology.....
Field of study... Early Childhood Education..... Advisor's signature *Pattamasiri Teeranurak J.*
Academic year 2005.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสามารถของอาจารย์ ดร. ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ อาจารย์ชัยวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งกรุณาสละเวลาตรวจ ให้คำปรึกษา แก้ไข ข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา เขมมณี ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร. อรชชา ตูลานันท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาตรวจสอบ และให้คำแนะนำ ทำให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติยวดี บุญเชื้อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอื้อพร สัมมาทิพย์ และอาจารย์ ดร. ศรินธร วิทยะสิรินันท์ ที่กรุณาสละเวลา อันมีค่าช่วยให้คำแนะนำ แก้ไข ข้อบกพร่อง ให้ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการทำ วิทยานิพนธ์ และยังเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมีแรงมูมานะพยายามทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คุณเกรียงไกร ไชยเมืองดี ผู้อำนวยการมูลนิธิริรักษ์เด็ก และเจ้าหน้าที่ ประจำมูลนิธิริรักษ์เด็ก (Life Skills Foundation) จังหวัดเชียงใหม่ทุกท่านที่กรุณาแนะนำและจัดหา ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณ Miss Gretchen A. Hilburger (National 4-H Council) และ Dr. Jones Laikhe (Youth Development Program Specialist National 4-H Headquarters) ที่ช่วยแนะนำแหล่งข้อมูลทาง Internet และให้ คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการทำวิจัย

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่เลี้ยงดูและสนับสนุนส่งเสริมให้ การศึกษา รวมไปถึงพี่ ๆ ทุกคนที่ให้กำลังใจ และช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดทุก ๆ วัน ขอขอบคุณเพื่อน รุ่นพี่ และรุ่นน้อง ผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จนี้ทุกคนที่คอยรับฟังปัญหา พร้อมที่จะให้กำลังใจ รอยยิ้ม และเสียงหัวเราะในยามที่เหน็ดเหนื่อยและท้อตลอดมา ขอขอบคุณทุกท่านอย่างจริงใจ

สถาบันนวัตยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	8
2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล.....	9
ความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิต.....	10
พัฒนาการ การเรียนรู้ และทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล.....	18
แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล.....	24
แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	30
ความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	30
ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	31
การเลือกวรรณกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยอนุบาล.....	38
วรรณกรรมกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43

	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 45
	การพัฒนากระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก..... 46
	การสร้างเครื่องมือ..... 58
	การทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก..... 66
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 71
	ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับผลของการใช้ กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก..... 72
	ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลของการใช้ กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก..... 79
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 83
	สรุปผลการวิจัย..... 88
	การอภิปรายผล..... 88
	ข้อเสนอแนะ..... 91
	รายการอ้างอิง..... 93
	ภาคผนวก..... 98
	ภาคผนวก ก..... 99
	ภาคผนวก ข..... 101
	ภาคผนวก ค..... 103
	ภาคผนวก ง..... 112
	ภาคผนวก จ..... 115
	ภาคผนวก ฉ..... 126
	ภาคผนวก ช..... 143
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 151

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล.....	47
2 หนังสือนิทานที่มีความสอดคล้องกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล.....	49
3 เนื้อหาสาระของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	52
4 ความหมายของพฤติกรรมและเกณฑ์การให้คะแนน.....	60
5 ความหมายของพฤติกรรมและเกณฑ์การให้คะแนน.....	63
6 เปรียบเทียบกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กและ การจัดการเรียนการสอน.....	68
7 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต ของเด็กวัยอนุบาล ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	73
8 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต ของเด็กวัยอนุบาล หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	73
9 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต ของเด็กวัยอนุบาล ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนการทดลองและ หลังการทดลอง.....	74
10 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนน ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต ของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	74
11 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนน ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต ของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	75
12 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของ คะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต ของเด็กวัยอนุบาล ด้านจิตใจ ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	75
13 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนน ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านจิตใจ หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	76

14	การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนน ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านสังคม ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	76
15	การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนน ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านสังคม หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	77
16	การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนน ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านปัญญาและการคิด ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	78
17	การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนน ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านปัญญาและการคิด หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	78
18	การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด ของนักเรียนกลุ่มควบคุม ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง.....	113
19	การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้าน การกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง.....	114
20	แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล.....	116

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการสร้างการสอนทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล โดยการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	50
2 การสอนทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	51
3 การสอนทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก.....	54

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวนี้ส่งผลการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพ มีคุณค่าต่อตนเอง และมีคุณค่าต่อสังคมโลกโดยรวม การเป็นคนดีแสดงถึงการมีคุณธรรม มีจิตใจดีงาม พร้อมทั้งจะทำประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และธรรมชาติแวดล้อม การเป็นคนเก่งเป็นศักยภาพหรือความสามารถของบุคคลในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการมีความสุขเป็นภาวะที่ทุกคนต้องการให้เกิดกับตนเอง แต่ความสุขนั้นจะเกิดจากการกระทำที่เหมาะสมซึ่งต้องอาศัยความดีและความเก่งเป็นพื้นฐานสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541)

การมีพื้นฐานชีวิตที่ดีงามและมั่นคงต้องอาศัยการพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งเป็นความสามารถที่ติดตัวมาแต่กำเนิด และเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ทั้งจากตนเองและผู้อื่น รวมถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสังคมที่คนร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามศักยภาพของแต่ละคนท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี แต่สังคมปัจจุบันอยู่ภายใต้อิทธิพลของยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ดีและไม่ดีต่างมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก ปัญหาสำคัญจึงอยู่ที่พ่อแม่และผู้ใหญ่ซึ่งมีหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็กจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้เด็กเป็นคนดีควบคู่ไปกับการมีความสุขเพื่อเตรียมเด็กให้รับมือกับสภาพความเจริญทางวัตถุที่เข้ามาพร้อมกับปัญหาในสังคมที่รุนแรงขึ้นทุกวัน (งามตา วรินทร์านนท์, 2546) ดังนั้นการส่งเสริมให้เด็กสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและปลอดภัยจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น

การส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็กวัยอนุบาลเป็นสิ่งสำคัญ เด็กจำเป็นต้องได้รับการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเป็นองค์รวม เนื่องจากในชีวิตประจำวันเด็กนั้นไม่สามารถคาดเดาได้ว่าวันต่อไปจะเกิด สิ่งใดขึ้น ทุกสิ่งล้วนเป็นเหตุการณ์เฉพาะหน้า ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมทักษะชีวิตอย่างถูกต้องในทุก ๆ ด้าน เด็กจะมีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงควบคู่ไปกับสภาพอารมณ์ จิตใจที่ดีงาม และมั่นคงพร้อมที่จะเผชิญปัญหา สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่น มีความสามารถคิดแก้

ปัญหาและคิดอย่างสร้างสรรค์ เกิดทักษะในด้านต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ส่งผลให้เด็กดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และมีคุณค่าทั้งต่อตนเอง และต่อสังคมโดยรวม

จากการศึกษาตำราเอกสารพบว่า มีผู้ให้คำจำกัดความและกำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้อย่างหลากหลาย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิต และมีคุณลักษณะที่จำเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการกระทำ ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านปัญญา ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา มีโครงการ 4-H ซึ่งมีจุดมุ่งหมายส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็กและเยาวชน โดยมีการจำแนกทักษะชีวิตออกเป็น 4 ด้าน คือ การคิด และการจัดการ (Head) การติดต่อสื่อสารและความเอื้ออาทร (Heart) การให้และการลงมือทำ (Hands) และการดำรงชีวิต (Health) (Kress and others, 2002) และได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับเด็กที่มีอายุระหว่าง 5-8 ปี ที่เรียกว่า Clover Kids ไว้ 5 ประการ คือ ความเข้าใจตนเอง (Self-understandings) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) การตัดสินใจ (Decision Making) การเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (Learning to Learn) และความเชี่ยวชาญของทักษะทางกาย (Mastering Physical Skills) (Iowa State University, 2002)

Cronin (1996) กล่าวว่า ทักษะชีวิตเป็นเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนทุกคน ซึ่งควรกำหนดให้อยู่ในหลักสูตรตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงชั้นมัธยมอย่างต่อเนื่องและสอนเป็นประจำทุกวันโดยบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะชีวิตให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในทุกวิชา ให้ความสำคัญการนำทักษะชีวิตของเด็กแต่ละวัยไปใช้ในชีวิตประจำวัน บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการสอนทักษะชีวิตควรเป็นไปตามธรรมชาติเพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจว่าควรจะใช้ทักษะชีวิตใดในบริบทของชีวิตในขณะนั้น นอกจากนี้การสอนทักษะชีวิตควรจะเริ่มแนะนำทักษะและแนวคิดต่าง ๆ ให้กับนักเรียนตั้งแต่อายุในวัยอนุบาล เพราะทักษะชีวิตบางทักษะสามารถที่จะส่งเสริมให้เกิดได้ตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งเด็กวัยอนุบาลจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาทักษะชีวิตให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยไม่เน้นที่ด้านใดด้านหนึ่งเป็นหลัก เพราะทุก ๆ ด้าน จะมีความสัมพันธ์และผลกระทบบซึ่งกันและกัน และมีผลกระทบต่อเนื่องไปตลอดชีวิต

Mincemoyer (2001) กล่าวว่า การเรียนรู้ทักษะชีวิตจึงเน้นการจัดการเรียนรู้จากทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มจะร่วมกันตระหนักถึงความรับผิดชอบ หน้าที่ การแบ่งปันความรู้ และความคิดของตนเพื่องานจะได้สำเร็จตามเป้าหมาย และด้วยลักษณะการเรียนรู้ของเด็กที่เรียนรู้ผ่านการกระทำ เด็กจึงควรเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Experiential Learning) ซึ่งเป็นวงจรการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม การสังเกตและการ

สะท้อนความคิด การสรุปความคิดรวบยอด และการนำหลักการไปใช้ (Kolb 1984) การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้จากการทำกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมและสนุกสนานเพื่อพัฒนาความรู้ใหม่และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

นักการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมสำหรับเด็กได้กล่าวถึงคุณค่าของวรรณกรรมสำหรับเด็ก วรรณกรรมสำหรับเด็กเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็กได้ Jalongo (1992) กล่าวถึงประโยชน์ของวรรณกรรมที่มีต่อเด็กว่า วรรณกรรมจะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดจินตนาการและเพิ่มพูนคำศัพท์ ตัวละครที่ปรากฏในวรรณกรรมเป็นตัวช่วยให้แก่เด็ก แสดงให้เด็กเห็นถึงพฤติกรรมที่ตนควรกระทำ และไม่ควรถูกกระทำ ซึ่งจะทำให้เด็กมีความเข้าใจในการกระทำของผู้อื่น อีกทั้งวรรณกรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงท้องถิ่นซึ่งเป็นต้นกำเนิดของวรรณกรรมนั้น จึงทำให้เด็กได้รับความรู้และเห็นถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมของตนและของผู้อื่น การอ่านวรรณกรรมจึงเป็นการขยายประสบการณ์ให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี Tomlinson and Lynch-Brown (1996) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นสิ่งที่มีความสามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะการอ่าน การเขียน การอ่านหนังสือให้เด็กฟังตั้งแต่เล็ก ช่วยให้รู้คำศัพท์มากมาย และการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวรรณกรรมจะช่วยให้เด็กจดจำลักษณะวรรณกรรมและลักษณะงานศิลปะจากนักประพันธ์และนักวาดภาพที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการเรียนรู้การอ่าน การเขียนขั้นพื้นฐานที่สำคัญของเด็ก

Huck, Hepler, Hickman and Kiefer (1997) กล่าวถึงคุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อเด็กว่า วรรณกรรมทำให้เด็กได้รับความสนุกสนาน มีจินตนาการ และความคิด นอกจากวรรณกรรมจะช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายแล้ว ยังช่วยให้เด็กเข้าใจพฤติกรรมและการกระทำของคน Sawyer (2000) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า วรรณกรรมช่วยให้เด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับโลก ได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ และส่งเสริมให้เด็กอยากรู้อยากเห็น รักการแสวงหาความรู้โดยการอ่าน ถึงแม้ว่าการอ่านเป็นงานที่หนักสำหรับเด็ก แต่ถ้าเด็กสามารถอ่านหนังสือได้จบเล่มก็จะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง และหากเด็กได้อ่านวรรณกรรมที่มีตัวละครที่มีลักษณะนิสัยหรือความสามารถที่ตรงข้ามกับตนเองจะทำให้เด็กได้เห็นคุณค่าของตนเองและเข้าใจความแตกต่างของคนมากขึ้น สมพร จารุณัฐ (2542) กล่าวว่า วรรณกรรมสามารถส่งเสริมความสามารถทางภาษาให้กับเด็กได้ เนื่องจากวรรณกรรมช่วยให้เด็กได้ฝึกฝนการพูด รู้จักคำศัพท์และใช้ภาษา ตลอดจนการสังเกตรายละเอียดต่าง ๆ ของภาพและความหมายจากภาพ ซึ่งการสังเกตการเปรียบเทียบการจัดลำดับเรื่องราว การบันทึกความรู้ความเข้าใจ และการนำความรู้ที่ได้จากวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้นั้นเป็นการพัฒนาทางสติปัญญาและความคิด นอกจากนี้วรรณกรรมยัง

เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงสภาพสังคม เนื่องจากเนื้อหาของวรรณกรรมจะสอดแทรกไปด้วยความเชื่อ ค่านิยม การปฏิบัติตนของคนในสังคม รวมถึงคุณธรรม จริยธรรมต่าง ๆ ให้แก่เด็ก การสร้างโอกาสให้เด็กได้อ่านนิทานหรือฟังนิทานอย่างสม่ำเสมอจึงเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กมีทักษะชีวิตที่ดีทั้งทางด้านกรกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและความคิดได้เป็นอย่างดี

หนังสือนิทานที่ดีสำหรับเด็กควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ Tomlinson and Lynch-Brown ได้แบ่งหนังสือนิทานที่เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาลออกเป็น 3 ช่วงวัย คือ วัยแรกเกิดถึง 2 ปี วัย 2 ถึง 4 ปี และวัย 4 ถึง 7 ปี รายละเอียดของหนังสือสำหรับเด็กควรจะมีวัตถุประสงค์ของเนื้อเรื่องและมีแก่นเรื่องที่ชัดเจน เนื้อหาต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก รูปแบบการเขียนเนื้อหาจะต้องมีความถูกต้องเหมาะสมกับเด็ก ใช้ภาษาที่ง่าย สั้นกระชับได้ใจความ สำหรับเด็กเล็กควรใช้ประโยคซ้ำ ๆ กันให้มาก หนังสือสำหรับเด็กควรมีภาพประกอบที่มีขนาดชัดเจน ภาพไม่มีลายละเอียดมาก ใช้สีที่สดใส และไม่ควรเป็นภาพขาวดำ (จินตนา ไบกาชฎี, 2534) ซึ่งลักษณะของนิทานที่ดี จะต้องมีการดำเนินเรื่องที่สนุกสนาน น่าติดตาม และน่าสนใจ มีจำนวนตัวละครไม่มาก ใช้ภาษาที่ง่าย ๆ ที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก มีภาพประกอบนิทานที่สวยงาม สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและตัวละคร มีรูปเล่มที่แข็งแรง ทนทาน และเด็กควรได้รับความรู้ แนวคิด หรือคติธรรมจากการอ่านนิทาน (สันหัตถ์พัฒน อรุณธำรี, 2542) นอกจากนี้ พรจันท์ จันทิมล (อ้างถึงใน จวีวรรณ คูหาภินันท์, 2545) กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะของนิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนว่า นิทานสำหรับเด็กควรมีการดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว มีเนื้อหาที่ง่ายและใกล้กับประสบการณ์ของเด็ก มีฉากไม่ซับซ้อนแต่ต้องมีความสมบูรณ์ในตัว ตัวละครมีน้อย มีบทสนทนา ใช้ภาษาที่ง่ายและประโยคที่สั้น กระชับ หรือใช้คำคล้องจอง และสร้างความสนุกสนานและความพอใจให้กับเด็ก

นอกจากนี้ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับการนำนิทานมาใช้เป็นสื่อในการส่งเสริมความสามารถซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทักษะชีวิต ได้แก่ มานิตา ลีโทชวลิต (2544) ได้วิเคราะห์นิทานชาดกที่ส่งเสริมสันติธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า มีนิทานชาดกจำนวน 39 เรื่อง ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับสันติธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย นิทานชาดกที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับสันติธรรมด้านการละเว้นความชั่ว จำนวน 20 เรื่อง และ ด้านการทำความดี จำนวน 19 เรื่อง บรรพต พรประเสริฐ (2530) ได้ศึกษาเปรียบเทียบมโนทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนอนุบาลโดยใช้นิทานและเกม พบว่า นักเรียนอนุบาลที่ได้รับการสอนโดยใช้นิทานและเกมมีมโนทัศน์ทางจริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สุดารัตน์ พลแพงมา (2544) ได้ศึกษาผลของการใช้นิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบโครงการที่มีต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาล พบว่า

เด็กอนุบาลที่ได้รับการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบโครงการ มีคะแนน ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความเพียรสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ชูวงศ์ ปัญจมะวัต (2533) ได้ศึกษาการใช้ตัวแบบในนิทานประกอบภาพเพื่อเพิ่ม พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนในเด็กอนุบาลที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่ำ พบว่าเด็กที่มีป ฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนต่ำที่ได้ดูตัวแบบในนิทานประกอบภาพ มีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทาง สังคมกับเพื่อนเพิ่มขึ้น

จากความสำคัญของวรรณกรรมสำหรับเด็กที่กล่าวข้างต้นพบว่า หนังสือนิทานสามารถนำ มา ใช้เป็นสื่อในการส่งเสริมทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ ของเด็กได้ และจากการสำรวจหนังสือนิทานที่ พบในท้องตลาดพบว่า มีหนังสือนิทานที่สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็กได้ ผู้ วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาผลการใช้หนังสือนิทานที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลด้าน การกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและความคิดของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวจะเป็น ประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับครูในการนำหนังสือนิทานไปใช้เป็นสื่อในการส่งเสริมทักษะชีวิตให้แก่เด็ก วัยอนุบาล อีกทั้งเป็นแนวทางให้กับผู้ผลิตและผู้จัดทำหนังสือสำหรับเด็กในการสร้างสรรค์นิทานที่ ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลที่มีคุณภาพและครอบคลุมทุก ๆ ด้าน ซึ่งจะให้มีหนังสือ นิทานที่มีคุณภาพและเหมาะสมสำหรับเด็กวัยอนุบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด ของเด็กวัยอนุบาล

สมมติฐานของการวิจัย

Behal, Benett, Crites, and Weigel (2003) ได้ทำการศึกษาโดยการนำวรรณกรรม สำหรับเด็กมาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการด้านการเงินกับครอบครัวที่มีการใช้จ่ายอย่างจำกัด (Money on the Bookshelf: Using children's Books to Reach Limited Resource Families with Money Management Education) โดยการนำวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่อง เงินจำนวน 12 เล่ม มาทดลองใช้กับครอบครัวจำนวน 110 ครอบครัว ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ปกครอง และเด็ก โดยจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองและเด็กได้อ่านหนังสือนิทานและอภิปรายร่วมกัน หลังจากจบการทดลอง พบว่า ผู้ปกครองและเด็กมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เงินอย่างมีนัย

สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้พบว่า ผู้ปกครองและเด็กมีการพูดคุยกันถึงสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับเงินมากขึ้น ซึ่งรวมไปถึงเด็กยังพูดคุยเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินของครอบครัว และทุก ๆ วันผู้ปกครองและเด็กจะพูดคุยกันถึงเรื่องเงิน

Davis (2002) ได้จัดโปรแกรมการให้ความรู้ด้านโภชนาการให้กับเด็กที่มีอายุระหว่าง 5-12 ปี ในรัฐ Maryland ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีจุดประสงค์ที่มีคุณค่าต่อร่างกายเพื่อให้เด็กได้ฝึกการดูแลรักษาความสะอาดในขณะที่รับประทานอาหารเช้า ให้เด็กฝึกรับประทานอาหารเช้าที่ไม่คุ้นเคยหรือไม่เคยรับประทานมาก่อน และส่งเสริมกิจกรรมที่พัฒนาทักษะทางร่างกาย โดยเด็กที่เข้าร่วมโปรแกรมจะได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับช่วงวัย และได้อ่านนิทานซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับอาหารแต่ละชนิดหรือมีเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการ หลังจากจบโปรแกรม พบว่า เด็กร้อยละ 90 มีการดูแลรักษาความสะอาดในขณะที่รับประทานอาหารเช้าที่สูงขึ้น เด็กร้อยละ 80 ตระหนักถึงความปลอดภัยของอาหารที่มีสารพิษเจือปนอยู่ เด็กร้อยละ 75 มีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการรับประทานอาหารเช้าที่มีคุณค่าต่อร่างกายและมีความรู้ที่จะเลือกรับประทานอาหารเช้าที่มีคุณค่าต่อร่างกาย และเด็กร้อยละ 90 ได้แสดงทักษะการเตรียมทำอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการผ่านกิจกรรมการทำอาหารที่สูงขึ้น

จากการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการศึกษาผลการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลครั้งนี้ว่า

1. หลังการนำวรรณกรรมสำหรับเด็กไปทดลองใช้กับเด็กวัยอนุบาล เด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตสูงกว่ากลุ่มควบคุม
2. เด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตหลังการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กสูงกว่าก่อนการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรของการวิจัยนี้เป็นเด็กวัยอนุบาลที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม ถึงเดือน สิงหาคม 2548 เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ วันจันทร์ อังคาร พุธ และพฤหัสบดี ตั้งแต่เวลา 9.30-10.15 น.
3. วรรณกรรมสำหรับเด็กที่นำมาใช้ในการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล เป็น

วรรณกรรมที่สามารถจำแนกตามองค์ประกอบของทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลในแต่ละด้าน มีทั้งสิ้น 8 เรื่อง ได้แก่

ด้านที่ 1 ทักษะชีวิตด้านการกระทำ เรื่องวิถีทางในการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ ด้านการรับประทานอาหาร

ด้านที่ 2 ทักษะชีวิตด้านจิตใจ เรื่องความเข้าใจในตนเองและการเห็นคุณค่าของตนเอง ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง

ด้านที่ 3 ทักษะชีวิตด้านสังคม เรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ

ด้านที่ 4 ทักษะชีวิตด้านปัญญาและการคิด เรื่องการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและรู้คุณค่า

4. ตัวแปร

4.1 ตัวแปรต้น คือ กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

4.2 ตัวแปรตาม คือ ทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

ข้อตกลงเบื้องต้น

หนังสือนิทานที่นำมาใช้ในการวิจัยเป็นหนังสือที่มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นหนังสือที่ผ่านการคัดเลือกด้วยเกณฑ์จากองค์การวิชาชีพทางวรรณกรรม ผู้วิจัยจึงไม่ต้องดำเนินการวิเคราะห์คุณภาพหนังสือนิทานก่อนนำมาทดลองใช้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือนิทานที่ผ่านการคัดสรรจากโครงการคัดสรรหนังสือดีสำหรับเด็กและเยาวชน มีตัวละครเด่นจากนิทานที่เด็กสามารถนำมาใช้เป็นตัวแบบได้ และมีเนื้อหาของนิทานที่มีความสอดคล้องกับทักษะชีวิตด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญา และการคิด ของเด็กวัยอนุบาล

กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง ขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการสอนด้วยวรรณกรรมสำหรับเด็กที่เป็นตัวแบบ และการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Experiential Learning) ซึ่งประกอบด้วย การนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience) การสังเกตและสะท้อนความคิด (Observation and Reflection) การ

สรุปความคิดรวบยอดที่เป็น นามธรรม (Abstract Conceptualization) และการทดลองใช้ใน
สถานการณ์จริง (Active Experimentation)

ผลการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง คะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต
ของเด็กวัยอนุบาลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรม แบบวัดพฤติกรรม และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ
ทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

การส่งเสริมทักษะชีวิต หมายถึง การส่งเสริมทักษะชีวิตด้านการกระทำ เรื่องวิถีทางใน
การดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ (Healthy Lifestyle Choices) ด้านการรับประทานอาหาร
ทักษะชีวิตด้านจิตใจ เรื่องความเข้าใจในตนเอง (Self-understanding Skill) และการเห็นคุณค่า
ของตนเอง (Self-esteem) ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง ทักษะชีวิตด้านสังคม เรื่องการมีปฏิ
สัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction Skill) ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ และทักษะชีวิตด้าน
ปัญญาและการคิด เรื่องการใช้แหล่งทรัพยากร ธรรมชาติอย่างชาญฉลาด (Wisely Use of
Resources) ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

เด็กวัยอนุบาล หมายถึง เด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาล
2 ปีการศึกษา 2548

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้แนวทางในการนำหนังสือนิทานมาใช้เป็นสื่อเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กวัย
อนุบาลด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด
2. ได้ข้อมูลสำหรับผู้ผลิตและผู้จัดทำหนังสือนิทานสำหรับเด็กที่จะนำมาใช้ในการ
ปรับปรุงและผลิตหนังสือนิทานที่มีคุณภาพสำหรับเด็กวัยอนุบาล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง ผลของการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล
 - 1.1 ความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิต
 - 1.2 พัฒนาการ การเรียนรู้ และทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล
 - 1.3 แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล
2. แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก
 - 2.1 ความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
 - 2.2 ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
 - 2.3 การเลือกวรรณกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยอนุบาล
 - 2.4 วรรณกรรมกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล

ทักษะชีวิตมีความจำเป็นต่อเด็กในการเผชิญสถานการณ์เฉพาะหน้าต่าง ๆ ในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีความซับซ้อน และมีการแข่งขันกันสูง ซึ่งส่งผลให้การดำรงชีวิตของเด็กเกิดความสับสนและอ่อนแอได้ หากเด็กได้รับการปูพื้นฐานเกี่ยวกับทักษะชีวิตมาตั้งแต่วัยอนุบาลจะช่วยให้เด็กมีความพร้อมที่จะเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับวัยของตน การสร้างเสริมทักษะชีวิตเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง สมบูรณ์ มีบุคลิกลักษณะที่พึงประสงค์ และมีความคิด สติปัญญาที่ดี เพื่อสร้างรากฐานให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

แนวคิดของการปฏิรูปการศึกษาต้องการพัฒนาให้เด็กเป็นคนที่เก่ง ดี และมีความสุข เพื่อเป็นพลังในการสร้างสรรคโลก คณะกรรมการสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2541) ได้ให้ความสำคัญกับภาวะที่พึงประสงค์จากการเรียนรู้ทักษะชีวิต ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมิได้จำกัดอยู่ที่การมีความรู้ความจำที่ดีเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึง

ทักษะชีวิตและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตด้วย การพัฒนาทักษะชีวิตและการพัฒนา
 สาระความรู้ให้กับนักเรียนจะต้องทำควบคู่กันไป โดยคำนึงถึงความแตกต่างของสภาพสังคม
 วัฒนธรรม ค่านิยม และแบบแผนในการดำเนินชีวิตของเด็กเป็นสำคัญ

1.1 ความหมายและองค์ประกอบของทักษะชีวิต

1) ความหมายของทักษะชีวิต

ทักษะชีวิต ทักษะการดำรงชีวิต ทักษะการรู้ชีวิต และทักษะการดำเนินชีวิต เป็นคำที่มีความ
 ความหมายตรงกับคำว่า life skills ซึ่งองค์การอนามัยโลก (WHO) เป็นผู้บัญญัติคำนี้ขึ้นมา ได้มีผู้
 ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้แตกต่างกัน ดังนี้

WHO (1994) กล่าวว่า ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการปรับตัวและพฤติกรรมไปใน
 ในทางที่ถูกต้อง เพื่อที่จะเผชิญกับสิ่งท้าทายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเสริฐ ต้นสกุล, วีรสิทธิ์ สิทธิไตร และคณะ (2538) กล่าวว่าทักษะชีวิต เป็น
 ความสามารถและความชำนาญในการประเมิน และวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อตัดสินใจเลือกทาง
 แก้ปัญหาทางพฤติกรรมและสังคมที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างถูกต้อง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) กล่าวว่า ทักษะชีวิต เป็น
 ลักษณะและความสามารถพื้นฐานในการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก และความรู้สึกลึกซึ้งที่
 ภายในของตนได้อย่างเหมาะสม จนทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมนั้นได้อย่าง
 ราบรื่น มีความสุขและสันติ

ภาวณี จันทรสีสสม (2542) กล่าวว่า ทักษะชีวิต คือ ทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต
 ให้อยู่รอด อยู่ดี อยู่เย็น เพื่อให้เกิดความสุข ความสำเร็จ เป็นประโยชน์ และเนื่องจากชีวิตทั้งใน
 ปัจจุบันและอนาคตมีความซับซ้อน มีอันตรายมากขึ้น และมีการแข่งขันกันสูง จึงจำเป็นต้องฝึกให้
 เด็กมีทักษะหรือมีอาวุธในการปกป้องคุ้มครองชีวิตเป็นพิเศษกว่าในอดีตที่ผ่านมา

กรมสุขภาพจิต (2544) กล่าวว่า ทักษะชีวิต เป็นความสามารถอันประกอบด้วย
 ความรู้และเจตคติ และทักษะที่จำเป็นในการแก้ปัญหารอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และการ
 เตรียมความพร้อมเพื่อการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ สารเสพติด บทบาทของชาย
 และหญิง ชีวิตครอบครัว สุขภาพ อิทธิพลของสื่อ สิ่งแวดล้อม จริยธรรม ปัญหาสังคม

วันดี ไต่ดำ (2544) กล่าวว่า ทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลในการปรับตัว
 ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม และสามารถเอาตัวรอดจากสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาที่ตนเอง
 อยู่ได้อย่างมีเหตุผลและได้รับความปลอดภัยจากสภาพที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546) กล่าวถึงความหมายของทักษะชีวิตออกเป็น

ข้อย่อย 4 ข้อ ดังนี้

1. ความสามารถของมนุษย์ที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด
2. ความสามารถในการเรียนรู้ของมนุษย์ ที่มนุษย์สามารถเรียนรู้จากตนเองและผู้อื่น ซึ่งรวมไปถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น
3. ความสามารถที่ประกอบด้วยความรู้ เจตคติ และทักษะการจัดการกับชีวิตของตนเองกับปัญหาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้
4. ความสามารถที่มนุษย์ที่ควรจะไปจนบรรลุจุดสูงสุดในชีวิต คือ ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

Hendrick (1996) กล่าวว่า ทักษะชีวิตเป็นทักษะที่ช่วยให้คนแต่ละคนมีความสำเร็จในชีวิตและมีความพึงพอใจในชีวิตของตนเอง

Postmas, Phiri and Snel (2001) กล่าวว่า ทักษะชีวิต คือ ความรู้ เจตคติ และทักษะที่ช่วยส่งเสริมให้พฤติกรรมของคนมีความรับผิดชอบต่อชีวิตของตนมากยิ่งขึ้นโดยการสร้างทางเลือกที่มีประโยชน์กับสุขภาพของตนเอง มีความสามารถในการต้านทานแรงกดดันที่ไม่พึงประสงค์ และลดพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเองได้

Iowa State University (2002) กล่าวว่า ทักษะชีวิต คือ ความสามารถ ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่คนจะต้องเรียนรู้เพื่อความสุขและความสำเร็จในชีวิตของตน ซึ่งทักษะชีวิตช่วยให้คนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และสามารถควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเองได้

สรุปได้ว่า ทักษะชีวิต คือ ความสามารถ ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมที่ส่งผลให้คนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัว สามารถควบคุมและจัดการสถานการณ์ที่ตนกำลังเผชิญอยู่ได้โดยมีพื้นฐานจากการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่ชักนำตนเองไปอยู่ในสถานที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคและอันตรายต่อชีวิต ซึ่งส่งผลให้คนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2) องค์ประกอบของทักษะชีวิต

ได้มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้หลายแนวคิด ดังนี้

Green (1984) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับเด็กเล็กไว้ดังนี้

1. อารมณ์ขัน (Sense of Humor) เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดของทักษะชีวิตเนื่องจากอารมณ์ขันเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กผ่อนคลายความเครียด และความรู้สึกเบื่อหน่ายไปได้
2. การรับข้อมูล (Obtaining Information) ในบางครั้งการถามคำถามจำนวน

มากในเวลาเดียวกันจะทำให้เด็กเกิดความสับสน สิ่งที่ควรทำคือการถามคำถามต่าง ๆ ในช่วงแรกและช่วยให้เด็กเรียนรู้ว่าจะได้รับข้อมูลจากที่ใดเป็นที่แรกที่ถูกตั้งซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของข้อมูล que เด็กสามารถค้นคว้าได้ หากเด็กยังคงสงสัยคำถาม ควรจะบอกไปถึงวิธีการที่เด็กสามารถค้นหาสิ่งที่ตนเองต้องการรู้ได้โดยไม่ควรพูดข้อมูลเดิมซ้ำ และการให้เด็กจดบันทึกกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำได้ในแต่ละวันซึ่งจะช่วยให้เด็กฝึกฝนการรับข้อมูลต่าง ๆ ได้

3. ความมั่นคงทางจิตใจและความคิด (Assertiveness) โดยธรรมชาติของเด็กจะมีความหนักแน่นและความมั่นใจ แต่ในเด็กบางคนจะไม่สามารถอยู่ในสถานการณ์ที่กดดันได้ ซึ่งเป็นเพราะเด็กไม่รู้วิธีที่จะจัดการกับปัญหานั้น

4. การแก้ปัญหา (Problem-Solving) การแก้ปัญหาก็จะเกี่ยวข้องกับการรับข้อมูลและความมั่นคงทางจิตใจและความคิด ซึ่งควรสอนให้เด็กได้เรียนรู้ถึงสถานการณ์ที่ซับซ้อนหรือกดดัน ซึ่งการให้เด็กได้ฝึกอภิปรายและแก้ปัญหาก็จะช่วยให้เด็กผ่านพ้นวิกฤตนี้ไปได้

5. การจัดการเวลา (Time Management) บางครั้งเด็กจะไม่ใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพราะเด็กไม่รู้ว่าครูและเพื่อนจะให้ตนทำหรือไม่ ควรจะให้เด็กเขียนหรือบอกกิจกรรมที่ตนเองจะทำซึ่งจะช่วยให้เด็กระบุกิจกรรมได้อย่างชัดเจน เพื่อที่จะจัดหรือกำหนดช่วงเวลาและระยะเวลาในการทำกิจกรรม ซึ่งครูไม่ควรบอกเด็กโดยทันทีเมื่อเวลาในการทำกิจกรรมหมดลง แต่ควรจะให้สัญญาณเตือนก่อนหมดเวลา เพราะจะช่วยให้เด็กรู้ว่าตนเองต้องทำอะไรต่อไป

6. การห่วงใย แบ่งปัน และการตระหนักรู้ในตนเอง (A Sense of Caring/ Sharing/Self-esteem) ควรปลูกฝังให้เด็กห่วงใยเพื่อคนอื่น ๆ ในชั้นเรียน รวมไปถึงสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และควรส่งเสริมให้เด็กได้รู้ว่าตนเองทำอะไรได้ดี และทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นคนพิเศษ

7. การจัดการกับความกังวล (Dealing with Frustration) ความกังวลเกิดจากความไม่ชัดเจน ซึ่งเด็กมักจะคิดว่ามีเพียงวิธีเดียวในการทำสิ่งต่าง ๆ ควรจะช่วยให้เด็กมีความชัดเจนทางความคิด บางครั้งควรสังเกตการจัดการกับความวิตกกังวลของเด็กแต่ละคนในชั้นเรียน เพื่อที่จะนำวิธีการเหล่านั้นไปแนะนำเด็กนักเรียนคนอื่น ๆ ที่อยู่ในสภาวะเดียวกัน

WHO (1994) ได้จัดองค์ประกอบของทักษะชีวิตและนำมาจัดแบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย ประกอบด้วย

1.1 ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking) เป็นความสามารถในการ

วิเคราะห์และประเมินข้อมูล และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของตนเอง และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับมนุษย์ ธรรมชาติ เทคโนโลยี เป็นต้น

1.2 ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นความสามารถในการคิด โดยไม่ยึดติดกรอบหรือเป็นสิ่งที่คิดต่อเนื่องกันมา และเป็นการค้นหาทางเลือกต่าง ๆ ที่จะใช้ตัดสินใจเพื่อใช้แก้ปัญหา โดยการนำเอาประสบการณ์มาปรับในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม แม้ว่าบางครั้งยังไม่มีมติตัดสินใจเพื่อที่จะแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ช่วยให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

2. องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย หรือเจตคติ ประกอบด้วย

2.1 ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self Awareness) เป็นความสามารถในการค้นหาและเข้าใจจุดดี จุดด้อยของตนเอง สิ่งที่ตนปรารถนา สิ่งที่ตนไม่ปรารถนา และความแตกต่างของตนเองกับผู้อื่นในแง่ความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา สีมิว ศาสนา สุขภาพ เป็นต้น ซึ่งช่วยให้เกิดการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และสามารถอยู่ภายใต้แรงกดดันต่าง ๆ ที่พบได้

2.2 ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกและเห็นอกเห็นใจบุคคลที่มีความแตกต่างจากเราในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น และจะส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีทางสังคม

3. องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัยหรือด้านการกระทำ ประกอบด้วย

3.1 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร (Interpersonal Relationship and Communication Skill) เป็นความสามารถในการใช้คำพูด และภาษาท่าทางเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเองไปยังผู้อื่น รวมถึงความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นที่สื่อสารมายังตนได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมและสถานการณ์ต่าง ๆ โดยสามารถแสดงความคิดเห็น ความต้องการ การขอร้อง การเตือน การปฏิเสธและการขอความช่วยเหลือ

3.2 ทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหา (Decision Making and Problem Solving Skill) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเพื่อที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3.3 ทักษะการจัดการด้านอารมณ์และความเครียด (Coping with eEmotion and Stress Skill) เป็นความสามารถในการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นว่ามีอิทธิพลทำให้เกิดพฤติกรรมทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ได้ ดังนั้นจึงต้องรู้จักเลือกใช้วิธีที่ถูกต้องเหมาะสมจัดการกับอารมณ์ที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้ และสามารถรู้สาเหตุของความเครียดที่เกิดขึ้น รู้วิธีการควบคุมระดับความเครียด และรู้จักหลีกเลี่ยงสาเหตุที่จะทำให้เกิดความเครียดซึ่งจะนำมาสู่พฤติกรรมและสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้กำหนดองค์ประกอบ

ของทักษะชีวิตและคุณลักษณะที่จำเป็น 4 ด้าน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ได้แก่

1. ทักษะชีวิตและคุณลักษณะด้านปัญญาความคิด เป็นลักษณะและความสามารถทางสมองของคนในการรับรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ทั้งในระดับพื้นฐานจนถึงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อที่จะตัดสินใจและกระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม ยืดหยุ่น หลากหลาย ครอบคลุม ครอบคลุม ครอบคลุม และสอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งทักษะชีวิตและคุณลักษณะด้านปัญญาความคิด ประกอบด้วย

1.1 การคิดพื้นฐาน หมายถึง ความรู้ที่อยู่ในรูปแบบของข้อเท็จจริง (Fact) ความคิดรวบยอด (Concept) หลักการ (Principle) หรือความรู้ในลักษณะอื่น ๆ ที่อาจจะได้มาจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอ่าน การฟัง การปฏิบัติกิจกรรม การคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง เป็นต้น ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากเพราะทำให้ผู้เรียนรับรู้และเข้าใจเนื้อหาใหม่ได้เป็นอย่างดี และเรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย อีกทั้งยังเป็นความรู้พื้นฐานของการเรียนและการทำกิจกรรมที่ยากและซับซ้อนยิ่งขึ้น

1.2 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดที่ผ่านการพิจารณา ถ่วงถ่วง ทบทวน อย่างมีเหตุมีผลตามหลักการ ซึ่งบุคคลที่มีการคิดวิจารณญาณจะเป็นผู้ที่สามารถกำหนดเป้าหมายการคิดได้อย่างถูกต้อง ระบุประเด็นการคิดได้อย่างชัดเจน ประมวลข้อมูล ทั้งข้อเท็จจริงและความคิดเห็นได้อย่างลึกซึ้ง มีเหตุผลในการคิดพิจารณาข้อมูล และเลือกลงความเห็นจากประเด็นที่คิดได้

1.3 การคิดแก้ปัญหา หมายถึง การนำข้อมูล ความรู้ หลักการ และแนวคิดต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงและเกิดประโยชน์ต่อผู้แก้ปัญหา โดยใช้วิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

1.4 การคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมา สร้างความคิดหรือผลผลิตใหม่ ๆ ที่แสดงถึงความแปลกใหม่ ยืดหยุ่น คิดได้หลายทิศทาง และหลากหลาย ซึ่งการแสดงออกถึงการมีความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ความรวดเร็วในการคิด ความหลากหลายและความยืดหยุ่นในการคิด ความคิดริเริ่มแปลกใหม่

2. ทักษะชีวิตและคุณลักษณะด้านจิตใจ เป็นคุณลักษณะความสามารถและความชำนาญของบุคคลในการที่จะทำให้จิตใจและอารมณ์ของตนดีงาม สงบนิ่ง และมีคุณภาพเพื่อการดูแล ปกป้อง และพัฒนาตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อความสงบสุขของชีวิตและสังคม ซึ่งทักษะชีวิตและคุณลักษณะด้านจิตใจ ประกอบด้วย

2.1 การมีสุนทรียภาพ

2.2 ความสงบสุขในจิตใจ

2.3 ความมีสติ สมาธิ

2.4 ความเพียร

2.5 ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี

2.6 ความเชื่อมั่นในตนเอง

3. ทักษะชีวิตและคุณลักษณะด้านการกระทำ เป็นลักษณะและความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมหรือการงานต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่วรวดเร็ว แม่นยำ และมีแบบแผนที่ชัดเจน โดยมีพื้นฐานมาจากการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ ทักษะชีวิตและคุณลักษณะด้านการกระทำ ประกอบด้วย

3.1 การมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงาน

3.2 การทำงานด้วยความรวดเร็ว แม่นยำ มีแบบแผน เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

3.3 การมีบุคลิกภาพและท่าทางในการทำงานที่ดี มีการเคลื่อนไหวและใช้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ได้อย่างสัมพันธ์กัน

4. ทักษะชีวิตและคุณลักษณะด้านสังคม เป็นความสามารถพื้นฐานที่ใช้ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถเรียนรู้และทำงานร่วมกันได้ตรงตามเป้าหมายและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งทักษะชีวิตและคุณลักษณะด้านสังคม ประกอบด้วย

4.1 การติดต่อสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการสร้างความเข้าใจที่ดีต่อผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการติดต่อสื่อสารอย่างชัดเจน เกิดความรู้สึกที่ดี มีความรักใคร่ สามัคคี และทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

4.2 การทำงานเป็นกลุ่ม หมายถึง ความสามารถในการทำงานและเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกภายในกลุ่ม โดยสมาชิกทุกคนจะต้องเป็นส่วนหนึ่งและมีส่วนร่วมในการทำงาน ทั้งการคิด ตัดสินใจ ปฏิบัติ ประเมิน ปรับปรุง พัฒนาการทำงาน และผลงานของกลุ่ม

4.3 การรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น หมายถึง ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีส่วนรับผิดชอบต่อความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม ตลอดจนการเคารพกฎระเบียบและระบบคุณค่าของสังคม โดยมีความตั้งใจมุ่งมั่นกระทำเพื่อส่วนรวมอย่างเป็นนิสัย ด้วยความภาคภูมิใจ

Kress and others (2002) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิต ซึ่งแบ่งทักษะชีวิตออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. Head คือ ความต้องการที่จะเป็นอิสระ (The Need to be Independent)

เด็กต้องการรู้ว่าตนเองสามารถมีอิทธิพลต่อบุคคลและสถานการณ์ผ่านการตัดสินใจและการกระทำ ดังนั้นกิจกรรมที่จัดให้กับเด็กควรส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในตนเอง และให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะเข้าใจตนเองได้ดียิ่งขึ้น

2. Heart คือ ความต้องการที่จะเป็นสมาชิก (The Need to Belong) เด็กต้องการที่จะรู้ว่าตนเองนั้นได้รับการดูแล และมีคนเป็นห่วง ต้องการที่จะรู้สึกว่าจะตนเองมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นในกลุ่ม ดังนั้นกิจกรรมที่จัดให้เด็กควรให้เด็กได้รู้สึกถึงความปลอดภัยทางกายภาพและทางอารมณ์ในขณะที่ทำงานกลุ่ม

3. Hand คือ ความต้องการที่จะเป็นผู้มีน้ำใจ (The Need to be Generous) เด็กต้องการรู้ว่าชีวิตของตนเองมีความหมายและมีจุดมุ่งหมาย ดังนั้นกิจกรรมที่จัดให้เด็กควรให้เด็กได้ทำตนที่เป็นประโยชน์ซึ่งช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะตอบแทนสังคม

4. Health คือ ความต้องการที่จะเชี่ยวชาญ (The Need to Master) การที่เด็กรู้และเชื่อว่าตนเองมีความสามารถและประสบการณ์ที่จะแก้ปัญหาได้สำเร็จ และได้พบสิ่งท้าทายที่จะพัฒนาความมั่นใจของตนเอง ดังนั้นกิจกรรมที่จัดให้เด็กควรส่งเสริมให้เด็กควบคุมการทำงานของทักษะต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำงานและสร้างทางเลือกให้กับชีวิต

จากองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน จะประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อย ๆ ในแต่ละด้านอีก ซึ่งนำเสนอในรูปแบบภูมิ ดังนี้ (Henrick, 1996)

ซึ่งจากแผนภูมิทักษะชีวิตนี้ Iowa State University (2002) จึงได้กำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชน โดยกำหนดให้เหมาะกับเด็กและเยาวชนซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ช่วงอายุสำหรับเด็กวัยอนุบาลจะอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 5-8 ปี ซึ่งมีองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่เด็กวัยนี้ควรมี ดังนี้

1. ทักษะความเข้าใจในตนเอง (Self-Understanding Skills) คือ ความเข้าใจในตนเอง การเห็นคุณค่าของตนเอง (Self-Esteem) การที่เด็กสามารถเข้าใจความต้องการและความสามารถของตนเอง รู้ว่าตนเองมีคุณค่า และรู้ว่าคนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ดังนั้นเด็กในวัย 5-8 ปี ควรจะได้เรียนรู้และมีความชื่นชอบในความเหมือนและความแตกต่างของคนทั้งในด้านความสนใจ ลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ทักษะต่าง ๆ รูปแบบการเรียนรู้ และอารมณ์

2. ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction Skills) คือ ความสามารถของเด็กที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ดังนั้นเด็กในวัยนี้ควรจะได้เรียนรู้ถึงคุณค่า ความเชื่อ และพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวและที่โรงเรียน ซึ่งจากการมีปฏิสัมพันธ์เด็กจะได้เรียนรู้ว่าตนควรจะแสดงความรู้สึกอย่างไรถึงจะเหมาะสม และได้ค้นพบว่าพฤติกรรมใดที่สังคมยอมรับ

3. ทักษะการตัดสินใจ (Decision Making Skills) ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตาม ต้องเผชิญกับการตัดสินใจและการตัดสินใจอยู่ทุกวัน ดังนั้นการเรียนรู้ที่จะตัดสินใจอย่างชาญฉลาดและการกระทำในทางที่เหมาะสมนั้นเป็นส่วนสำคัญต่อการเจริญเติบโตของเด็ก เด็กต้องการที่จะเข้าใจกระบวนการของการแก้ปัญหา การตัดสินใจ และเหตุและผลอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งเด็กต้องการรู้ว่าการตัดสินใจของตนมีผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไร และจะรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองอย่างไร ในเด็กวัยนี้จะเน้นที่การตัดสินใจที่มีผลต่อความปลอดภัยของตนเป็นสำคัญ ซึ่งเด็กควรมีโอกาสที่จะฝึกแก้ปัญหาและตัดสินใจในขณะที่อยู่กับครูและผู้ปกครอง

4. ทักษะการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (Learning to Learn) คือ ความสามารถของเด็กที่เรียนรู้ได้ว่าจะเรียนอย่างไร ซึ่งเด็กวัย 5-8 ปี ยังคงเรียนรู้ผ่านสิ่งที่เป็นรูปธรรมและจากการลงมือกระทำด้วยตนเอง มีความต้องการที่จะได้รับประสบการณ์จริงในชีวิต และชอบสำรวจหรือสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัว (Wagoner, 2004) ซึ่งจากการปรับขั้นตอนการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) เด็กจะมีความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียน เข้าใจว่าได้เรียนรู้ได้อย่างไร และเข้าใจว่าทำไมข้อมูลที่ตนเรียนรู้ถึงมีประโยชน์

5. ทักษะการควบคุมร่างกาย (Mastering Physical Skills) คือ ทักษะทางร่างกาย (Physical Skills) การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กวัย 5-8 ปี เพราะเด็กในวัยนี้มีความต้องการในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และมีความต้องการที่จะใช้พลังงานจำนวนมาก ในขณะเดียวกันเด็กก็ต้องการจะพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กด้วย ซึ่งความสามารถในการ

เขียนของเด็กเป็นตัวบ่งชี้ถึงพัฒนาการของกล้ามเนื้อเด็ก ดังนั้นเด็กจึงต้องการฝึกฝนการใช้ดินสอ กรรไกร เครื่องมือขนาดเล็ก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กและความสัมพันธ์ของตาและมือ

Mary and other (2004) กล่าวว่า องค์ประกอบของทักษะชีวิตที่ควรนำมาใช้ในการสอนและประเมินทักษะชีวิตสำหรับเด็กตั้งแต่วัย 5-18 ปี ได้แก่

1. การตัดสินใจ (Decision Making) คือการเลือกทางเลือกจากคำตอบที่หลากหลาย
2. การใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด (Wise Use of Resources) คือ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประหยัด มีความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงความจำเป็นของผู้อื่นด้วย
3. การติดต่อสื่อสาร (Communication) คือ การแลกเปลี่ยนความคิด ข้อมูล หรือข้อความจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งโดยการใช้คำพูด การเขียน ท่าทาง และการแสดงออกผ่านงานศิลปะ
4. การยอมรับความแตกต่าง (Accepting Differences) คือ คือการยอมรับและต้อนรับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่แสดงถึงความแปลกแยกหรือแตกต่างของคน
5. การเป็นผู้นำ (Leadership) คือ การช่วยเหลือให้กลุ่มทำงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้โดยการแสดงหรือชี้แนะแนวทาง และการใช้อำนาจชักจูงของตนเป็นเครื่องมือในการชี้แนะให้กลุ่มทำงานได้ตามจุดมุ่งหมาย
6. การใช้ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการค้าขาย (Use/Marketable Skills) คือ การมีความสามารถตามที่ผู้ว่าจ้างต้องการ และความต้องการที่จะได้ทำงาน
7. วิธีทางการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ (Health Lifestyle Choices) คือ การเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับความพร้อมของร่างกายและจิตใจ การป้องกันโรคและภัย
8. ความรับผิดชอบในตนเอง (Self-Responsibility) คือ การดูแลตนเอง การแสดงเหตุผลต่อพฤติกรรมและการกระทำของตน และการเลือกทำสิ่งที่ถูกและผิด

1.2 พัฒนาการ การเรียนรู้ และทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาลเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากอวัยวะส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกกำลังเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ ประกอบกับถ้าเด็กได้รับการดูแลอย่างถูกต้องเหมาะสมตามสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จะช่วยให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้มีความสุขมากขึ้น

พัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

Freud และ Erikson เห็นพ้องกันว่า มนุษย์มีพัฒนาการที่เป็นลำดับขั้นตอน จากลำดับหนึ่งไปสู่ลำดับหนึ่งเป็นขั้นบันได ไม่มีการข้ามขั้น พัฒนาการลำดับต้นจะมีผลกระทบต่อพัฒนาการในขั้นต่อ ๆ ไป ส่วน Havighurst กล่าวว่า พัฒนาการของคนในทุก ๆ ด้าน เป็นพัฒนาการที่ต่อเนื่องและมีผลกระทบซึ่งกันและกัน การพัฒนาที่สมบูรณ์ในขั้นต้นจะส่งผลถึงขั้นต่อไปให้พัฒนาอย่างเต็มขั้นและเต็มรูปแบบ แต่หากพัฒนาการในขั้นหนึ่งไม่ถึงจุดสมบูรณ์ก็จะมีผลกระทบไปสู่ช่วงวัยถัดไป (อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545) พัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลสามารถจำแนกได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย

ร่างกายของเด็กวัยอนุบาลกำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว กล้ามเนื้อมัดใหญ่พัฒนาไปอย่างแข็งแรง แต่กล้ามเนื้อเล็กยังพัฒนาไม่เต็มที่ เด็กจึงควรได้รับการส่งเสริมโดยการทำกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อทั้งสองอย่างสม่ำเสมอเพราะช่วยทำให้กล้ามเนื้อมีความแข็งแรง ใช้งานได้อย่างคล่องแคล่วและช่วยให้การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตาเป็นไปด้วยดี เด็กวัยนี้มีสภาพร่างกายที่พร้อมจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัยได้ เช่น การวิ่ง กระโดด ปีนป่าย เป็นต้น เด็กควรได้รับโอกาสที่จะใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ และการใช้ประสาทสัมผัสอย่างเต็มที่ เพื่อให้วัยวะส่วนต่าง ๆ เจริญเติบโตขึ้นอย่างสมบูรณ์ การฝึกให้เด็กมีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหารจึงเป็นสิ่งสำคัญ เด็กจึงควรรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์อย่างเพียงพอเนื่องจากร่างกายของเด็กกำลังพัฒนาอย่างเต็มที่และเด็กต้องใช้พลังงานในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แต่เด็กวัยนี้ชอบเลียนแบบพฤติกรรมจากคนรอบข้าง รวมทั้งโทรทัศน์ ผู้ใหญ่จึงควรเสนอตัวแบบที่ดีให้แก่เด็กเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ไม่กินจุบจิบ และไม่ดื่มน้ำอัดลม เป็นต้น (ทิสนา เขมมณี และคณะ, 2536)

2. พัฒนาการทางด้านจิตใจ

Ausubel ได้จำแนกอารมณ์ของเด็กออกเป็น 2 แบบ คือ อารมณ์เบิกบานและอารมณ์ไม่แจ่มใส ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นอารมณ์ชนิดต่าง ๆ ได้อีกมากมาย เมื่อเด็กโตขึ้นก็จะมีอารมณ์ที่หลากหลายมากขึ้นทั้งอารมณ์โกรธ อิจฉา ก้าวร้าว และอยากรู้อยากเห็น เป็นต้น Freud เชื่อว่าบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคนจะพัฒนาไปตามความเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพของร่างกาย ซึ่งร่างกายจะเปลี่ยนบริเวณแห่งความพึงพอใจเป็นระยะ ๆ ในช่วงวัยต่าง ๆ กัน ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองของความพึงพอใจอย่างเต็มที่ เด็กจะมีพัฒนาการที่ดีและสมบูรณ์ แต่ถ้าเด็กไม่ได้รับการตอบสนองของความพึงพอใจอย่างเต็มที่ก็จะเกิดการสะสมของปัญหาและส่งผลเมื่อเด็กโตขึ้น Erikson เห็นว่าลักษณะสัมพันธ์ภาพที่เด็กมีกับบุคคลจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เด็กมีบุคลิกภาพและพฤติกรรมในรูปแบบที่ต่างกัน Abraham Maslow เชื่อว่าการเห็นคุณค่าของตนเองเป็นความ

ต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ถ้าบุคคลได้รับความรักและมองเห็นคุณค่าของตนเองจะสามารถพัฒนาไปสู่แรงจูงใจเพื่อหาความตระหนักรู้หรือความเชื่อมั่นในความ สามารถของตนเอง ซึ่งนำไปสู่การมีสุขภาพจิตขั้นสมบูรณ์ต่อไป (อ้างถึงใน วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี, 2546)

3. พัฒนาการทางด้านสังคม

เด็กวัยอนุบาลสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขขึ้นอยู่กับพื้นฐานที่เด็กได้รับในวัยทารกและวัยเด็กตอนต้น ซึ่งมีปัจจัยมาจากความต้องการทางร่างกายและจิตใจที่ได้รับการตอบสนองอย่าง ออบอุ้มจากพ่อแม่ ระเบียบ กฎ กติกาที่ได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เล็ก และความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่ แต่เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนแล้ว เด็กเริ่มจะมีกลุ่มเพื่อนร่วมวัย ซึ่งบางครั้งเด็กจะทะเลาะกับเพื่อนบ้างเนื่องจากเด็กยังเน้นตนเองเป็นสำคัญ (Self-Center) แต่ไม่นานเด็กก็จะเล่นกันเหมือนเดิม เด็กวัยนี้ชอบเลียนแบบพฤติกรรมที่เด่นและชอบการแข่งขัน ดังนั้นผู้ใหญ่ควรจะปลูกฝังให้เด็กรู้จักกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545)

4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

เด็กวัยอนุบาลจะมีความเข้าใจเรื่องเวลา ระยะเวลา และขนาด เด็กสามารถสังเกตเห็นความแตกต่างจึงจะพัฒนาความคิดไปสู่การเปรียบเทียบ คิดแยกวัตถุ ออกเป็นหมวดหมู่ คิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ได้ การคิดของเด็กเริ่มมีเหตุผลมากขึ้นแต่การคิดและการตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับความรู้สึกและคำนึงถึงตนเองเป็นสำคัญ (Intuitive Thought) เด็กยังไม่สามารถแยกแยะความจริงกับความนึกฝันออกจากกันได้โดยเด็ดขาด ซึ่งการเล่นและการทำงานศิลปะของเด็กจะสะท้อนความคิดแบบกึ่งฝันกึ่งจริงของเด็ก Piaget เรียกความคิดในขั้นนี้ว่า Pre-Operational Stage ในขั้นนี้เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูดและเข้าใจสัญลักษณ์หรือความหมายท่าทาง เด็กเริ่มพัฒนาความสามารถในการรู้จักสิ่งที่เป็นตัวแทน (Representation) การรับรู้จะดีขึ้นแต่ยังไม่สามารถหาเหตุผลอ้างอิงได้ และเด็กมีความเชื่อมั่นในความคิดของตนเองเป็นอย่างมาก เนื่องจากยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) (อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี และคณะ, 2536 และศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545)

ระยะ 6 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงที่สมองมีการเจริญเติบโตและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทางปัญญาเกิดจากการฝึกฝนทางการคิดที่ถูกวิธีซึ่งเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ต่อไป เด็กที่ได้แสวงหาความรู้ ทดลอง และแสดงความคิดเห็นของตนเองจะช่วยให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้จินตนาการจะช่วยให้เด็กพัฒนาความคิดและสติปัญญาของตนสูงขึ้น (ทิศนา แคมมณี และคณะ, 2536)

สรุปได้ว่าพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กวัยอนุบาลกำลังอยู่ในช่วงเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ เด็กจึงควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำกิจกรรมและการดำรงชีวิตของเด็ก และพัฒนาการของเด็กควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกันเนื่องจากพัฒนาการแต่ละด้านมีผลกระทบต่อกันและมีผลต่อความเจริญเติบโตในช่วงวัยถัดไป

การเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล

เด็กวัยอนุบาลเป็นช่วงวัยที่อยากรู้อยากเห็น ช่างซักถาม และชอบเลียนแบบพฤติกรรมจากสิ่งที่ตนสนใจ เด็กจึงไม่ชอบการเรียนรู้แบบยัดเยียด บังคับให้ทำ การเรียนรู้ต้องเป็นไปในรูปแบบของการสอดแทรกเนื้อหาแสดงให้เห็นตัวอย่างที่ง่ายต่อความเข้าใจไม่ซับซ้อนและไม่ยากจนเกินไปเพราะเด็กจะเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสและสิ่งที่เป็นรูปธรรม Ausubel และ Piaget มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า การเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาลยังไม่ควรที่จะได้รับการเรียนรู้ผ่านการบอกเล่าเป็นหลัก เนื่องจากเด็กวัยนี้จะเรียนรู้แบบค้นพบ คือ การเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมและการแสดงพฤติกรรม หรือการทำกิจกรรมเป็นหลัก นอกจากนี้ Ausubel ได้ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงหรือรวมสิ่งที่เรียนรู้ใหม่อาจเป็นความคิดรวบยอดหรือความรู้ใหม่ที่ได้รับกับความรู้เดิมที่มีอยู่ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความเข้าใจและความหมาย เนื่องจากความรู้ใหม่และความรู้เดิมที่มีความสอดคล้องกันสามารถเชื่อมโยงกันได้เหมาะสมช่วยให้สามารถเก็บจำข้อมูลใหม่ได้อย่างรวดเร็วและไม่สูญหาย (อ้างถึงใน กุญชรีย์ คำชาย, 2540 และสุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2545)

เด็กวัยอนุบาลจะเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดถ้าอยู่ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เป็นอิสระ อบอุ่น ปลอดภัย ไม่น่ากลัว ไม่เคร่งเครียดและไม่รีบร้อน โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกซึ่งเป็นบรรยากาศของความไว้วางใจที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

ความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็กเกิดจาก การเจริญเติบโตทางร่างกายและจิตใจที่สมกับวัย การสัมผัสและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ฝึกการสังเกตและมีความสนใจสิ่งต่าง ๆ สมองของเด็กได้รับการพัฒนาจากการมีสิ่งเร้ามากระตุ้นและการได้รับการเสริมแรง เด็กได้รับคำตักเตือน แนะนำ สามารถเข้าใจคำสั่งและสามารถปฏิบัติตามได้ (สุมน อมรวิวัฒน์, 2546) การส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กวัยอนุบาลจึงควรจัดประสบการณ์ให้มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของเด็ก การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เด็กคุ้นเคยไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ไกลตัวมากขึ้น จะช่วยส่งเสริมให้เด็กพัฒนาการเรียนรู้ไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นได้

การสังเกตและการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) เป็นกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้และการกระทำของเด็กการมีตัวแบบที่ดีจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ส่วนการเสริมแรงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเสริมแรงจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้

ของเด็ก (ทีศนา แชมมณี และคณะ, 2536) Rudolf Steiner เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เรียกว่าความรู้ ต้องอยู่บนพื้นฐานของการสังเกตและการคิดที่นำมาสู่สิ่งที่รับรู้ การสังเกตจะต้องไม่จำกัดอยู่เฉพาะการใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้ เพราะมนุษย์สามารถรับรู้ข้อมูลนอกเหนือจากการใช้ประสาทสัมผัสได้ด้วย การรับรู้ที่นอกเหนือจากการใช้ประสาทสัมผัสนี้จะมีประสิทธิภาพสูงขึ้นหากได้รับการฝึกฝนที่ถูกต้องทาง (ทอมสัน, 2546)

สรุปได้ว่า เด็กวัยอนุบาลเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมและสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ การทำกิจกรรม และการแสดงออก โดยธรรมชาติของเด็กจะเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ การสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบก่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ที่ดี สามารถจดจำความรู้ใหม่ได้นานจะเกิดเมื่อความรู้ใหม่และความรู้เดิมมีความสัมพันธ์กัน สามารถเชื่อมโยงเข้าหากันได้อย่างเหมาะสม

ทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับพัฒนาการตามช่วงวัย ความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล ทักษะชีวิต และองค์ประกอบของทักษะชีวิต สามารถสรุปทักษะชีวิตและองค์ประกอบของทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ทักษะชีวิตด้านการกระทำ คือ การส่งเสริมความสามารถของเด็กในการดูแลสุขภาพทางกายของตนเองให้แข็งแรงอยู่เสมอ ประกอบด้วย วิถีทางในการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ (Healthy Lifestyle Choices) คือ การมีแนวทางในการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพของตนเองในทางที่ดีซึ่งทำให้ตนเองมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ด้านการรับประทานอาหาร เนื่องจากเด็กวัยอนุบาลมีพัฒนาการทางร่างกายที่กำลังเติบโต แต่กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ยังไม่สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างสมบูรณ์ หากเด็กได้รับการฝึกฝนและทำกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย เด็กจะมีสภาพร่างกายที่แข็งแรงและมีผลกำลังในการทำกิจกรรมได้ เด็กจึงควรได้รับสารอาหารที่มีประโยชน์อย่างครบถ้วน ซึ่ง คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2542) กล่าวว่า อาหารเป็นสิ่งสำคัญต่อสุขภาพ และเป็นพลังงานของสมองด้วย เด็กควรรับประทานอาหารที่ถูกต้อง พยายามรับประทานอาหารผักและผลไม้สดให้มาก เนื่องจากวิตามินจะอยู่ในอาหารสด อาหารที่รับประทานต้องมีคุณค่าครบถ้วน และรับประทานให้หลากหลายชนิด ทั้งแป้ง เนื้อสัตว์ ไขมัน ผักและผลไม้ ซึ่งมีผลดีต่อสมองทั้งสิ้น

2. ทักษะชีวิตด้านจิตใจ คือ ความสามารถของเด็กที่จะทำให้สภาพอารมณ์และจิตใจของตนเองมีความสุข ประกอบด้วย ความเข้าใจในตนเอง (Self-Understanding Skill) และการเห็นคุณค่าของตนเอง (Self-Esteem) คือ ความสามารถของเด็กที่จะรู้และเข้าใจถึงคุณค่าและความสามารถของตนเอง ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง เนื่องจากการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดที่ดีต่อตนเองจะส่งผลให้เด็กมองผู้อื่นในทางที่ดี ช่วยให้เด็กสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การเรียนรู้

เกี่ยวกับตนเองและการเห็นคุณค่าของตนเองเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น การยอมรับ การกอด การชมเชย และการให้กำลังใจ เป็นต้น ระหว่างตัวเด็กและบุคคลรอบข้าง ซึ่งการกระทำในด้านบวกจะส่งผลให้เด็กวิเคราะห์ ประเมิน และสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองให้ผู้อื่นได้รู้ ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดการปรับตัว ประนีประนอมต่อความคาดหวังของสังคมและความคาดหวังของตนเองได้ และสามารถแสดงตนให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นด้วย (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2542)

3. ทักษะชีวิตด้านสังคม คือ ความสามารถของเด็กที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ประกอบด้วย การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction Skill) คือ ความสามารถของเด็กที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ในด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ เนื่องจากความมีน้ำใจเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่นำไปสู่คุณธรรมอื่น ๆ ที่เด็กไทยควรได้รับการปลูกฝัง ฝึกฝน และถ่ายทอดคุณลักษณะนี้อย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะชีวิตที่เป็นคุณประโยชน์ต่อตนเองและต่อผู้อื่น ครอบคลุมไปถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วย พระธรรมปิฎก (ป.ย. ปยุตฺโต) กล่าวว่า วัฒนธรรมน้ำใจเป็นสิ่งสมควรที่จะพัฒนาให้ถูกต้องเหมาะสมและทันยุคทันสมัย เพราะการมีน้ำใจคือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่พร้อมที่จะช่วยเหลือกัน ไม่ได้เป็นการรอคอยความช่วยเหลือหรือพึ่งผู้อื่น เพราะจะทำให้คนขาดความขยันหมั่นเพียร (อ้างถึงใน วนิตา ขาวมงคล เอกแสงศรี, 2546)

4. ทักษะชีวิตด้านปัญญาและการคิด คือ ความสามารถของเด็กที่จะเรียนรู้และคิดทำสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ประกอบด้วย การใช้แหล่งทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด (Wisely Use of Resources) คือ ความสามารถของเด็กที่จะเลือกใช้ทรัพยากรต่าง ๆ โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างประหยัดและคุ้มค่า ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า เนื่องจากมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกจากกันได้เพราะมนุษย์ถือกำเนิดมาจากธรรมชาติการดำรงชีวิตต้องอาศัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทักษะชีวิตที่สำคัญคือมนุษย์ควรเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติได้ แต่ปัจจุบันมนุษย์เรียนรู้ที่จะนำธรรมชาติมาใช้เพื่อสนองความต้องการของตนเองมากขึ้นจนกลายเป็นผู้คุกคามธรรมชาติและแสวงหาประโยชน์จากธรรมชาติอย่างไม่สิ้นสุด การทำลายธรรมชาติจึงทำให้เกิดเหตุการณ์ที่เลวร้ายต่อมนุษย์เพราะการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของมนุษย์มีผลเท่ากับมนุษย์ทำร้ายชีวิตของตนเอง เด็กจึงควรได้รับการปลูกฝังการเรียนรู้ที่จะอยู่กับธรรมชาติอย่างเหมาะสมและตระหนักว่าจะใช้ประโยชน์จากธรรมชาติอย่างไรจึงจะไม่เกิดผลกระทบที่ร้ายแรงตามมา (วณิตา ขาวมงคล เอกแสงศรี, 2546)

1.3 แนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

การเรียนรู้ทักษะชีวิตของเด็กเกิดขึ้นตั้งแต่แรกคลอด เพราะการเรียนรู้ทักษะชีวิตเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ รูปแบบความสัมพันธ์ในครอบครัวและความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นความสัมพันธ์ที่พัฒนาขึ้นมาตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งจะมีผลต่อรูปแบบของพฤติกรรมในระยะต่อมา เพราะฉะนั้นการเรียนรู้ทักษะชีวิตที่ไม่เหมาะสมอาจกลายเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในภายหลัง นอกจากนี้ยังถือได้ว่า ทักษะชีวิตเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยให้เด็กทุกคนได้รับสิทธิทั้งด้านข้อมูล ทักษะการศึกษา บริการด้านอนามัย สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย การถือคุณ และการมีส่วนร่วม (Bronfenbrenner and Ceci, 1994 และ UNICEF, 1997 อ้างถึงใน มูลนิธิรักเด็ก, 2541)

การพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตในด้านที่ต้องการ โดยการบูรณาการให้เข้ากับการใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก เพื่อเป็นการฝึกเด็กให้เกิดคุณลักษณะที่ดีในชีวิตประจำวัน และครูอาจเพิ่มเติมกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิตให้อยู่ในช่วงเวลาของการทำกิจกรรมหลักประจำวันได้ โดยครูควรคำนึงถึงวัย ความพร้อม ความสามารถและความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ ครูควรระลึกอยู่เสมอว่า การส่งเสริมทักษะชีวิตผ่านการทำกิจกรรมจะทำให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและสนุกสนาน ควรให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมหรือการทำงานต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง นอกจากนี้การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน เพื่อน และสิ่งแวดล้อม จะทำให้เด็ก จะทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจต่อผู้อื่น มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น และมีความพร้อมในการเรียนรู้ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์, 2542)

ในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับเด็กวัยอนุบาล ครูควรฝึกการเป็นผู้ฟังที่ดี ฟังความรู้สึกและความต้องการของเด็กอย่างตั้งใจ ซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจทัศนคติและค่านิยมของเด็ก ครูควรให้ความสนใจกับเด็กอย่างแท้จริง ทำความเข้าใจในสิ่งที่เด็กพูดและตรวจสอบความเข้าใจของครูและเด็กให้ตรงกัน รวมทั้งให้กำลังใจเด็กที่กล้าพูด กล้าแสดงออก ครูควรพยายามทำความเข้าใจมุมมองของเด็ก และเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดอย่างอิสระ โดยไม่สอดแทรกหรือชี้นำ รวมถึงครูไม่ควรแสดงความเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นของเด็ก

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2542) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาทักษะชีวิตที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ความต้องการและความจำเป็นด้านเด็กและเยาวชน

ปัจจุบันพบว่า ปัญหาสุขภาพของเด็กและเยาวชนไทยมีแนวโน้มที่สูงขึ้น ซึ่งปัญหา

สุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของตนเอง ดังนั้นการป้องกันปัญหาจึงต้องการกิจกรรมที่มุ่งเน้นไปที่พฤติกรรมสุขภาพและการป้องกันที่มีประสิทธิภาพที่นำไปสู่การแก้ปัญหา

2. ความต้องการและความจำเป็นด้านสังคม

ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดสุขภาพของสังคมและชุมชนของตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลหรือทำให้สุขภาพของโลกดีขึ้นหรือไม่ดีได้เช่นกัน การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมรอบตัว จะส่งผลให้เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมให้มีความสามารถและเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมได้

3. ความต้องการและความจำเป็นด้านการศึกษา

คนจะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของตนเองซึ่งเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองและสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจะได้รับการสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลอื่นและการตอบสนองต่อพฤติกรรมเหล่านั้น การเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตและประสบการณ์จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีกำลัง (Powerful) เพราะคนจะได้ใกล้ชิดและสัมผัสกับพฤติกรรมของตนเองมากกว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการจัดการศึกษาที่จะมีผลหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน จึงต้องให้ความสำคัญกับการกระตุ้นเสริมแรงเพื่อให้เกิดการปรับพฤติกรรมไปสู่การมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และในปัจจุบันโรงเรียนได้ถูกสังคมกำหนดให้มีบทบาทในการป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะชีวิตที่เพิ่มขึ้น เพราะสิ่งเหล่านี้สามารถป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในตัวบุคคลได้

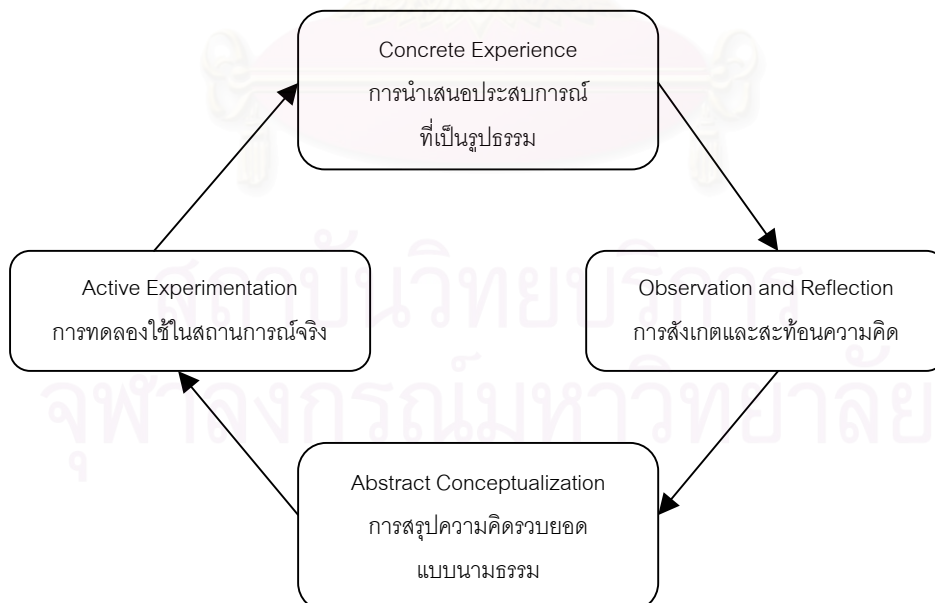
WHO (1993 อ้างถึงใน มุลนิธิรักษ์เด็ก, 2541) กล่าวว่า จุดสำคัญของการเรียนรู้ทักษะชีวิตอยู่ที่การไปปฏิสัมพันธ์ของความรู้ใหม่ ความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ประสบการณ์เดิม การผ่านกระบวนการคิดและการปฏิบัติจึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะชีวิต ทักษะชีวิตจะเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดในการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Active Learning) การได้สะท้อนทักษะชีวิตต้องขึ้นอยู่กับกระบวนการสังเกต การฝึกฝน การใช้วิธีการต่าง ๆ ในการเรียน เช่น การทำงานกลุ่ม การทำงานเป็นคู่ และการระดมสมอง เป็นต้น

โปรแกรม 4-H ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลที่เรียนรู้จากการลงมือทำกิจกรรมเป็นกลุ่มที่สนุกสนานโดยไม่เน้นการแข่งขัน เนื่องจากเด็กวัยอนุบาลยังมีความคิดที่เป็นรูปธรรม หากการแข่งขันมุ่งที่ผลแพ้ ชนะ เด็กที่ได้รับความพ่ายแพ้ก็จะรู้สึกล้มเหลวและรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า (Mincemoyer, 2001)

จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็กเนื่องจากพฤติกรรมบางอย่างสามารถส่งเสริมให้เกิดได้ง่ายกว่าเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ การเรียนการสอนควรจัดให้มีความเหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความสนใจ ของเด็ก และสอดคล้องกับบริบทในสังคมเพื่อเด็กจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม เด็กควรเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่สนุกสนานโดยมีประสบการณ์ของเด็กเป็นพื้นฐาน ส่วนครูเป็นผู้ชี้แนะให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ไม่ก่อให้เกิดความเครียด และความล้มเหลว

การเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Experiential Learning)

โปรแกรม 4-H นำรูปแบบการเรียนรู้ที่ได้แบบประสบการณ์มาปรับเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก โดยเน้นให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่มีกิจกรรมเป็นพื้นฐาน (Activity-Based) ซึ่งการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์จะเกิดขึ้นเมื่อคนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการมอญย้อนกลับอย่างวิพากษ์วิจารณ์ ได้ตัดสินใจว่าสิ่งใดมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อการจดจำ และการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ซึ่ง Kolb (1984) ได้เสนอการจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเป็นวงจรแห่งการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้จะเริ่มที่จุดใดจุดหนึ่งของวงจรก็ได้ แต่ต้องดำเนินการให้ครบวงจร ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้แบบประสบการณ์ที่ Kolb เสนอได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งนำเสนอในรูปแบบแผนภูมิ ดังนี้

รายละเอียดของการเรียนรู้จากประสบการณ์มีดังนี้ (Kolb, 1984 อ้างถึงใน Chapman, 2005 และ Conner, 2005)

1. การนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience) คือ การนำเสนอสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมที่กระตุ้นความรู้สึกและช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์นั้น ๆ
2. การสังเกตและสะท้อนความคิด (Observation and Reflection) คือ การรับรู้ประสบการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้มุมมองที่หลากหลายจากพื้นฐานประสบการณ์ของคนแต่ละคน
3. การสรุปความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม (Abstract Conceptualization) คือ การนำเสนอข้อมูลใหม่ที่ได้จากการนำหลักการ ทฤษฎี มาวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมและการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง
4. การทดลองใช้ในสถานการณ์จริง (Active Experimental) คือ การลงมือปฏิบัติตามหลักการจากความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรมที่กำหนดไว้

การนำเสนอต้นแบบ

Bandura ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการสังเกตโดยการใช้ตัวแบบว่า การเรียนรู้ของคนโดยส่วนใหญ่เกิดจากการสังเกตตัวแบบซึ่งสามารถถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมกัน การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) ทั้งตัวแบบมีชีวิต (Live Model) และตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) ทำให้ผู้สังเกตสามารถเรียนรู้ได้ว่า พฤติกรรมใดที่ตนควรนำไปปฏิบัติและพฤติกรรมใดควรละเว้นหรือหลีกเลี่ยง (Woolfolk, 1995 อ้างถึงใน วรรณิ ลิ้มอักษร, 2541) ซึ่ง McInerney and McInerney (2002) ได้กล่าวถึงลักษณะของตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อผู้สังเกตวัยเด็กเล็กกว่า ลักษณะของตัวแบบจะต้องดึงดูดความสนใจทางร่างกายและอารมณ์ของเด็กซึ่งต้องมีสถานภาพ ได้แก่ เพศ อายุ ความสนใจ ที่ใกล้เคียงกับเด็ก และมีคุณค่าต่อเด็กทั้งด้านความทรงจำและความรู้สึก

การเรียนรู้จากตัวแบบนี้ประกอบไปด้วย 4 กระบวนการ คือ กระบวนการตั้งใจ (Attention Processes) กระบวนการเก็บจำ (Retention Processes) กระบวนการกระทำ (Production Processes) และกระบวนการจูงใจ (Motivational Processes) ซึ่งการเรียนรู้ในแต่ละกระบวนการเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ พฤติกรรม (Behavioral) บุคคล (Personal) และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม (Environmental) (ทิตนา แชมมณี, 2546) ซึ่งการเรียนรู้จากการเลียนแบบไม่สามารถวัดได้จากการแสดงออก การที่เด็กได้รับความรู้ใหม่ถือว่าได้เกิดการเรียนรู้ขึ้นแล้วโดยเด็กไม่จำเป็นต้องแสดงออกมา แต่เด็กสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาแสดงออกเมื่อมีโอกาสที่เหมาะสม นอกจากนี้ Bandura กล่าวว่า การเสริมแรงไม่ ได้ทำหน้าที่เพิ่มพฤติ

กรรมเท่านั้น แต่เป็นแรงจูงใจให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อจะได้รับการเสริมแรง ทำให้เด็กเรียนรู้ว่าควรแสดงพฤติกรรมใดเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์ และเป็นตัวเสริมแรงที่ช่วยเพิ่มความถี่ของการแสดงพฤติกรรม (สมโภชน์ เขียมสุภาษิต, 2543)

ส่วนสกินเนอร์ (Skinner) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมแรงว่า คนจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ หรือมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ เมื่อได้รับการเสริมแรง (Reinforcement) ทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งการเสริมแรงทางบวกให้คน ๆ หนึ่งอาจเป็นการลงโทษคนอื่นคนหนึ่งได้ การเรียนรู้หรือการมีพฤติกรรมซ้ำจะเกิดได้ดีเมื่อมีการเสริมแรงโดยทันที (Immediate Reinforcement) แต่การเสริมแรงที่ไม่สม่ำเสมอ (Intermittent Reinforcement) จะทำให้พฤติกรรมยืดเยื้อออกไปทั้งพฤติกรรมด้านบวกและด้านลบ ส่วนการปรับพฤติกรรม (Shaping Behavior) เป็นการเสริมแรงเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้กลายเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545)

เทคนิคในการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็กวัยอนุบาล ครูควรมีเทคนิคในการสอนต่าง ๆ ที่กระตุ้นความสนใจของเด็ก และเพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เทคนิคที่ใช้ในการส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็กวัยอนุบาล ได้แก่ การใช้คำถามที่หลากหลาย และกระบวนการกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การใช้คำถามที่หลากหลาย

การจัดการเรียนรู้แต่ละชั้นตอน ครูมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตซึ่งจะส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ การเรียนรู้ทักษะชีวิตเกิดจากการกระตุ้นประสบการณ์ด้วยการทำกิจกรรม ครูจึงควรมีแนวทางในการตั้งคำถามเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้ (จินตนา ปรีดานันท์, 2533)

1. ใช้ภาษาที่ง่ายโดยคำนึงถึงประสบการณ์พื้นฐานและวัยของนักเรียนเป็นสำคัญ
2. คำถามมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าต้องการให้นักเรียนตอบคำถามในเรื่องอะไร มีการวางแผนการตั้งคำถามไว้เป็นอย่างดี เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความสับสน
3. ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการตอบคำถาม ไม่ส่งเสริมให้ตอบคำถามที่เน้นความจำเพียงอย่างเดียว
4. คำถามที่ตั้งขึ้นส่งเสริมให้นักเรียนสามารถตอบคำถามได้อย่างหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จเมื่อตอบคำถามถูกต้อง
5. นักเรียนสามารถตอบคำถามได้อย่างเสรีตามความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเอง

กระบวนการกลุ่ม (Group Process)

เนื่องจากการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล มุ่งเน้นให้เด็กเรียนรู้จากการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ซึ่ง กระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากการลงมือปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการ สมาชิกในกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545)

การทำกิจกรรมกระบวนการกลุ่ม นักเรียนทุกคนมีโอกาสที่จะได้เข้าร่วมทำกิจกรรมมากที่สุด และได้รับความรู้จากการทำกิจกรรมมากที่สุด เนื่องจากนักเรียนสามารถคิดค้นและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง การทำกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การเล่นเกม บทบาทสมมติ และการอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น ซึ่ง ทิศนา ขัมมณี (2545) ได้กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของการทำงานกลุ่ม ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านผู้นำกลุ่ม ผู้นำกลุ่มเปรียบเสมือนเสาหลักของกลุ่ม ซึ่งเป็นผู้นำพากลุ่มให้ทำงานจนประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นบทบาทของผู้นำกลุ่มจะต้องเป็นที่เชื่อถือและศรัทธาของผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นยอมปฏิบัติตามอย่างเต็มใจ
2. บทบาทของสมาชิกภายในกลุ่ม แม้ว่ากลุ่มจะมีผู้นำกลุ่มที่ดีเพียงใด หากสมาชิกในกลุ่มไม่มีประสิทธิภาพก็ส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นสมาชิกทุกคนร่วมมือร่วมใจกันทำงาน หน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี ก็จะช่วยให้งานของกลุ่มประสบผลสำเร็จได้
3. องค์ประกอบด้านกระบวนการทำงาน กระบวนการทำงานกลุ่มจะต้องมีการวางแผนในการทำงานเสมอ และสมาชิกทุกคนในกลุ่มก็จะต้องมีความรู้และเข้าใจแผนการทำงานเป็นอย่างดี ซึ่งช่วยให้กลุ่มทำงานได้อย่างราบรื่นและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ในที่สุด

บทบาทของครูในการทำกิจกรรมกระบวนการกลุ่มจะต้องให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอย่างเต็มที่ โดยที่ครูไม่ขึ้นนำความรู้ของนักเรียน และครูเป็นผู้ประสานงานและให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนประสบปัญหาตามความเหมาะสม

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Experiential Learning) การนำเสนอต้นแบบ และเทคนิคการเรียนรู้ต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Experiential Learning) ที่ช่วยส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับเด็กวัยอนุบาล ประกอบด้วยวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience) คือ การให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมโดยใช้ตัวแบบจากนิทาน
2. การสังเกตและสะท้อนความคิด (Observation and Reflection) คือ การรับรู้

พฤติกรรมจากตัวแบบและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแบบจากมุมมองที่หลากหลาย

3. การสรุปความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม (Abstract Conceptualization) คือ การนำความรู้ที่ได้จากตัวแบบโดยการสังเกตสะท้อนความคิดมาสรุปเป็นหลักการ

4. การทดลองใช้ในสถานการณ์จริง (Active Experimentation) คือ การนำหลักการไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก

นิทานเป็นสิ่งที่สร้างความสนุกสนานและสร้างความประทับใจให้แก่เด็ก ซึ่งจากความสุขสนุกสนานเด็กจะได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยไม่รู้ตัว ทั้งด้านภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ความรู้รอบตัว และความคิดจินตนาการ อีกทั้งยังส่งเสริมรักการอ่านให้เกิดขึ้นที่ละน้อย (ปรีดา ปัญญาจันทร์ และ ชีวัน วิสาสะ, 2544) นอกจากนี้การอ่านนิทานให้เด็กฟังยังเป็นการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ เพราะเด็กสามารถสัมผัสได้ถึงความรักและความห่วงใยที่ผู้ใหญ่มีให้

2.1 ความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

วรรณกรรมสำหรับเด็ก อาจเรียกได้แตกต่างกัน เช่น หนังสือสำหรับเด็ก หนังสืออ่านสำหรับเด็ก หนังสือสำหรับเด็กเยาวชน หนังสืออ่านสำหรับเด็กเยาวชน หรือหนังสือสำหรับเด็ก เป็นต้น มีผู้ให้คำจำกัดความวรรณกรรมสำหรับเด็กไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2526) กล่าวว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือสำหรับเด็กที่เขียนขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ กัน มีเนื้อหาสาระและใช้ภาษาที่ง่าย เหมาะกับวัยของเด็ก

จินตนา ไบกาชูยี (2534) กล่าวว่า หนังสือสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กได้ใช้ในการฟัง อ่าน และเรียนรู้ ด้วยสาระที่มุ่งให้ความรู้ หรือความเพลิดเพลิน อย่างหนึ่งอย่างใด หรือให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลินควบคู่กันไป ในรูปแบบที่เรียกว่าสาระนั้นทั้งนี้ โดยใช้วิธีเขียน จัดทำ และรูปแบบที่เหมาะสมกับวัย ความสนใจ และความสามารถในการอ่านของผู้อ่าน

Bromley (1992) กล่าวว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้นสำหรับเด็กและบางครั้งสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งอยู่ในรูปของวารสาร หนังสือการ์ตูน บันทึกรายการ ภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์

Tomlinson and Lynch-Brown (1996) กล่าวว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือสำหรับเด็กวัยเด็กเล็กจนถึงวัยรุ่นที่มีคุณภาพดี มีเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจของเด็กแต่ละวัย โดยมีการประพันธ์ทั้งแบบร้อยแก้วและร้อยกรอง หรือเป็นทั้งประเภทบันเทิงคดีและสารคดี

อภิวรรณ วีระสมิทธิ์ (2544) กล่าวว่า หนังสือสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้น เพื่อให้เด็กอ่าน มีเนื้อหาสาระที่อยู่ในความสนใจ เหมาะสมกับวัยของเด็ก ภาษาง่าย กะทัดรัด สื่อความหมายชัดเจน มีหลายประเภททั้งที่ให้ความบันเทิง นิทาน วรรณคดีที่เหมาะสมกับเด็ก เรื่องจริงจากชีวประวัติบุคคล หรือวิทยาศาสตร์ที่มีเรื่องราวสนุกสนาน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545) กล่าวว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง วรรณกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อให้เด็กอ่าน ฟัง หรือดู โดยคำนึงถึงจิตวิทยาของเด็ก เนื้อหาตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็กแต่ละวัย มีจำนวนหน้าที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย ขนาดรูปเล่มกะทัดรัด เด็กจับถือได้สะดวก ตัวอักษรโตชัดเจน เหมาะกับวัยและสายตาของเด็ก

สรุปว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง หนังสือที่จัดทำขึ้นเพื่อมุ่งให้เด็กได้อ่าน ฟัง หรือดูเพื่อให้ได้รับความสนุกสนาน หรือได้รับสาระความรู้ต่าง ๆ โดยเนื้อหา ขนาดตัวหนังสือและรูปเล่มจะต้องมีความเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก ใช้ภาษาง่าย กะทัดรัด สื่อความหมายชัดเจน ซึ่งมีทั้งประเภทบันเทิงคดี และสารคดี และมีรูปแบบการประพันธ์ทั้งแบบร้อยแก้ว และร้อยกรอง

2.2 ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545) ได้แบ่งวรรณกรรมสำหรับเด็กออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. หนังสือสำหรับเด็ก มีทั้งเรื่องที่แต่งขึ้นเอง เรื่องที่ดัดแปลง และเรื่องแปล ในรูปแบบร้อยแก้วและร้อยกรอง แบ่งออกเป็น

- 1.1 หนังสือสารคดี หรือหนังสือความรู้ทั่วไป (Non-Fiction, Information Book) ได้แก่ หนังสือที่ให้ความรู้ทั้งหลาย เช่น ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ดาราศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และความรู้ทั่วไป

- 1.2 หนังสือที่ให้ความเพลิดเพลินทั้งหลาย ได้แก่

- 1.2.1 นิทาน (The tale) คือเรื่องเล่าที่เล่ากันมาแต่โบราณ และมีนิทานต่าง ๆ นิทานเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่คุณค่าทางจิตใจ นิทานมีทั้งวรรณกรรมมุขปาฐะ และจัดพิมพ์เป็นหนังสือนิทาน แบ่งออกเป็น

- 1) นิทานชาวบ้าน (Folk Tale) หรือนิทานประจำถิ่น (Local

Land) เป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง เป็นเรื่องของคนในแต่ละท้องถิ่น เช่น เรื่อง ท้าวคูณและนางอ้ว ตามองถ่าย ตำนานเมืองสุรินทร์ เป็นต้น

2) นิทานปรัมปรา (Fairy Tale) หรือเทพนิยาย เป็นเรื่องเกี่ยวกับเวทดา นางฟ้า เจ้าชาย เจ้าหญิง เวทย์มนต์คาถา เป็นเรื่องสมมติว่าเกิดขึ้นที่โน่นที่นี้ แต่ไม่อาจกำหนดได้แน่นอน

3) เทพปกรณัม หรือเทพปกรณัม (Myth) นิทานเกี่ยวกับเทพเจ้า เทพธิดา ซึ่งเป็นเวทดาประจำถิ่น ประจำเผ่าพันธุ์ ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า เช่น พระอินทร์ พระราหู เซียน เทวกำเนิด เป็นต้น

4) นิทานพื้นเมืองนานาชาติ หรือนิทานนานาชาติ (Folk Tales from Other Country) เพื่อให้เด็ก ๆ ได้อ่านเล่นเพิ่มเติมมากขึ้น และได้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับชาติอื่น ๆ และจะได้ข้อสังเกตว่าหนังสือเด็กในแต่ละภาษา และในแต่ละชาติจะมีสิ่งที่คล้ายคลึงกัน เช่น นิทานอาหรับราตรี นิทานของแอนเดอร์สัน นิทานอาละดินและตะเกียงวิเศษ นิทานคัมภีร์ ปัญจตันตระ นิทานโรบินฮูด นิทานหิโตปเทศ เป็นต้น

5) นิทานชวนขัน (Jest) เป็นนิทานตลก ซึ่งไม่น่าเป็นไปได้ เช่น หัวล้าน นอกครู ไข่มุกมาก ไข้ก้นแหลม ไข้หูกาง เป็นต้น

6) นิทานวีรบุรุษ (Hero Tale) เช่นเรื่อง พระราม พระอรชุน เฮอร์คิวลีส เป็นต้น

7) นิทานเกี่ยวกับเรื่องสัตว์ (Animal Story) เช่น สัตว์พูดได้ ถ้ำแฝงคติธรรม เรียกว่า Fable เช่น นิทานอีสป (Aesop's Fable) เป็นต้น

8) นิทานซ้ำ ๆ ไม่รู้จักจบ (Cumulative Tale) เช่นเรื่อง ยายกะตา เป็นต้น

9) นิทานเรื่องผี อาจจะแต่งขึ้นมาใหม่หรือมีเค้าเรื่องจริง เช่น นางนาคพระไชยง และนางตะเคียน เป็นต้น

10) นิทานเค้าเรื่องจริง เช่น ขอมดำดิน นิทานเรื่องพระร่วง นิทานที่มีในพงศาวดาร เป็นต้น หรือนำบุคคลที่มีตัวตนจริง ๆ ในอดีตมาแล้ว เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างของการประพฤติ ปฏิบัติ ซึ่งอาจเป็นคนหรือสัตว์ก็ได้

11) นิทานสมัยใหม่ ที่แต่งขึ้นใหม่ เพื่อสอนให้เด็กทำความดี เช่น เป็นคนซื่อสัตย์ ขยัน เป็นต้น หรือนิทานที่ผู้แต่งนำเรื่องเก่ามาปรับปรุงใหม่ เปลี่ยนบุคลิกตัวละครใหม่ หรืออาจจะเพิ่มบทตลกเข้าไปก็ได้

12) นิทานคติธรรมเป็นนิทานทางศาสนา เช่น นิทานปรีชาญาณ

พุทธและนิทานชาดก ซึ่งเป็นเรื่องของพระพุทธรูปศาสนามาก่อนสมัยพุทธกาลเกี่ยวกับชาติปางก่อน ๆ ของพระพุทธเจ้า ตั้งแต่เป็นสัตว์จนกระทั่งตรัสรู้

13) นิทานที่ชวนให้เพ้อฝัน (Fantastic Story) เช่น ซินเดอเรลลา และสโนไวท์ เป็นต้น

1.2.2 หนังสือภาพ และหนังสือที่มีทั้งภาพและคำบรรยาย (Picture Book, Picture Story Book)

1.2.3 หนังสือโคลงกลอนต่าง ๆ คำพังเพย สุภาษิต สุภาษิตสอนเด็กหรือบทร้อยกรองของเด็ก เพื่อให้เด็กเล่นและร้องจะได้จำได้ง่ายและเป็นการสอนใจเด็กด้วย

1.2.4 นวนิยาย (Fiction, Novel) คือ เรื่องที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อเลียนแบบชีวิตจริง หรือคล้ายชีวิตจริง

1.3 หนังสือแบบเรียน (Text Book) เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาตรงกับเนื้อหาในหลักสูตร

1.4 หนังสือที่อ่านเพิ่มเติมเสริมประสบการณ์ เช่น แบบฝึกหัดต่าง ๆ หนังสืออ่านประกอบแบบเรียน เป็นต้น

1.5 หนังสืออ้างอิงสำหรับเด็ก (Reference Book) ใช้ในการค้นคว้าของเด็ก เช่น หนังสือ พจนานุกรม สารานุกรม เป็นต้น หนังสืออ้างอิงสำหรับเด็กมีเนื้อเรื่องเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ แต่เป็นหนังสือที่มีภาพสวยงาม ดึงดูดความสนใจของเด็ก พิมพ์ตัวอักษรตัวโต และใช้ภาษาง่าย ๆ ทำให้เด็กเข้าใจได้ง่ายกว่าหนังสืออ้างอิงสำหรับผู้ใหญ่

1.6 หนังสือแปล เป็นหนังสือเด็กที่แปลเป็นภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาญี่ปุ่น จีน ฝรั่งเศส อังกฤษ เยอรมัน เป็นต้น

1.7 การ์ตูน (Cartoon, Comic) ได้แก่ หนังสือภาพวาดการ์ตูนต่าง ๆ เช่น การ์ตูนญี่ปุ่น พระมหาชนก (ฉบับการ์ตูน) เป็นต้น

1.8 วารสาร (Periodical, Journal) สำหรับเด็ก

1.9 ของเล่น (Toy) และเกมต่าง ๆ

1.10 สื่อทัศนวัสดุ ได้แก่

1) แบบนที่กึ่งเสียงเล่านิทาน บทละคร นวนิยาย เพลง บทสนทนาภาษาอังกฤษ บทร้อยกรองต่าง ๆ การอ่านทำนองเสนาะ บทเห่เรือ ฯลฯ

2) แบบนที่กึ่งภาพ การแสดงต่าง ๆ การ์ตูน การเล่านิทาน เชิดหุ่น ความรู้ต่าง ๆ กิจกรรมต่าง ๆ พิธีกรรมต่าง ๆ ฯลฯ

3) รายการวิทยุ รายการเด็ก เล่านิทาน ร้องเพลง ฯลฯ

4) สไลด์ เรื่องสำหรับเด็ก

5) ภาพยนตร์ การ์ตูน เป็นต้น

1.11 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น

1) ซีดีรอม หนังสือพจนานุกรม สารานุกรมสำหรับเด็ก การแสดงต่าง ๆ ความรู้

ต่าง ๆ

2) พจนานุกรมพูดได้ (Talking Dictionary) เป็นพจนานุกรมที่มีเสียงอ่าน

3) อินเทอร์เน็ต มีเว็บไซต์ของเด็ก เว็บไซต์ของเล่น เว็บไซต์การเล่านิทาน

ภาพยนตร์ การ์ตูน หนังสือเด็ก และความรู้ต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำของไทย พิพิธภัณฑสถานของประเทศต่าง ๆ ห้องสมุดสำหรับเด็ก เป็นต้น

ส่วน Jalongo (1992) จำแนกหนังสือวรรณกรรมสำหรับเด็กออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะของแต่ละประเภท ดังนี้

1. หนังสือภาพในแบบดั้งเดิม (Picture Books in the Traditional Style) หนังสือประเภทนี้คุณครูมักจะนำมาเล่าให้นักเรียนที่เริ่มเรียนใหม่ฟัง โดยการนำนิทานไปบูรณาการกับหลักสูตร นิทานประเภท (Picture Books in the Traditional Style) ได้แก่

1.1 หนังสือกล่อมเด็ก (Nursery Rhymes)

1.2 นิทานชาวบ้าน (Folk Tales)

1.3 เทพนิยาย (Fairy Tales)

2. หนังสือภาพประเภทอื่น ๆ (Others Types of Picture Books) ได้แก่

2.1 หนังสือสำหรับเด็กทารกและเด็กวัยเตาะแตะ (Books for Infants and Toddler) เด็กวัยนี้จะได้สัมผัสหนังสือเป็นครั้งแรก เป็นหนังสือที่มีตัวหนังสือน้อย ซึ่งจะเป็นคำที่อธิบายภาพหรือบอกเกี่ยวกับภาพ โครงเรื่องจะมีเพียงเหตุการณ์เดียวซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก เช่น การใส่เสื้อผ้า การอาบน้ำ เป็นต้น หนังสือจะต้องมีความแข็งแรงทนทานเป็นพิเศษ ทำจากกระดาษหนา เรียกว่า Board Books ซึ่งเด็กสามารถหยิบจับได้ง่าย

2.2 หนังสือที่เด็กสามารถจัดกระทำได้ (Participation Books) หนังสือประเภทนี้จะทำให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับหนังสือ

2.3 หนังสือเพื่อสอนความคิดรวบยอด (Concept Books) หนังสือประเภทนี้จะให้แนวคิดพื้นฐานแก่ผู้อ่าน เช่น สี ตัวเลข ตัวหนังสือ สิ่งที่ตรงข้ามกัน เป็นต้น

2.4 หนังสือเพื่อให้ข้อมูล (Information Books) จะเป็นหนังสือประเภทสารคดีที่อธิบายเกี่ยวกับโลกและการดำรงชีวิต

2.5 หนังสือนิทานประกอบภาพ (Picture Story Books) หนังสือประเภทนี้จะต้องผูกติดกับตัวหนังสือ เพราะจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจน ส่วนภาพประกอบจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องได้มากขึ้นเท่านั้น

2.6 หนังสือนิทานที่มีภาพประกอบ (Illustrated Story Books) เป็นหนังสือที่จะเน้นเกี่ยวกับคำบรรยาย ซึ่งจะมีประโยคที่ยาว แต่ผู้อ่านจะไม่เข้าใจเนื้อเรื่องถ้าไม่มีภาพประกอบและจะมีภาพประกอบน้อยและอยู่ระยะห่างกัน ซึ่งหนังสือประเภทนี้จะเหมาะกับการอ่านให้เด็กโตฟัง

3. หนังสือสำหรับส่งเสริมการอ่านโดยเฉพาะ (Books Especially for Emergent Readers) เป็นหนังสือที่ส่งเสริมให้ผู้อ่านหรือเด็กที่เริ่มอ่านหนังสือ หนังสือประเภทนี้ได้แก่

3.1 หนังสือที่เชื่อถือการคาดเดาของเด็ก (predictable Books) เป็นหนังสือที่สนับสนุนให้เด็กคาดเดาเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นต่อไป ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เด็กได้มีส่วนร่วมและได้สร้างความมั่นใจให้กับผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กด้วย หนังสือประเภทนี้จะมีกลวิธีในการเล่าเรื่องโดยการใช้คำซ้ำ ๆ ประโยคซ้ำ ๆ กล่าวถึงเหตุการณ์ที่คล้าย ๆ กันและจังหวะหรือคำคล้องจอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้ผู้อ่านคาดเดาได้ว่าเหตุการณ์ใดจะเกิดขึ้นต่อไป

3.2 หนังสือเล่มใหญ่ (Big Books) เป็นหนังสือสำหรับเด็กที่มีขนาดใหญ่กว่าปกติ ซึ่งใช้ในการอ่านให้เด็กฟังเป็นกลุ่มเพื่อให้เด็กได้เห็นทั้งภาพและคำบรรยาย หนังสือประเภทนี้หลายเรื่องที่ส่งเสริมให้เด็กได้คาดเดาเหตุการณ์ซึ่งเป็นการฝึกทักษะการอ่านด้วย

3.3 หนังสือหัดอ่าน (Easy Readers) หนังสือประเภทนี้จะควบคุมปริมาณคำศัพท์เพื่อส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดความมั่นใจในการอ่าน โดยหนังสือบางส่วนจะเป็นงานร่วมสมัยที่สร้างสรรค์และให้ความบันเทิง อีกทั้งยังเหมาะสมสำหรับการอ่านในจุดมุ่งหมายอื่น ๆ อีกด้วย

3.4 หนังสือไร้คำ (Wordless Book) เป็นหนังสือที่ไม่มีหรือมีตัวหนังสือน้อย ดังนั้นความเข้าใจในเนื้อเรื่องจึงขึ้นอยู่กับภาพประกอบเป็นสำคัญ หนังสือประเภทนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้อ่านที่เริ่มหัดอ่าน เนื่องจากมีการลำดับภาพที่เด็กสามารถเล่า บอก และเขียนเรื่องได้ด้วยตนเอง

4. หนังสือกลอนและเพลง (Poetry and Lyrics) เป็นประเภทของหนังสือที่เน้นคุณภาพของภาษา จังหวะ กลอน ท่วงทำนอง หนังสือประเภทนี้ได้แก่

4.1 หนังสือนิทานที่เล่าเรื่องเป็นบทกลอนและบทร้อยกรอง (Poetry and Story Told in Verse)

4.2 หนังสือเพลงประกอบภาพ (Song Picture Books) เป็นหนังสือที่เล่าเรื่องโดยการใช้เพลง ซึ่งเป็นหนังสือที่เด็กสามารถอ่านได้และได้รับความสนุกสนานด้วย

4.3 หนังสือรวมบทเพลงหรือบทกลอน (Poetry and Song Collections)

นอกจากนี้ Bromley (1992) ได้จำแนกหนังสือวรรณกรรมสำหรับเด็กออกเป็น 8 ประเภท ซึ่ง Bromley กล่าวว่า การที่เด็กรู้จักลักษณะเฉพาะของหนังสือแต่ละประเภทจะช่วยให้เด็กสามารถสร้างผลงานของตนเองได้ และให้เด็กรู้ว่าวรรณกรรมเรื่องนั้นมีต้นกำเนิดมาอย่างไร หนังสือมีหลายประเภท ดังนี้

1. หนังสือภาพ (Picture Books) หนังสือภาพจะเล่าเรื่องโดยการใช้ตัวหนังสือและในบางครั้งจะเล่าเรื่องโดยใช้ภาพประกอบเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามรูปภาพและตัวหนังสือจะเป็นสิ่งที่สนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างลึกซึ้ง หนังสือภาพจำแนกเป็นหลายประเภท เช่น หนังสือเพื่อสอนความคิดรวบยอด (Concept Books) หนังสือสอนการนับ (Counting Books) และ หนังสือสอนอักษร (Alphabet Books) ซึ่งเป็นหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กเล็ก นอกจากนี้ยังมีหนังสือพิเศษประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะกับเด็กเล็ก เช่น หนังสือที่มีภาพสามมิติ (Pop-Up or Fold-Up Books) หนังสือเพลงประกอบภาพ (Song-Picture Books) หนังสือภาพแบบไร้คำ (Wordless Picture Books) และ หนังสือที่เอื้อต่อการคาดเดาของเด็ก (Predictable Books) เป็นต้น

2. นิทานชาวบ้าน (Folktales) นิทานชาวบ้านจะมีความเกี่ยวข้องกับตำนาน (legends) ความเชื่อทางไสยศาสตร์ (Superstitions) ธรรมเนียมปฏิบัติ (Customs) และความเชื่อของคนสามัญทั่วไป (Beliefs of Ordinary People) ต้นแบบของนิทานชาวบ้านจะเล่าปากเปล่า และสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น นิทานชาวบ้านจะมีบทนำของเรื่องที่สั้นกระชับ มีความขัดแย้งและปัญหาบทบาทของตัวละครจะมีดีและเลว การกระทำต่าง ๆ จะผ่านไปอย่างรวดเร็ว มีโครงเรื่องที่นำติดตาม มีบทสรุปของเรื่องที่สั้นกระชับที่ดำเนินต่อมาจากความขัดแย้ง นิทานชาวบ้านประกอบไปด้วยบทกลอน คำซ้ำ ๆ และสำนวนที่พิเศษของผู้แต่ง ในบางเรื่องจะมีโครงเรื่องที่เป็นวงจร คือ เริ่มต้นเรื่องด้วยสถานที่หนึ่งและดำเนินเรื่องไปจนเรื่องไปจบที่สถานที่ที่เริ่มต้น โดยปกตินิทานชาวบ้านประกอบไปด้วย แก่นเรื่อง เครื่องเตือนสติ คุณธรรม รูปแบบการใช้คำศัพท์และการดำเนินชีวิตที่เหมือนกับคนสามัญ และสะท้อน ถึงความรู้สึกและความต้องการของคนธรรมดาทั่วไป

นิทานประเภทนี้ ได้แก่ เทพนิยาย (Fairy Tales) นิทานคติสอนใจ (Fables) เรื่องราวลึกลับ (Myths) มหาकाพย์ (Epics) และเรื่องราวเหลือเชื่อ (Tall Tales) นิทานประเภทนี้จะทำให้เด็กได้เห็นถึงคุณค่าของความดี และผลของการทำความชั่ว ความฉลาดจะมีชัยชนะเหนือการใช้กำลัง การนำเสนอสิ่งที่เป็นความดีและมีความซื่อสัตย์ และเด็กสามารถเรียนรู้ปัญหาของมนุษย์ คุณธรรม คุณค่า และวัฒนธรรม

3. นิทานจินตนาการ (Fantasy) นิทานประเภทนี้จะเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความไม่จริงซึ่งเป็นการกระตุ้นจินตนาการของเด็กได้ดี นิทานจินตนาการจะขัดกับความ เป็นจริง มีการดำเนินเรื่องที่รวดเร็ว มีเวทย์มนต์ มีสถานการณ์และบทบาทที่เป็นจินตนาการ ซึ่งจะ

ทำให้เด็กได้ผจญภัยในโลกที่น่าตื่นเต้น ให้ความตลกขบขัน และความบันเทิง ให้เด็ก ๆ ได้ใช้จินตนาการและค้นพบบทบาทของผู้ที่มีพลังวิเศษ และทำให้เด็กได้เข้าใจความแตกต่างระหว่างเรื่องที่แต่งขึ้นและข้อเท็จจริง

4. บทกลอน (Poetry) บทกลอนเป็นการบรรยายความคิดและความรู้สึกของผู้แต่งที่มีต่อโลกและบุคคลอื่น ๆ ซึ่งจะส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ เกี่ยวกับโลก เปิดโอกาสให้เด็กได้เห็นและได้ยินการใช้ชีวิตในความเข้าใจใหม่ เด็กได้ค้นพบโลกที่ตนไม่รู้จักและฝึกจินตนาการฝึกให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อมโยงของบทกลอนและจังหวะของภาษา และบทกลอนช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความสนุกสนาน กระตุ้นประสาทสัมผัสและภาษาของเด็ก

5. หนังสือที่แต่งขึ้นจากเรื่องจริง (Realistic Fiction) เป็นเรื่องราวในชีวิตจริงซึ่งมีการกำหนดเวลาที่เด็กสามารถรู้และเข้าใจได้ นิทานประเภทนี้จะประกอบไปด้วยเรื่องลึกลับ ผจญภัย เรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์ กีฬา คนที่อยู่ในสถานการณ์คับขัน และเรื่องราวทางสังคมในโลกปัจจุบัน เช่น การหย่า การตาย ยาเสพติด คนพิการ ความสัมพันธ์กับเพื่อน ความสามารถ ความรู้ ความงาม และระเบียบวินัย นิทานประเภทนี้จะสอนให้เด็กรู้ว่าคนมีความแตกต่างกันซึ่งส่งผลให้เด็กเข้าใจถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เด็กได้เรียนรู้และฝึกฝนบทบาทที่ตนจะได้พบในอนาคต เข้าใจถึงปัญหาที่แท้จริงของตนเอง และแสดงให้เห็นว่าตนเองมีพลังที่จะทำให้ตนเองประสบความสำเร็จในชีวิตได้

6. เรื่องอิงประวัติศาสตร์ (Historical Fiction) นิทานประเภทนี้เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในอดีต มีช่วงเวลาที่เกี่ยวข้อง มีบทสนทนาที่น่าเชื่อถือระหว่างบทบาทและการบรรยายที่ถูกต้องของสถานการณ์และสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งช่วยให้เด็กเรียนรู้ในเรื่องเวลา สถานที่ นิทานประเภทนี้จะช่วยให้เด็กได้สัมผัสกับอดีตที่มีชีวิตอีกครั้งและช่วยให้เด็กได้ตระหนักถึงชาติพันธุ์ของตนเอง

7. หนังสือชีวประวัติ (Biography) ชีวประวัติเป็นเรื่องจริงที่ไม่ได้แต่งขึ้นและเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในชีวิตของคนคนหนึ่ง ส่วนอัตชีวประวัติ (Autobiography) เป็นเรื่องราวในชีวิตของคนคนหนึ่งที่เขียนขึ้นด้วยตนเอง ผู้เขียนประวัติบุคคลมักจะค้นหาและอ่านเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องที่น่าสนใจซึ่งต้องเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องตามความจริง งานประเภทนี้สามารถนำมาใช้เป็นบทบาทตัวอย่างในการเรียนรู้ของเด็ก ช่วยให้เกิดการคิดเกี่ยวกับการกำหนดจุดมุ่งหมายและความคาดหวังของการทำงาน

8. หนังสือเพื่อให้ข้อมูล (Information Books) หนังสือประเภทนี้เป็นเรื่องที่ไม่ได้แต่งขึ้น ซึ่งเขียนขึ้นเพื่อช่วยเล่ารายละเอียดและอธิบายสิ่งต่าง ๆ ในการเลือกซื้อหนังสือประเภทนี้ให้เด็กควรคำนึงถึงความถูกต้องของข้อมูลและความทันสมัยของเนื้อหาสาระ หนังสือประเภทนี้ช่วยกระตุ้นให้เด็กหาคำตอบในสิ่งที่ตนอยากรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ ข้อเท็จจริงที่เด็กสามารถหาความรู้ได้

สรุปได้ว่า นิทานสำหรับเด็กสามารถจำแนกออกได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาและลักษณะของการประพันธ์ ดังนี้

1. จำแนกประเภทนิทานตามลักษณะของเนื้อหา ได้แก่

1.1 เรื่องที่แต่งขึ้น (Fiction) คือ นิทานที่มีเนื้อหาที่ไม่ได้เป็นความจริง ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความสนุกสนานละให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน ซึ่งอาจมีการให้แง่คิด คติแฝงใจแก่ผู้อ่านด้วย นิทานประเภทนี้ เช่น หนังสือภาพ (Picture Books) หนังสือกลอน (Poetry) นิทานจินตนาการ (Fantasy) เป็นต้น

1.2 เรื่องจริง (Non Fiction) คือ นิทานที่มีเนื้อหาที่ต้องการให้ความรู้แก่ผู้อ่านเป็นสิ่งสำคัญ การให้ความสนุกสนานและความเป็นจริงเป็นความสำคัญอันดับรอง ดังนั้นเนื้อหาในเรื่องที่นำเสนอต้องตรงกับความเป็นจริง มีความทันสมัย และมีความถูกต้อง นิทานประเภทนี้ เช่น หนังสือเพื่อให้อ่าน (Information Books) หนังสือชีวประวัติ (Biography) หนังสือที่สอนความคิดรวบยอด (Concept Books) เป็นต้น

2. จำแนกประเภทนิทานตามลักษณะการประพันธ์ ได้แก่

2.1 ร้อยแก้ว คือ การนำเสนอเรื่องราวในนิทานโดยการนำเสนอในรูปแบบความเรียง เป็นประโยค ซึ่งไม่มีการให้จังหวะและเสียงสัมผัสต่าง ๆ แต่มีจุดประสงค์เพื่อให้ความสนุกสนานแก่ผู้อ่านได้เช่นกัน นิทานที่มีการประพันธ์ประเภทนี้ เช่น หนังสือเพื่อให้อ่าน (Information Books) นิทานชาวบ้าน (Folk Tales) หนังสือหัดอ่าน (Easy Readers) เป็นต้น

2.2 ร้อยกรอง คือ การนำเสนอเรื่องราวในนิทานโดยการนำเสนอในรูปแบบของบทกลอน และเพลง ซึ่งจะมีจังหวะ เสียงสัมผัส คำคล้องจอง และมีการใช้ภาษาที่สวยงามที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสนุกสนาน จดจำได้ง่าย และส่งเสริมจินตนาการ นิทานที่มีการประพันธ์ประเภทนี้ เช่น กลอน (Poetry) หนังสือเพลง (Song Books) บทกล่อมเด็ก (Nursery Rhymes) เป็นต้น

2.3 การเลือกวรรณกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยอนุบาล

การนำวรรณกรรมมาใช้ในการในการทำกิจกรรมกับเด็กวัยอนุบาลจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งวรรณกรรมสำหรับเด็กจะแตกต่างจากวรรณกรรมของผู้ใหญ่ทั้งรูปแบบและเนื้อหาของวรรณกรรม ดังนั้นการเลือกวรรณกรรมให้เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาลควรได้รับการคัดสรรมาเป็นอย่างดีเพราะวรรณกรรมจะเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดความสนุกสนานและสาระต่าง ๆ ให้แก่เด็ก หลักที่ใช้ในการเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็ก ได้มีผู้กล่าวเอาไว้มากมาย ดังนี้

รัฐพร ชังธาดา (2531) ได้กล่าวถึงลักษณะหนังสือที่ดีสำหรับเด็กเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กและเป็นแนวทางในการเลือกซื้อหนังสือให้กับเด็ก ซึ่งลักษณะหนังสือที่ดีสำหรับเด็กมีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

1. เรื่อง (Story) ที่ดี ประกอบด้วย

1.1 มีแนวคิดหรือสาระสำคัญของเรื่อง (Theme) ที่ดี มีคุณค่าต่อเด็ก มีความเหมาะสมกับวัย ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของเด็ก

1.2 โครงเรื่อง (Plot) มีความสัมพันธ์กับแนวคิดของเรื่อง โครงเรื่องจะต้องสั้น กระชับ ไม่ซับซ้อน เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่องได้ง่าย

1.3 ตัวละครของเรื่องควรอยู่ในวัยเดียวกันหรือวัยใกล้เคียงกับเด็ก และตัวละครในเรื่องควรเป็นตัวละครที่เด็กคุ้นเคยในชีวิตจริงซึ่งมีจำนวนไม่มาก และจะเป็นคนหรือสัตว์ที่เด็กชอบก็ได้

1.4 บุคลิกลักษณะของตัวละครเอกต้องมีความเหมาะสม มีบุคลิกลักษณะที่ดี มีคุณค่า ฉากและบรรยากาศในเรื่องจะต้องเป็นสิ่งที่เด็กคุ้นเคย อาจจะมีฉากและบรรยากาศที่เพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่เด็กบ้าง แต่ก็ต้องมีความเหมาะสมในเรื่องเวลาที่เกิดขึ้นและต้องมีความสัมพันธ์กับเรื่อง

1.5 เนื้อเรื่องที่ดีจะต้องสนองความต้องการของเด็กทั้งด้านความปลอดภัย การเล่นการยอมรับ ความสามารถและด้านสุนทรียภาพ

1.6 เนื้อเรื่องจะต้องตรงกับความสนใจของเด็กในแต่ละวัย และมีคุณค่าต่อเด็ก คือ ช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม บุคลิกภาพ และทัศนคติที่ดี ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นคง มีความหวัง มองเห็นทางแก้ปัญหา เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมจินตนาการให้เด็กด้วย

1.7 เนื้อหาของเรื่องที่น่าเสนอจะต้องไม่ซับซ้อนเกินความสามารถและประสบการณ์ของเด็กจะเข้าใจได้ มีการนำเสนอตามลำดับขั้นตอนเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนและถูกต้องตามความเป็นจริง

1.8 การนำเสนอเรื่อง ควรเริ่มเรื่องอย่างน่าสนใจและดึงดูดใจให้อยากอ่าน มีการดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว และมีชีวิตชีวา ไม่มีการบรรยายมากนัก ควรมีการสนทนาประกอบการบรรยายสั้น ๆ และเป็นไปตามขั้นตอนจากง่ายไปหายาก

1.9 มีการส่งเสริมความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผ่งไปกับเรื่องราวที่สนุกสนานเพลิดเพลินใจ

2. การใช้ภาษา

- 2.1 คำที่ใช้ควรตรงไปตรงมา เป็นคำที่เด็กรู้จักใช้บ่อยและใกล้ตัวเด็ก
- 2.2 เป็นคำที่สุภาพ ไม่ใช่คำแสลงหรือภาษาตลาด และหลีกเลี่ยงคำศัพท์ยาก
- 2.3 ใช้ภาษาที่ถูกต้องตามความหมายของคำและสะกดอย่างถูกต้อง
- 2.4 สำนวนภาษามีความยากง่ายพอเหมาะกับความสามารถและประสบการณ์เด็ก มีความเป็นกันเองกับเด็ก มีความตรงไปตรงมา และถูกต้องตามหลักภาษา
- 2.5 ประโยคมีความสั้น กระชับ สละสลวย มีความหมายชัดเจน และใช้คำคล้องจองที่มีจังหวะหรือใช้คำซ้ำ ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนานและจดจำได้ง่าย
- 2.6 ภาษาตรงกับลักษณะของตัวละครในเรื่อง

3. ภาพประกอบ

- 3.1 ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กควรเป็นภาพเขียนมากกว่าภาพถ่าย ไม่เน้นรายละเอียด แต่เน้นที่ความสวยงามที่ส่งเสริมจินตนาการและอารมณ์ขัน
- 3.2 ภาพประกอบจะต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง สื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวที่นำเสนอได้ดี ซึ่งภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กจะต้องเล่าเรื่องราวได้ด้วยตัวเอง
- 3.3 ภาพประกอบที่ดีจะต้องมีชีวิตชีวา ให้ความเคลื่อนไหว ให้ความรู้สึก
- 3.4 สีที่ใช้จะต้องมีความสดใส ไม่ใช่ภาพขาวดำ ภาพมีขนาดใหญ่และชัดเจน และถูกต้องตามความเป็นจริงรูปเล่ม
- 4.1 รูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กจะเป็นแนวตั้งหรือแนวนอน หรืออาจจะมีรูปแบบอื่น ๆ ได้เช่นกัน แต่จะต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับเด็ก เปิดอ่านหรือหยิบจับได้สะดวก มีความแข็งแรงทนทาน มีจำนวนหน้าที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก
- 4.2 การจัดวางหน้ากระดาษควรมีความหลากหลาย ไม่เหมือนกันทุกหน้าเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่
- 4.3 ตัวหนังสือจะต้องไม่วางทับกัน ขนาดตัวอักษรจะต้องเหมาะสมกับวัยเด็กเล็ก ลักษณะของตัวอักษรเป็นแบบที่ถูกต้องและไม่ใช้สีของตัวหนังสือเป็นสีเดียวกันกับภาพประกอบ ควรจะใช้สีที่มองเห็นได้ชัดเจน

อารมณ์ สุวรรณपाल (2532: 472-474) ได้ให้แนวคิดในการเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็กว่าควรพิจารณาสิ่งสำคัญเหล่านี้ คือ

1. เป็นเรื่องง่าย ๆ ดำเนินเรื่องดี มีจุดเด่นของเรื่องเพียงจุดเดียวเพื่อให้เด็กจับประเด็นของเรื่องได้ง่าย
2. มีบทสนทนาบ้าง
3. ใช้คำซ้ำ ๆ คำคล้องจอง และประโยคสั้น ๆ ที่เด็กสามารถจำได้ง่ายภาษาที่ใช้เป็น

ภาษาที่ดึงดูดความสนใจของเด็กและใช้ภาษาที่ถูกต้อง

4. เหตุการณ์ในเรื่องเป็นเหตุการณ์ที่ใกล้ตัวเด็ก และส่งเสริมจินตนาการของเด็กด้วย
5. จุดเด่นของเรื่องควรง่ายและเป็นที่น่าสนใจของเด็ก
6. ตัวละครเด่นควรมีตัวเดียวเพื่อไม่ทำให้เด็กสับสน
7. ถ้ามีเรื่องของศาสนา วัฒนธรรม และเชื้อชาติ ควรเป็นเรื่องที่ใช้ภาพพจน์ที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับท้องถิ่น

นอกจากนี้ Machado (1998) ได้กล่าวถึงหลักการในการเลือกหนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งครูหรือผู้ปกครองควรคำนึงถึงช่วงระยะเวลาของสมาธิ ความสนใจ พัฒนาการ อายุ และลักษณะเฉพาะของเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการใช้นิทาน Machado ได้กำหนดหลักในการเลือกหนังสือสำหรับเด็กไว้ ดังนี้

1. เด็กสามารถฟังหรืออ่านหนังสือได้อย่างสนุกสนาน และมีความกระตือรือร้นในการฟังหรือการอ่านนิทาน
2. เด็กสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนให้เข้ากับเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ
3. เด็กสามารถระบุตัวละครในเรื่องได้
4. บทสนทนาในหนังสือนิทานจะต้องอยู่ในเครื่องหมายอัญประกาศ
5. เด็กได้เห็นแบบอย่างของพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์จากนิทาน
6. ผู้แต่งนิทานต้องเขียนนิทานที่เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ซึ่งสำหรับเด็กวัยอนุบาลหนังสือนิทานจะต้องมีตัวหนังสือที่ไม่มากเกินไป ประโยคไม่ยาวเกินไป เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมกับนิทาน เนื้อเรื่องไม่ซับซ้อน มีความชัดเจน คำศัพท์ที่ไม่ควรยากเกินไป ภาพประกอบนิทานมีสีสันที่สดใสและสามารถอธิบายเรื่องราวของนิทานได้ดีเหมือนกับคำบรรยาย และหนังสือต้องมีขนาดที่จับถือได้ง่ายและมองเห็นได้อย่างชัดเจน
7. มีการใช้คำซ้ำ ๆ การกระทำซ้ำ ๆ และมีบทกลอน ซึ่งทำให้เด็กได้รับความสนุกสนาน
8. มีการเริ่มต้นเรื่องและจบเรื่องอย่างน่าพอใจ
9. มีคุณค่าต่อการศึกษา

สรุปได้ว่าวรรณกรรมที่เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาลควรมีการดำเนินเรื่องที่สนุกสนาน สั้นกระชับ ชับช้อน มีตัวละครน้อย และมีตัวละครเด่นเพียงตัวเดียว ซึ่งตัวละครจะต้องมีลักษณะที่ตรงกับความสนใจของเด็ก มีเพศ และวัยที่ใกล้เคียงกับเด็ก บุคลิกลักษณะหรือพฤติกรรมของตัวละครจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก ภาษาที่ใช้ในการเล่าเรื่องควรเป็นภาษาที่ง่ายและเด็กใช้

ในชีวิตประจำวัน แต่ต้องเป็นภาษาที่สุภาพและมีความหมายชัดเจน และตรงกับลักษณะของตัวละคร ภาพประกอบนิทานควรมีสีสันสดใส มีชีวิตชีวา ส่งเสริมจินตนาการและอารมณ์ขัน และสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ขนาดและลักษณะของหนังสือนิทานที่ดี เด็กควรจะจับถือได้ง่าย ไม่ทำจากวัสดุที่เป็นอันตรายต่อเด็ก และมีความคงทน ไม่ฉีกขาดง่าย

2.4 วรรณกรรมกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

หนังสือนิทานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ และสนองความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติของเด็กได้ มีนักการศึกษามากมายได้กล่าวถึงคุณค่าของวรรณกรรมสำหรับเด็กหรือหนังสือสำหรับเด็กที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กวัยอนุบาล ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย

เด็กวัยอนุบาลจะมีกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่พัฒนาเติบโตอย่างรวดเร็ว และประสาทสัมผัสทั้ง 5 ส่วน ทำงานได้เป็นอย่างดี ดังนั้นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยนี้ควรจะส่งเสริมการใช้ประสาทสัมผัสให้เด็กได้จับ สัมผัสพื้นผิวที่แตกต่างกัน ได้คมกลืนต่าง ๆ หรือเป็นหนังสือที่ส่งเสริมให้เด็กที่กิจกรรม เช่น กระโดด วิ่ง ตีตกระดุม เปิดประตู เป็นต้น

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์

เด็กวัยอนุบาลจะมีอารมณ์ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีพื้นฐานอารมณ์ที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับการเล่นและสิ่งแวดล้อมของเด็ก ซึ่งหนังสือสำหรับเด็กวัยอนุบาลควรจะเป็นหนังสือที่ส่งเสริมให้เด็กมีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส มีความสนุกสนาน และหากเด็กได้อ่านวรรณกรรมที่มีตัวละครซึ่งมีลักษณะนิสัยหรือความสามารถที่ตรงข้ามกับตนเอง ก็จะทำให้เด็กได้เห็นคุณค่าและความสามารถของตนเองและเข้าใจความแตกต่างของคนมากขึ้น (Sawyer, 2000)

3. พัฒนาการด้านสังคม

เด็กวัยอนุบาลเริ่มมีสังคมที่กว้างขึ้น เด็กเริ่มคบเพื่อน เล่นกับเพื่อน มีกลุ่มเพื่อนทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งเด็กจะทะเลาะกันเป็นบางครั้งแต่ไม่นานก็จะเล่นกันเหมือนปกติ ซึ่งหนังสือสำหรับเด็กวัยอนุบาลควรจะสอนให้เด็กรู้จักการอยู่ในสังคม เช่น การรอคอย การมีความรับผิดชอบ การแบ่งปัน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ การรู้จักหน้าที่ของตนเอง และระเบียบวินัย เป็นต้น ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะที่สำคัญที่จะเป็นพื้นฐานให้เด็กดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข Jalongo (1992) กล่าวว่า พฤติกรรมของตัวละครในนิทานสามารถเป็นแบบอย่างให้เด็กได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่ควรกระทำและไม่ควรกระทำซึ่งทำให้เด็กมีความเข้าใจในพฤติกรรมของผู้อื่น อีกทั้งวรรณกรรมยังแสดงถึงท้องถิ่นซึ่งเป็นต้นกำเนิดของวรรณกรรมนั้น ซึ่งทำให้เด็กได้รับความรู้และเห็นถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของตนเองและผู้อื่น

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา

เด็กวัยอนุบาลจะเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สติปัญญาของเด็กกำลังพัฒนาอย่างเต็มที่ เด็กจึงมักจะซักถามคำถามต่าง ๆ อยู่เสมอ ซึ่งการถามของเด็กแสดงให้เห็นว่าเด็กต้องการที่จะมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ รอบตัว Sawyer (2000) กล่าวว่า เด็กสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับโลกผ่านจากนิทานที่อธิบายถึงสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นการตอบคำถามให้กับสิ่งที่เด็กสงสัย และยังเป็นการกระตุ้นให้เด็กอยากรู้อื่นต่าง ๆ จากการอ่านหนังสือซึ่งจะส่งผลให้เด็กหาหนังสือมาอ่านเพื่อหาคำตอบให้กับตนเอง เด็กที่อ่านหรือฟังนิทานจะได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย ได้เรียนรู้กระบวนการของการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ ให้เข้ากับความรู้ที่ตนมีอยู่ ซึ่งเป็นการเพิ่มประสบการณ์ในเรื่องหนึ่ง ๆ ที่เด็กมีอยู่ให้เพิ่มขึ้นมากขึ้น

การอ่านนิทานอย่างสม่ำเสมอช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะทางการอ่านและการเขียน เด็กได้ฝึกฝนทิศทางการอ่านและการเขียน เด็กเห็นและได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ซึ่งเป็นการเพิ่มวงคำศัพท์ของเด็ก เด็กที่มีคลังคำศัพท์จำนวนมากจะทำให้เด็กกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นส่งเสริมความสามารถทางการคิดและส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็ก อีกทั้งเด็กยังได้เห็นแบบอย่างของงานเขียนที่ดี ซึ่งช่วยให้เด็กเรียนรู้รูปแบบการเขียนที่ถูกต้องและเป็นแบบอย่างในการสร้างงานเขียนของเด็ก (Lynch-Brown, 1996)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Manna (1984) ได้นำวรรณกรรมสำหรับเด็กมาใช้ในโปรแกรมการส่งเสริมโภชนาการ ซึ่งนักโภชนาการประจำโรงเรียนได้นำวรรณกรรมสำหรับเด็กทั้งวรรณกรรมประเภทนิทานและสารานุกรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโภชนาการและบรรยากาศที่ส่งเสริมในการรับประทานอาหาร พบว่าวรรณกรรมสำหรับเด็กช่วยส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพและสุขลักษณะที่ดีของตนเอง

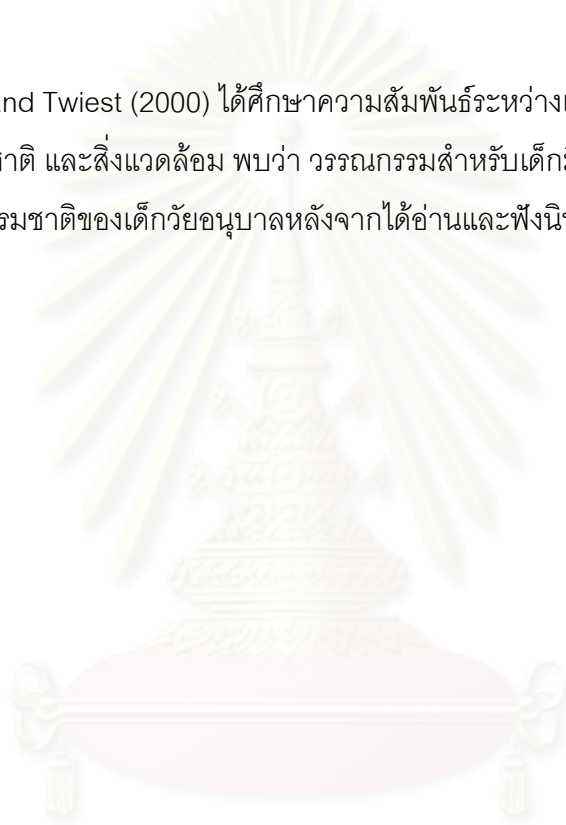
Norton and Anfin (2003) ได้นำวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับงานวันเกิดมาใช้ในการส่งเสริมการรู้หนังสือและความตระหนักรู้ในตนเองของเด็กวัยอนุบาล พบว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับงานวันเกิดสามารถนำมาใช้ในการรู้หนังสือของเด็กวัยอนุบาล และสามารถส่งเสริมความตระหนักรู้ในตนเอง ส่งเสริมให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีและเห็นคุณค่าของตนเอง

Stringer, Reynolds and Simson (2003) ได้ศึกษาการส่งเสริมความตระหนักรู้ในตนเองผ่านการใช้กิจกรรมการเล่านิทานกับเด็กนักเรียนจำนวน 26 คน ที่ศึกษาในระดับชั้น Grade 2 พบ

ว่า หลังการทดลองเด็กมีระดับความตระหนักรู้ในตนเองที่สูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญ โดยผู้วิจัยเสนอแนะว่าถ้ามีระยะเวลาในการทดลองนานกว่านี้ ผลของการวิจัยจะมีความแตกต่างมากกว่านี้

Monhardt and Monhardt (2002) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและความเชื่อที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของเด็กนักเรียน Grade 6 ในโรงเรียนรัฐบาล โดยนำหนังสือนิทานมาสอนให้เด็กรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างสัตว์และอิทธิพลของมนุษย์ พบว่า เด็กมีความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่สูงขึ้น

Kupetz and Twiest (2000) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเด็กวัยอนุบาล วรรณกรรมสำหรับเด็ก ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม พบว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กมีอิทธิพลต่อประสบการณ์ใหม่ ๆ เกี่ยวกับธรรมชาติของเด็กวัยอนุบาลหลังจากได้อ่านและฟังนิทานร่วมกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยเรื่องผลของการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล แบ่งขั้นตอนการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาการจัดการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก มีวิธีดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล เพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดของทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

ขั้นที่ 2 สร้างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

ขั้นที่ 3 คัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล เพื่อนำมาใช้ในการสอนทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ขั้นที่ 4 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นทักษะชีวิต การนำเสนอต้นแบบ และทฤษฎีการเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Experiential Learning) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ขั้นที่ 5 สร้างกรอบแนวคิดของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ขั้นที่ 6 สร้างของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ขั้นที่ 7 ตรวจสอบคุณภาพของของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ขั้นที่ 8 ปรับปรุงแก้ไขของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือวิจัย มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล

ขั้นที่ 2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็ก

วัยอนุบาล

2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

2.3 แบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง

การณัจำลอง

2.4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ตอนที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

ขั้นที่ 1 การเลือกประชากรและตัวอย่างประชากร

ขั้นที่ 2 การดำเนินการทดลอง

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล

ตอนที่ 1 การพัฒนาการจัดการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

การพัฒนาการจัดการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาลเพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดของทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานแนวคิดของทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต โดยศึกษาด้านความหมาย องค์ประกอบ จากเอกสาร ตำรา บทความที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

1.2 การศึกษาพัฒนาการตามช่วงวัย และพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาลจากตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 สร้างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

ผู้วิจัยนำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาข้อมูลมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ดังที่นำเสนอในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

ทักษะชีวิต	เรื่อง	ความหมาย	นิยามเชิงปฏิบัติการ
ด้านการกระทำ	การดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ (Healthy Lifestyle Choices): ด้านการรับประทาน อาหาร	- การรู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และมี ความจำเป็นต่อร่างกาย และไม่เลือกรับประทาน อาหารที่ไม่เป็นประโยชน์ ต่อร่างกาย	- การรับประทานผักที่โรงเรียนจัดให้ - การรับประทานผลไม้ที่โรงเรียนจัดให้ - การดื่มนมที่โรงเรียนจัดให้ - การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้ทุกชนิด - การไม่รับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ - การบอกชื่อของอาหารที่มีประโยชน์และไม่มี ประโยชน์ - การบอกชื่อของการรับประทานอาหารที่มี ประโยชน์ต่อร่างกาย - การบอกชื่อเสียของการรับประทานอาหารที่มี โทษต่อร่างกาย
ด้านจิตใจ	ความเข้าใจในตนเอง (Self- Understanding Skills) และเห็นคุณค่าของ ตนเอง (Self-Esteem): ด้านการเห็นคุณค่าของ ตนเอง	- การยอมรับการกระทำ และความพึงพอใจใน ความสามารถ และบุคลิก ลักษณะ	- การพูดถึงส่วนของร่างกายที่ตนเองชอบมากที่สุด - การพูดถึงคำชมที่ผู้อื่นมีต่อตนเอง - การพูดถึงตนเองด้วยความภูมิใจ - การพูดถึงสิ่งที่ตนทำด้วยความภูมิใจ - การบอกการกระทำที่ดีและไม่ดีของตนเอง - การกล้าทำกิจกรรมและแสดงความสามารถ ต่อหน้าคนอื่น ๆ
ด้านสังคม	การมีปฏิสัมพันธ์ทาง สังคม (Social Interaction Skills): ด้านการแบ่งปันและมี น้ำใจ	- การแบ่งปันสิ่งของของ ตนและการให้ความช่วย เหลือแก่ผู้อื่น	- การแบ่งอาหารให้กับผู้อื่น - การแบ่งของเล่น หรือของใช้ให้กับผู้อื่น - การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นร่วมเล่นด้วย - การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ประสบปัญหา - การอาสาทำงานให้ผู้อื่น
ด้านปัญญาและ การคิด	การใช้แหล่งทรัพยากร อย่าง ชาญฉลาด (Wisely Use of Resources): ด้านการใช้ทรัพยากรอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า	- การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างประหยัดและคุ้มค่า	- การปิดน้ำหลังจากใช้งานเสร็จ - การบอกผลเสียของการไม่มีต้นไม้และป่า - การบอกผลเสียของการไม่มีน้ำ - การนำกระดาษที่ใช้แล้ว 1 หน้า กลับมาใช้ใหม่ - การนำสิ่งของเหลือใช้มาทำให้เกิด ประโยชน์ - การบอกวิธีประหยัดพลังงานหรือทรัพยากร - การใช้สิ่งของต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง

ขั้นที่ 3 คัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล เพื่อนำมาใช้ในการสอนทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยการใช้อนุกรมสำหรับเด็ก

วรรณกรรมสำหรับเด็กหรือนิทานสำหรับเด็กที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิทานที่ได้รับการรวบรวมจากโครงการคัดสรรหนังสือดีสำหรับเด็กและเยาวชน (500 หนังสือดีสำหรับเด็กและเยาวชน, 2542) ซึ่งมีหนังสือจำนวนทั้งหมด 500 เล่ม มีขั้นตอนในการคัดเลือก ดังนี้

3.1 คัดเลือกหนังสือนิทานจากโครงการคัดสรรหนังสือดีสำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งหมด 500 เรื่อง ได้หนังสือนิทานที่เหมาะสมกับเด็กช่วงวัย 0-8 ปี จำนวนทั้งหมด 135 เรื่อง

3.2 นำหนังสือนิทานสำหรับเด็กวัย 0-8 ปี จำนวน 135 เรื่อง มาวิเคราะห์เนื้อหา วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด โดยใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้หนังสือนิทาน 57 เรื่อง

3.3 นำหนังสือนิทานที่ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด จำนวน 57 เรื่อง มาวิเคราะห์เนื้อหาที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของทักษะชีวิตในแต่ละด้าน ได้หนังสือนิทาน จำนวน 12 เรื่อง ได้แก่

ด้านที่ 1 ทักษะชีวิตด้านการกระทำ เรื่องวิถีทางในการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ ด้านการรับประทานอาหาร

ด้านที่ 2 ทักษะชีวิตด้านจิตใจ เรื่องความเข้าใจในตนเองและการเห็นคุณค่าตนเอง ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง

ด้านที่ 3 ทักษะชีวิตด้านสังคม เรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านการแบ่งปัน และมีน้ำใจ

ด้านที่ 4 ทักษะชีวิตด้านปัญญาและการคิด เรื่องการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและรู้คุณค่า

3.4 นำหนังสือนิทานจำนวน 12 เรื่อง ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อ 3.3 (รายละเอียดในภาคผนวก จ) มาพิจารณาความสอดคล้องเนื้อหานิทานที่มีความชัดเจนตรงทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ได้หนังสือนิทาน 8 เรื่อง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 หนังสือนิทานที่มีความสอดคล้องกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

หนังสือนิทาน เรื่อง	ทักษะชีวิตด้าน			
	การกระทำ	จิตใจ	สังคม	ปัญญาและการ คิด
	เรื่องการดำเนิน ชีวิตและการดูแล สุขภาพ	เรื่องความเข้าใจใน ตนเองและการเห็น คุณค่าของตนเอง	เรื่องการมีปฏิ สัมพันธ์ ทางสังคม	เรื่องการใช้แหล่ง ทรัพยากรอย่าง ชาญฉลาด
	ด้านการรับประทาน อาหาร	ด้านการเห็นคุณค่า ของตนเอง	ด้านการแบ่งปันและมี น้ำใจ	ด้านการใช้ทรัพยากร อย่างประหยัด และคุ้มค่า
1. ปู เจ้าดำง และโลมา				✓
2. หัวใจสีชมพู			✓	
3. ฉันคือปลูม		✓		
4. ตุ๊กแกเบิ้ม		✓		
5. ปลาสายรุ้ง			✓	
6. สัตว์ประหลาดกับแม่	✓			
7. เสียงเรียกจากไพร				✓
8. หนูนิดไม่อยากกินผัก	✓			

3.5 นำหนังสือนิทานจำนวน 8 เรื่อง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาิทานกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด กรณีที่พบว่าหนังสือนิทานที่นำเสนอหลายแนวคิด ผู้วิจัยได้คัดเลือกแนวคิดที่เด่นชัดที่สุด และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน พิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องในการวิเคราะห์อีกครั้ง

ขั้นที่ 4 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นทักษะชีวิต การนำเสนอต้นแบบและการเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Experiential Learning) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

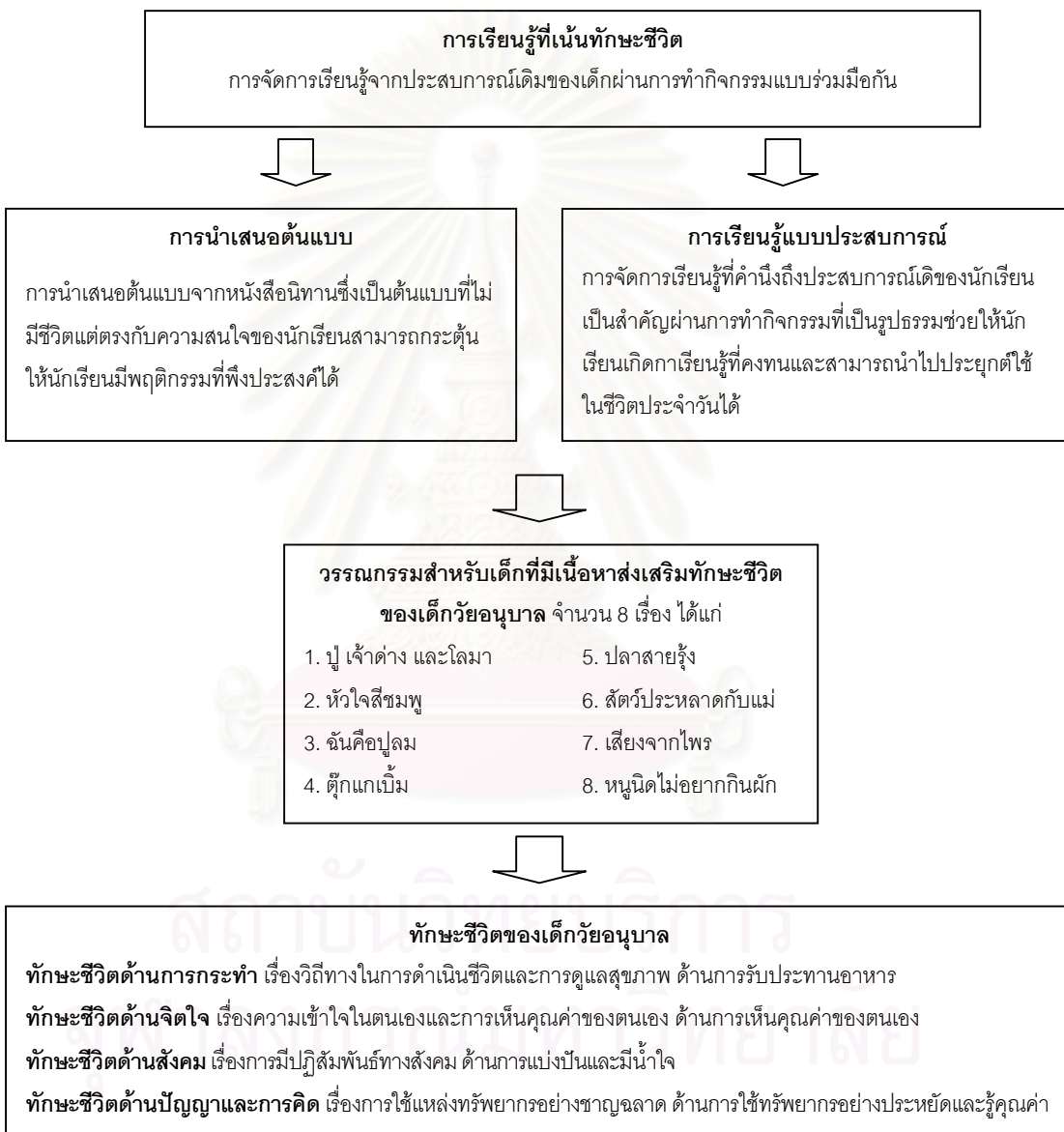
ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานแนวคิดของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ดังนี้

- 4.1 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นทักษะชีวิต
- 4.2 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการนำเสนอต้นแบบ
- 4.2 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Experiential Learning)

4.3 นำข้อมูลต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการกำหนดหลักการแนวคิดพื้นฐาน ในการสร้างกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ขั้นที่ 5 สร้างกรอบแนวคิดของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

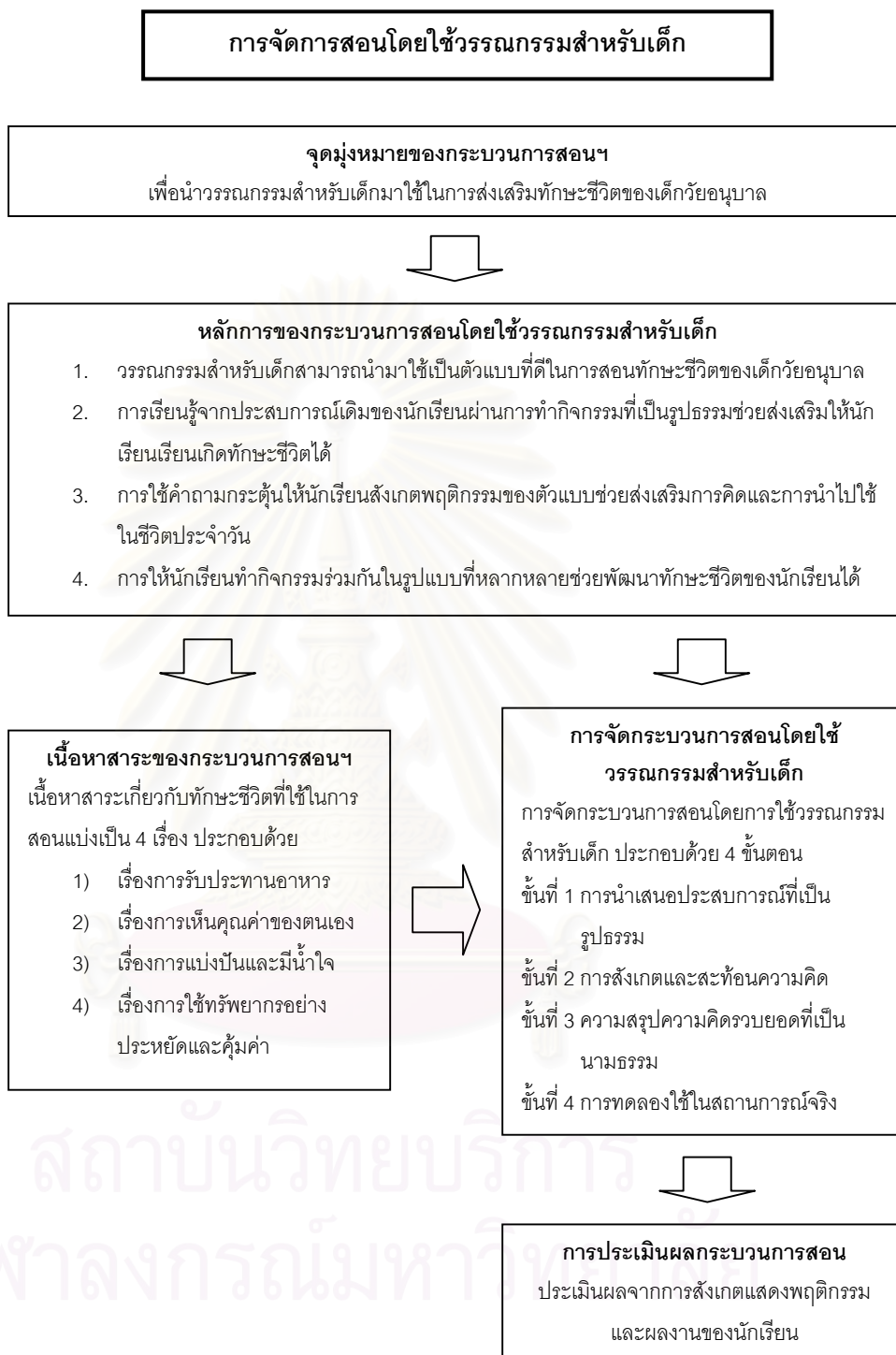
นำหลักการ แนวคิด และทฤษฎีพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาข้อมูลมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดในการสร้างกระบวนการโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ดังที่นำเสนอไว้ในแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

ขั้นที่ 6 สร้างกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

6.1 นำกรอบแนวคิดในการสร้างกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กมาพัฒนาเป็นกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ดังที่นำเสนอไว้ในแผนภูมิที่ 2 ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

6.2 นำกรอบแนวคิดของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กมาเป็นแนวทางในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 แผน รวมทั้งสิ้น 32 แผน

6.3 กำหนดเนื้อหาสาระที่จะใช้ในการสอน โดยผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาสาระเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด ส่วนด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตามปกติ ผู้วิจัยได้ใช้เนื้อหาสาระของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของเนื้อหาทั้ง 2 ส่วน แสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เนื้อหาสาระของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

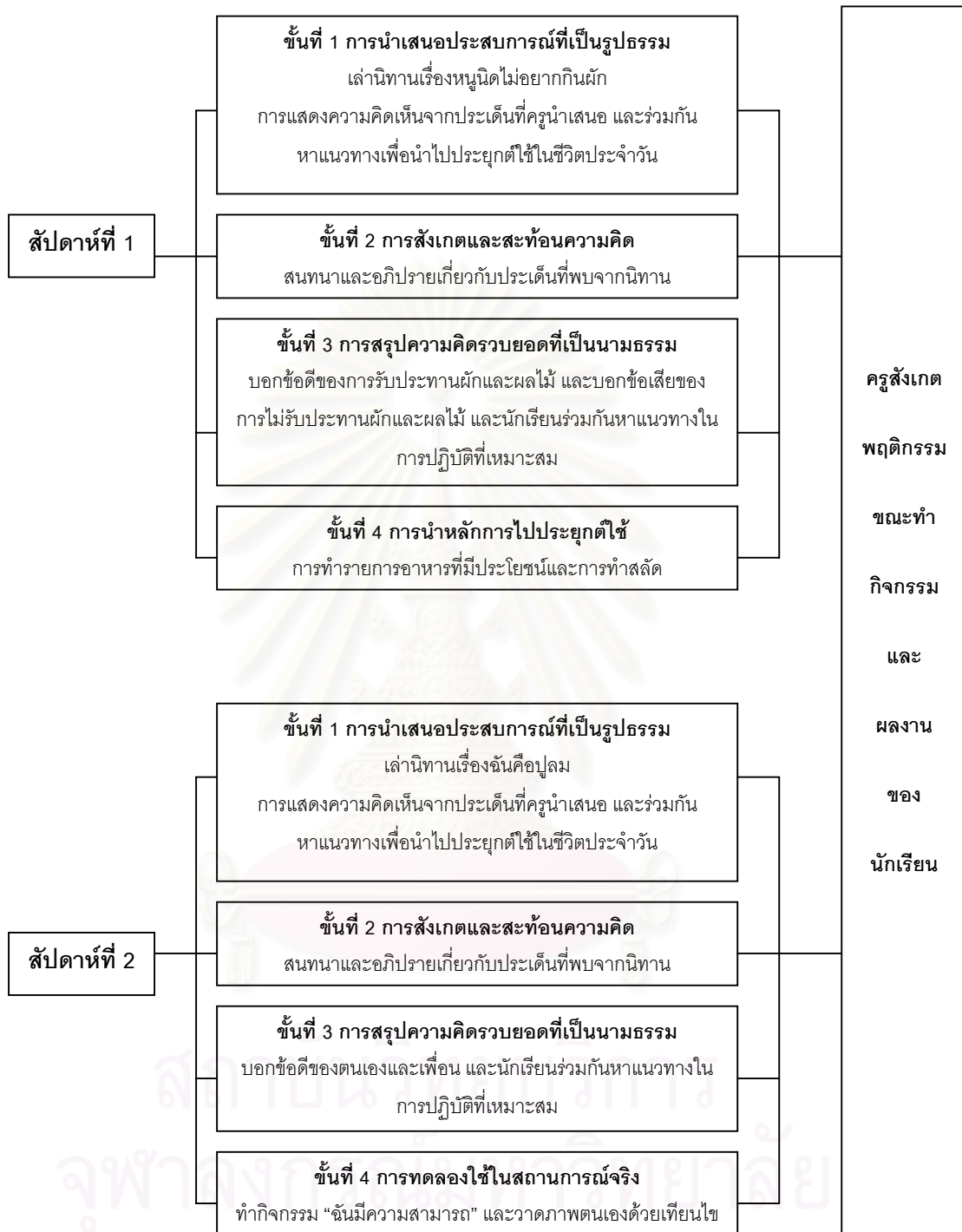
เนื้อหาสาระของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546	ทักษะชีวิตด้าน			
	การกระทำ	จิตใจ	สังคม	ปัญญาและการคิด
	เรื่องการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ	เรื่องความเข้าใจในตนเองและการตระหนักรู้ในตนเอง	เรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	เรื่องการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด
ด้านการรับประทานอาหาร	ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง	ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ	ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด/คุ้มค่า	
สาระการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก หน่วยการจัดประสบการณ์ เรื่องคนทุกคนแตกต่างกัน	✓			
สาระการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก หน่วยการจัดประสบการณ์ เรื่องคนทุกคนแตกต่างกัน	✓			
สาระการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสภาพแวดล้อม หน่วยการจัดประสบการณ์ เรื่องโรงเรียนของฉัน			✓	
สาระการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสภาพแวดล้อม หน่วยการจัดประสบการณ์ เรื่องโรงเรียนของฉัน			✓	

ตารางที่ 3 (ต่อ) เนื้อหาสาระของกระบวนการสอนโดยการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

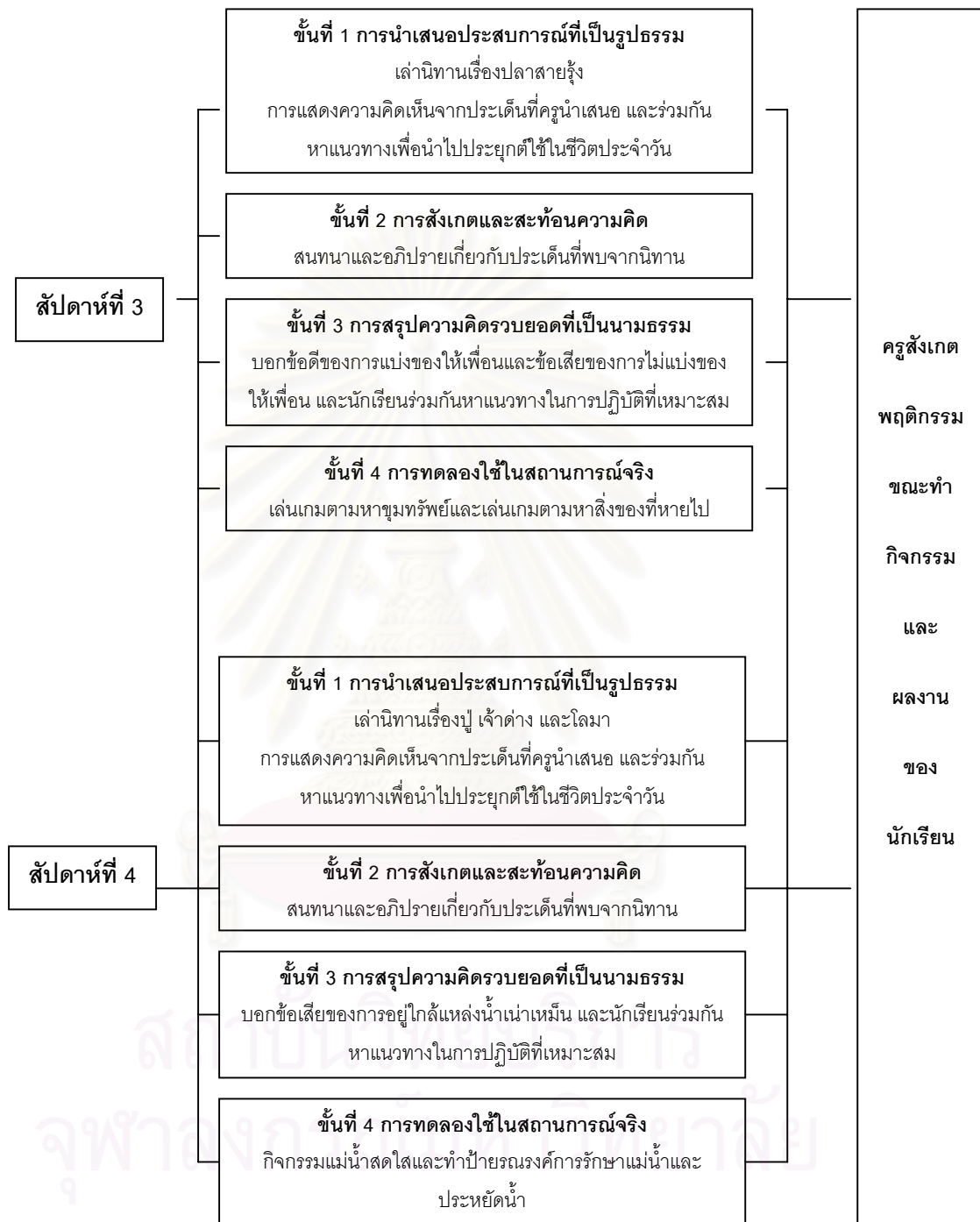
เนื้อหาสาระ ของหลักสูตร การศึกษา ปฐมวัย พุทธ ศักราช 2546	ทักษะชีวิตด้าน			
	การกระทำ	จิตใจ	สังคม	ปัญญาและการ คิด
	เรื่องการค้าเนินชีวิต และการดูแลสุขภาพ	เรื่องความเข้าใจใน ตนเองและการ ตระหนักรู้ในตนเอง	เรื่องการมีปฏิ สัมพันธ์ ทางสังคม	เรื่องการใช้แหล่ง ทรัพยากรอย่าง ชาญฉลาด
	ด้านการรับประทาน อาหาร	ด้านการเห็นคุณค่า ของตนเอง	ด้านการแบ่งปันและมี น้ำใจ	ด้านการใช้ทรัพยากร อย่างประหยัด/คุ้มค่า
สาระการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องราวเกี่ยวกับ ธรรมชาติรอบตัว หน่วยการจัดประสพ การณ์ เรื่องน้ำ (สิ่งไม่มี ชีวิต)				✓
สาระการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องราวเกี่ยวกับ ธรรมชาติรอบตัว หน่วยการจัดประสพ การณ์ เรื่องต้นไม้ที่รัก				✓
สาระการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่ง ต่าง ๆ รอบตัวเด็ก หน่วยการจัดประสพ การณ์ เรื่องผลไม้	✓			
สาระการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องราวเกี่ยวกับสิ่ง ต่าง ๆ รอบตัวเด็ก หน่วยการจัดประสพ การณ์ เรื่องอาหารที่มี ประโยชน์	✓			

6.4 กำหนดกิจกรรมในขั้นตอนของกระบวนการสอนโดยการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก เริ่มจากกิจกรรมชั้นนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม การสังเกตและสะท้อนความคิด การสรุปความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม และการทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ดังเสนอรายละเอียดไว้ในแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 กระบวนการสอนโดยการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

แผนภูมิที่ 3 (ต่อ) กระบวนการสอนโดยการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

แผนภูมิที่ 3 (ต่อ) กระบวนการสอนโดยการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

แผนภูมิที่ 3 (ต่อ) กระบวนการสอนโดยการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ขั้นที่ 7 ตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

การตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ดำเนินการดังนี้

7.1 นำขั้นตอนของกระบวนการสอน ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านพิจารณาหาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ หลักการ เนื้อหาสาระ การจัดกระบวนการสอน และการประเมินผล แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

7.2 นำกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ที่ได้รับการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองสอนเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างประชากร เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการใช้จริงด้านเนื้อหาสาระ การจัดกระบวนการสอน กิจกรรม ระยะเวลาในแต่ละกิจกรรม และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะสอน โดยแผนที่นำมาใช้ในการทดลองใช้ ได้แก่ ทักษะชีวิตด้านการกระทำใช้จินตนาการเรื่องหนูนิดไม่อยากกินผัก ด้านจิตใจใช้จินตนาการเรื่องฉันคือปูลม ด้านสังคมใช้จินตนาการเรื่องปลาสายรุ้ง และด้านปัญญาและการคิดใช้จินตนาการเรื่องปู่เจ้าต่าง และโลมา รวมทั้งสิ้น 16 แผน เริ่มทดลองตั้งแต่วันที่ 21 กุมภาพันธ์ ถึง วันศุกร์ที่ 25 กุมภาพันธ์ 2548

ขั้นที่ 8 ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อสังเกตขณะดำเนินการทดลองไปพิจารณาปรับปรุงกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กในด้านความเป็นไปได้ ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ เวลา กิจกรรม และนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้จริง

ตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการสอนทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ข้อมูลที่ได้จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการสอนในด้านต่าง ๆ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กประกอบด้วย

- 2.1 แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล
- 2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล
- 2.3 แบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง

2.4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดในการดำเนินการสร้างดังนี้

2.1 แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

ขั้นที่ 1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการคัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็ก

นำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลมาเป็นกรอบของการสร้างแบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ที่ประกอบด้วยทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ทักษะชีวิตด้านการกระทำ เรื่องวิถีทางในการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ ด้านการรับประทานอาหาร

ด้านที่ 2 ทักษะชีวิตด้านจิตใจ เรื่องความเข้าใจในตนเองและการเห็นคุณค่าของตนเอง ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง

ด้านที่ 3 ทักษะชีวิตด้านสังคม เรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ

ด้านที่ 4 ทักษะชีวิตด้านปัญญาและการคิด เรื่องการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและรู้คุณค่า

ขั้นที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการคัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็ก

นำแบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็ก และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

ขั้นที่ 1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) กำหนดจุดมุ่งหมายของแบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล เพื่อเป็นเครื่องมือในการสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลที่เด็กสามารถแสดงออกได้

2) กำหนดกรอบของการสังเกตและนิยามเชิงปฏิบัติการของพฤติกรรม

เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

3) กำหนดความหมายพฤติกรรมที่มีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการและกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละพฤติกรรม

4) สร้างความหมายของพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลที่มีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ พร้อมเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละพฤติกรรม ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความหมายของพฤติกรรมและเกณฑ์การให้คะแนน

ทักษะชีวิต	กิจกรรม	เกณฑ์การให้คะแนน		
		0	1	2
<p>1. ด้านการกระทำ เรื่องการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ (Healthy lifestyle choices):</p> <p>ด้านการรับประทานอาหารเช้า</p>				
1.1 การรับประทานผักที่โรงเรียนจัดให้	รับประทานอาหารเช้า กลางวัน	- ไม่รับประทานผักที่โรงเรียนจัดให้	- รับประทานผักเพราะครูบอก	- รับประทานผักได้ด้วยตนเอง
1.2 การรับประทานผลไม้ที่โรงเรียนจัดให้	รับประทานอาหารเช้า กลางวัน	- ไม่รับประทานผลไม้ที่โรงเรียนจัดให้	- รับประทานผลไม้เพราะครูบอก	- รับประทานผลไม้ได้ด้วยตนเอง
<p>2. ด้านจิตใจ เรื่องความเข้าใจในตนเอง (Self-understanding Skills) และการเห็นคุณค่าของตนเอง (self-esteem):</p> <p>ด้านการเห็นคุณค่าของตนเองได้แก่</p>				
2.1 การกล้าทำกิจกรรมและแสดงความสามารถต่อหน้าคนอื่น ๆ	กิจกรรมวงกลม / เคลื่อนไหว	- ไม่กล้าทำกิจกรรมหรือแสดงความสามารถของตนเองต่อหน้าคนอื่น - ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	- ทำกิจกรรมหรือแสดงท่าทางอย่างเขินอายหรือแสดงท่าทางไม่ชัดเจนหรือทำตามเพื่อน - ทำกิจกรรมเพราะครูบอก	- แสดงท่าทางหรือทำกิจกรรมต่อหน้าผู้อื่นอย่างมั่นใจ

ตารางที่ 4 (ต่อ) ความหมายของพฤติกรรมและเกณฑ์การให้คะแนน

ทักษะชีวิต	กิจกรรม	เกณฑ์การให้คะแนน		
		0	1	2
<p>3. ด้านสังคม เรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction Skills):</p> <p>ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ ได้แก่</p> <p>3.1 การแบ่งของเล่นหรือของใช้ให้กับผู้อื่น</p>	<p>กิจกรรม</p> <p>เล่นตามมุม</p>	<p>- ไม่แบ่งของเล่นหรือของใช้ให้แก่เพื่อนเมื่อเพื่อนขอ</p> <p>- ไม่แบ่งของเล่นหรือของใช้ให้แก่เพื่อนเมื่อเห็นว่าเพื่อนไม่มี</p>	<p>- แบ่งของเล่นหรือของใช้ให้แก่เพื่อนเมื่อเพื่อนขอมากกว่า 1 ครั้ง</p> <p>- แบ่งของเล่นหรือของใช้ให้เพื่อนเพราะ</p> <p>ครูบอก</p>	<p>- แบ่งของเล่นหรือของใช้ให้แก่เพื่อนเมื่อเพื่อนขอ</p> <p>- แบ่งของเล่นหรือของใช้ให้แก่เพื่อนเมื่อเห็นว่าเพื่อนไม่มี</p>
<p>3.2 การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นร่วมเล่นด้วย</p>	<p>กิจกรรม</p> <p>เล่นตามมุม</p>	<p>- ไม่ให้เพื่อนเล่นตามที่เพื่อนขอ</p> <p>- ไม่ชวนเพื่อนเล่นด้วย</p>	<p>- ให้เพื่อนเล่นตามที่ครูหรือเพื่อนบอก</p> <p>- ชวนเพื่อนมาเล่นด้วยเมื่อครูหรือเพื่อนบอก</p>	<p>- ให้เพื่อนที่ขอเล่นด้วย</p> <p>- ชวนเพื่อนมาเล่นด้วยกัน</p>
<p>3.3 การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ประสบปัญหา</p>	<p>กิจกรรมวงกลม/</p> <p>เล่นตามมุม</p>	<p>- ไม่ให้ความช่วยเหลือเมื่อเพื่อนเดือดร้อน</p> <p>- ไม่แสดงความห่วงใยเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ</p>	<p>- ให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนเมื่อครูบอก</p> <p>- แสดงความห่วงใยแก่เพื่อนเมื่อครูบอก</p>	<p>- ให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนได้ด้วยตนเอง</p> <p>- แสดงความห่วงใยด้วยคำพูดหรือท่าทางเมื่อเห็นเพื่อนไม่สบายใจ</p>
<p>3.4 การอาสาทำงานให้ผู้อื่น</p>	<p>กิจกรรมวงกลม</p>	<p>- ไม่ให้ความช่วยเหลือเมื่อเพื่อนไม่ขอ</p>	<p>- ให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนเมื่อครูบอก</p>	<p>- ให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนแม้เพื่อนไม่ขอ</p>
<p>4. ด้านปัญญาและการคิด เรื่องการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด (Wisely Use of Resources):</p> <p>ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า ได้แก่</p> <p>4.1 การปิดน้ำหลังจากใช้งานเสร็จ</p>	<p>เข้าห้องน้ำล้างมือ</p>	<p>- ไม่ปิดน้ำเมื่อใช้เสร็จ</p> <p>- ไม่ปิดน้ำเมื่อเห็นน้ำไหลทิ้ง</p>	<p>- ปิดน้ำเพราะครูบอก</p>	<p>- ปิดน้ำเมื่อใช้เสร็จ</p> <p>- ปิดน้ำเมื่อเห็นน้ำ</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ) ความหมายของพฤติกรรมและเกณฑ์การให้คะแนน

ทักษะชีวิต	กิจกรรม	เกณฑ์การให้คะแนน		
		0	1	2
4.2 การใช้สิ่งของต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง	กิจกรรมสร้างสรรค์/เล่นตามมุม	- ทำสิ่งของแตกหักหรือเสียหายอยู่เสมอ - ไม่เก็บของเมื่อใช้เสร็จ	- ครอบอกหรือเตือนว่าให้ใช้สิ่งของอย่างระมัดระวัง - เก็บของเมื่อใช้เสร็จเพราะครอบอก	- ใช้สิ่งของอย่างระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหาย - เก็บของเมื่อใช้เสร็จด้วยตนเอง

5) กำหนดช่วงเวลาที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมจากตารางกิจกรรมของโรงเรียน

6) นำแบบสังเกตที่สร้างขึ้นพร้อมกับความหมายของพฤติกรรม เกณฑ์การให้คะแนน และช่วงเวลาในการสังเกตไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

ขั้นที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

- นำแบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน วัตถุประสงค์ในการทดลองใช้แบบสังเกตเพื่อหาความเหมาะสมของพฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต ช่วงเวลาการจัดกิจกรรมที่ใช้ในการสังเกต และเกณฑ์การให้คะแนน
- นำพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตของนักเรียนมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
- นำคะแนนที่ได้มาหาค่าความยากรายข้อ (discrimination power) แบบสังเกตทุกข้อมีค่าความยากระหว่าง 0.48-0.80 จากนั้นนำมาหาค่าอำนาจจำแนก (level of difficult) พบว่า แบบสังเกตพฤติกรรมทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.30-0.80 และหาค่าความเที่ยงด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบสังเกตทั้งชุดมีค่าเท่ากับ 0.97

2.3 แบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง

ขั้นที่ 1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- แบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้

สถานการณ์จำลองเป็นเครื่องมือวัดพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับทักษะชีวิตในขณะที่ทำกิจกรรมจากสถานการณ์ที่สร้างขึ้น

2) กำหนดกรอบของการวัดและนิยามเชิงปฏิบัติการของพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

3) กำหนดความหมายพฤติกรรมที่มีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการและกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละพฤติกรรม

4) สร้างความหมายของพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลที่มีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ พร้อมเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละพฤติกรรมดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความหมายของพฤติกรรมและเกณฑ์การให้คะแนน

ความหมายของทักษะชีวิต	เกณฑ์การให้คะแนน		
	0	1	2
1. ด้านการกระทำ เรื่องการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ (Healthy lifestyle choices): ด้านการรับประทานอาหาร ได้แก่ 1.1 การดื่มนมที่โรงเรียนจัดให้	- ดื่มนมที่โรงเรียนจัดให้	- ดื่มนมเพราะครูบอก - รับประทานอาหารที่มี	- ดื่มนมได้ด้วยตนเอง - รับประทานอาหารที่มี
1.2 การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้ทุกชนิด	- ไม่รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ทุกชนิด - รับประทานอาหารที่ไม่มี	ประโยชน์เมื่อครูบอก - ไม่รับประทานอาหารที่มี	ประโยชน์ได้ด้วยตนเอง - ไม่รับประทานอาหารที่มี
1.3 การไม่รับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์	ประโยชน์ทุกชนิด	ไม่มีประโยชน์เมื่อครูบอก	ไม่มีประโยชน์ได้ด้วยตนเอง
2. ด้านสังคม เรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction Skills): ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ ได้แก่ 2.1 การแบ่งอาหารให้กับผู้อื่น	- ไม่แบ่งอาหารหรือขนมให้แก่เพื่อนเมื่อเพื่อนขอ - ไม่แบ่งอาหารหรือขนมให้แก่เพื่อนเมื่อเห็นว่าเพื่อนไม่มี	- แบ่งอาหารหรือขนมให้แก่เพื่อนเมื่อเพื่อนขอมากกว่า 1 ครั้ง - แบ่งอาหารหรือขนมให้แก่เพื่อนเพราะครูบอก	- แบ่งอาหารหรือขนมให้แก่เพื่อนเมื่อเพื่อนขอ - แบ่งอาหารหรือขนมให้แก่เพื่อนเมื่อเห็นว่าเพื่อนไม่มี

ตารางที่ 5 ความหมายของพฤติกรรมและเกณฑ์การให้คะแนน

ความหมายของทักษะชีวิต	เกณฑ์การให้คะแนน		
	0	1	2
<p>3. ด้านปัญญาและการคิด เรื่องการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด (Wisely Use of Resources):</p> <p>ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า ได้แก่</p> <p>3.1 การนำกระดาษที่ใช้แล้ว 1 หน้า กลับมาใช้ใหม่</p>	- ไม่นำกระดาษกลับมาใช้ใหม่	- นำกระดาษกลับมาใช้ใหม่เมื่อครบออก	- นำกระดาษกลับมาใช้ใหม่ด้วยตนเอง
3.2 การนำสิ่งของเหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์	- ไม่นำของเหลือใช้ต่าง ๆ กลับมาใช้ใหม่	- นำของเหลือใช้มาสร้างผลงานเมื่อครบออก	- นำของเหลือใช้มาสร้างผลงานด้วยตนเอง

5) กำหนดสถานการณ์ 2 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์งานวันเกิด และสถานการณ์สร้างบ้านให้น้องหมี และกำหนดขั้นตอนการทำกิจกรรมในแต่ละสถานการณ์ที่มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่เด็กสามารถแสดงออกได้

6) นำแบบวัดพฤติกรรมที่สร้างขึ้น นิยามเชิงปฏิบัติการ ความหมายของพฤติกรรม เกณฑ์การให้คะแนน พร้อมสถานการณ์และกิจกรรมของแต่ละสถานการณ์ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

ขั้นที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1) นำแบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลองที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน วัตถุประสงค์ในการทดลองใช้แบบวัดเพื่อหาความเหมาะสมของพฤติกรรมที่ใช้ในการวัด ขั้นการจัดกิจกรรมในแต่ละสถานการณ์ และเกณฑ์การให้คะแนน

2) นำพฤติกรรมที่ได้จากการวัดของนักเรียนมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3) นำคะแนนที่ได้มาหาค่าความยากรายข้อ (discrimination power) ค่าความยากของแบบวัดทุกข้อมีค่าระหว่าง 0.33-0.78 จากนั้นหาค่าอำนาจจำแนก (level of difficult) ซึ่งแบบวัดทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.45-0.65 และหาค่าความเที่ยงด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ความเที่ยงทั้งชุดมีค่าเท่ากับ 0.96

2.4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

ขั้นที่ 1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ความรู้และความคิดเห็นของเด็กเกี่ยวกับทักษะชีวิต

2) กำหนดกรอบของการสัมภาษณ์และนิยามเชิงปฏิบัติการเพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างคำถามเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

3) สร้างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งแต่ละข้อจะประกอบด้วยคำถามย่อย 3 คำถาม เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กสามารถตอบคำถามได้ด้วยตนเอง หากเด็กไม่สามารถตอบคำถามแรกได้ เด็กมีโอกาสดังต่อไปนี้ที่จะตอบคำถามที่ 2 หรือ 3 ที่ง่ายขึ้นตามลำดับ

4) จากนั้นนำคำถามย่อย 3 คำถาม ของแต่ละข้อมากำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

0 คะแนน หมายถึง เด็กตอบคำถามใดคำถามหนึ่งได้แต่เป็นคำตอบด้านลบหรือเด็กไม่สามารถตอบคำถามได้ทั้ง 3 คำถาม

1 คะแนน หมายถึง เด็กตอบคำถามที่ 3 ได้อย่างถูกต้องหรือตอบคำถามในด้านบวก

2 คะแนน หมายถึง เด็กตอบคำถามที่ 2 ได้อย่างถูกต้องหรือตอบคำถามในด้านบวก

3 คะแนน หมายถึง เด็กตอบคำถามที่ 1 ได้อย่างถูกต้องหรือตอบคำถามในด้านบวก

5) กำหนดขั้นตอนในการสัมภาษณ์และระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์

6) นำนิยามเชิงปฏิบัติการ คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เกณฑ์การให้คะแนน และขั้นตอนการสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาและนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1) นำแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน วัตถุประสงค์ในการทดลองใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อหาความเหมาะสมของคำถาม การใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจของเด็กวัยอนุบาล ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เกณฑ์การให้คะแนน และขั้นตอนการสัมภาษณ์

2) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียนมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3) นำคะแนนที่ได้มาหาค่าความยากรายข้อ (discrimination power) ซึ่งแบบสัมพัทธ์ทุกข้อมีค่าความยากระหว่าง 0.52-0.75 จากนั้นหาค่าอำนาจจำแนก (level of difficult) ซึ่งแบบสัมพัทธ์ทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.50-0.77 และหาค่าความเที่ยงด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าความเที่ยงทั้งหมดเท่ากับ 0.99

ตอนที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

การทดลองกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อใช้ในการสอนทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยการใช่วรรณกรรมสำหรับเด็ก ดำเนินการโดยนำกระบวนการสอนไปใช้ในสถานการณ์จริง มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 การคัดเลือกประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 433 โรงเรียน ขั้นตอนในการเลือกตัวอย่างประชากรมีดังนี้

1) คัดเลือกตัวอย่างประชากรโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) ด้วยการจับสลากรายชื่อของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 1 โรงเรียน จากรายชื่อของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งหมดที่เป็นประชากร ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 1 ห้องเรียน ของโรงเรียนวัดราชคฤห์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

2) ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยถึงครูใหญ่โรงเรียนวัดราชคฤห์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

3) ผู้วิจัยเข้าพบครูใหญ่ และครูประจำชั้นเพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัย คัดเลือกกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) โดยเด็กอนุบาลที่จับสลากได้หมายเลข 1-20 เป็นกลุ่มทดลอง และเด็กอนุบาลที่จับสลากได้หมายเลข 21-40 เป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งผู้วิจัยจะใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กสอนนักเรียนกลุ่มทดลองโดยผู้วิจัยดำเนินการเอง และครูประจำชั้นจะสอนนักเรียนกลุ่มควบคุมโดยการใช้วิธีการสอนตามปกติ

ขั้นที่ 2 การดำเนินการทดลอง

2.1 ระยะเวลาเตรียมการก่อนทดลอง ใช้เวลา 2 สัปดาห์ มีวิธีการดังนี้

- 1) ผู้วิจัยนำแบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล (ดูตัวอย่างในภาคผนวก ฉ) ไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยทำการสังเกตพฤติกรรมในแต่ละกิจกรรมใช้เวลาครั้งละ 15 นาที ต่อจำนวนนักเรียน 10 คน ซึ่งใช้เวลาการสังเกตทั้งสิ้น 60 นาที
- 2) ผู้วิจัยนำแบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลองอนุบาล (ดูตัวอย่างในภาคผนวก ฉ) ไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยทำการวัดพฤติกรรมของนักเรียนจำนวน 20 คน ในขณะที่สร้างสถานการณ์ 1 สถานการณ์ จึงสรุปได้ว่า สถานการณ์ 1 สถานการณ์ต้องสร้างขึ้น 2 ครั้ง จึงจะสามารถวัดพฤติกรรมของนักเรียนได้ครบ 40 คน
- 3) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล (ดูตัวอย่างในภาคผนวก ฉ) ไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการสัมภาษณ์นักเรียน 1 คน จะใช้เวลา ประมาณ 20 นาที เนื่องจากนักเรียนอาจไม่สามารถตอบคำถามบางคำถามได้ในข้อแรก จึงจำเป็นต้องถามคำถามที่ 2 และคำถามที่ 3 ตามลำดับ โดยให้ระยะเวลานักเรียนในการคิดคำตอบข้อละ 2 นาที
- 4) นำคะแนนที่ได้จากเครื่องมือทั้ง 3 ไปหาค่าค่าเฉลี่ยระดับคะแนนเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ โดยผู้วิจัยทดสอบค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลเท่ากับ 22.15 คะแนน และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลเท่ากับ 25.75 คะแนน แสดงว่านักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลไม่แตกต่างกัน

2.2 ระยะเวลาดำเนินการทดลอง

- 1) กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสอนนักเรียนด้วยกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก จำนวน 32 แผน (ดูตัวอย่างในภาคผนวก ช) ซึ่งประกอบไปด้วยหนังสือนิทานจำนวน 8 เรื่อง โดยทำการสอน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ วันจันทร์ อังคาร พุธ และพฤหัสบดี ทำการสอนวันละ 45 นาที เริ่มสอนตั้งแต่วันที่ 6 มิถุนายน ถึง 22 กรกฎาคม 2548
- 2) กลุ่มควบคุม ผู้วิจัยดำเนินการโดยให้ครูประจำชั้นสอนนักเรียนด้วยวิธีการตามปกติ และใช้หนังสือนิทานในการสอนตามปกติเป็นระยะ 8 สัปดาห์

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กและการจัดการเรียนการสอนตามปกติ

กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก	การเรียนการสอนตามปกติ
<p><u>ขั้นที่ 1 การนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม</u></p> <p>- การให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมโดยใช้ตัวแบบจากนิทาน</p>	<p><u>ขั้นนำ</u></p> <p>- นำเข้าสู่บทเรียนด้วยการทำกิจกรรมโดยการร้องเพลง เล่นเกม และสนทนา เป็นต้น</p>
<p><u>ขั้นที่ 2 การสังเกตและสะท้อนความคิด</u></p> <p>- การรับรู้พฤติกรรมจากตัวแบบและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแบบจากมุมมองที่หลากหลาย</p>	<p><u>ขั้นสอน</u></p> <p>- เรียนรู้เนื้อหาสาระโดย การเล่านิทาน ทำงานศิลปะ และการทำกิจกรรม</p>
<p><u>ขั้นที่ 3 การสรุปความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม</u></p> <p>- การนำความรู้ที่ได้จากตัวแบบโดยการสังเกตสะท้อนความคิดมาสรุปเป็นหลักการ</p>	<p><u>ขั้นสรุป</u></p> <p>- สรุปบทเรียนโดยการสนทนา ร้องเพลง หรือวาดภาพ</p>
<p><u>ขั้นที่ 4 การทดลองใช้ในสถานการณ์จริง</u></p> <p>- การนำหลักการไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน</p>	
<p><u>ขั้นที่ 1 การนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม</u></p> <p>- การให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมหลังจากการนำสถานการณ์ไปทดลองใช้จริง</p>	

2.3 ระยะเวลาหลังการทดลอง ใช้เวลา 2 สัปดาห์ มีวิธีการดังนี้

หลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนการสอน ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล แบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ฉบับเดียวกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนการสอน

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล (ดูอย่างในภาคผนวก ค) ดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยนำแบบบันทึกจากการสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล แบบบันทึกจากการวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ของนักเรียนกลุ่มทดลอง และนักเรียนกลุ่มควบคุมมาวิเคราะห์และสรุปข้อมูลตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ทั้งก่อนและหลังการทดลอง จากนั้นนำมาหาค่ามัธยิมเลขคณิต (\bar{x}) จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*S.D.*) จากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

2) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่ามัธยิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลก่อนการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ค่าทดสอบที (independent-samples t-test) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง จากสูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2 + S_2^2}{n}}}$$

3) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง (dependent-samples t-test) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง จากสูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลของการสอนทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

1) วิเคราะห์พฤติกรรมและบทสนทนาเพื่อศึกษาความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลขณะเรียนและระหว่างการสอนทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

2) สรุปผลเชิงบรรยายเกี่ยวกับความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลที่เกิดขึ้นขณะสอนทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กแสดงออกขณะร่วมกิจกรรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1.1 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 1.2 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 1.3 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ตอนที่ 1.4 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 1.5 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 1.6 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านจิตใจ ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 1.7 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านจิตใจ หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 1.8 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถ

เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านสังคม ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 1.9 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านสังคม หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 1.10 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านปัญญาและการคิด ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 1.11 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านปัญญาและการคิด หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลของการใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 2.1 ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ

ตอนที่ 2.2 ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านจิตใจ

ตอนที่ 2.3 ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านสังคม

ตอนที่ 2.4 ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านปัญญาและการคิด

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

เพื่อให้ได้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่ามัธยฐานของคะแนน
$S.D.$	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าคะแนนวิกฤติ

ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของ
เด็กวัยอนุบาลระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที (t-
test) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1.1 ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะ
ชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

**ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะ
ชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่ม
ควบคุม**

กลุ่มตัวอย่าง	N ₌₄₀	\bar{X}	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	20	22.15	11.98	-0.812
กลุ่มควบคุม	20	22.75	15.78	

จากตารางที่ 7 แสดงว่า ก่อนทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก
นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับ
ทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 1.2 ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะ
ชีวิตของเด็กวัยอนุบาล หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

**ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะ
ชีวิตของเด็กวัยอนุบาล หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่ม
ควบคุม**

กลุ่มตัวอย่าง	N ₌₄₀	\bar{X}	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	20	52.65	7.57	6.767*
กลุ่มควบคุม	20	37.80	6.25	

*P<.05 (.05_{t38} = 1.684)

จากตารางที่ 8 แสดงว่า หลังทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลสูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตอนที่ 1.3 ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่มทดลอง	N ₌₂₀	\bar{X}	S.D.	t
ก่อนทดลอง	20	22.15	11.98	9.781*
หลังทดลอง	20	52.65	7.57	

*P<.05 (.05_{t19} = 1.729)

จากตารางที่ 9 แสดงว่า หลังทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล สูงกว่า ก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตอนที่ 1.4 ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ ก่อนทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N ₌₄₀	\bar{X}	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	20	8.60	4.19	-1.217
กลุ่มควบคุม	20	10.40	5.12	

จากตารางที่ 10 แสดงว่า ก่อนการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 1.5 ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ หลังทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N ₌₄₀	\bar{X}	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	20	19.35	2.23	4.302*
กลุ่มควบคุม	20	15.65	3.13	

*P<.05(.05_{t38} = 1.684)

จากตารางที่ 11 แสดงว่า หลังการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05

ตอนที่ 1.6 ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านจิตใจ ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านจิตใจ ก่อนทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N ₌₄₀	\bar{X}	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	20	6.15	5.37	-.431
กลุ่มควบคุม	20	6.95	6.32	

จากตารางที่ 12 แสดงว่า ก่อนการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านจิตใจ ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 1.7 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านจิตใจ หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านจิตใจ หลังทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N ₌₄₀	\bar{X}	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	20	14.30	3.19	3.391*
กลุ่มควบคุม	20	10.20	3.39	

* $P < .05$ ($t_{38} = 1.684$)

จากตารางที่ 13 แสดงว่า หลังการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านจิตใจ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05

ตอนที่ 1.8 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านสังคม ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านสังคม ก่อนทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N ₌₄₀	\bar{X}	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	20	2.1	1.33	-1.174
กลุ่มควบคุม	20	2.8	2.30	

จากตารางที่ 14 แสดงว่า ก่อนการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 1.9 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านสังคม หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านสังคม หลังทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N ₌₄₀	\bar{X}	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	20	5.45	2.56	3.360*
กลุ่มควบคุม	20	3.05	1.90	

*P<.05(.05_{t38} = 1.684)

จากตารางที่ 15 แสดงว่า หลังการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านสังคม สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05

ตอนที่ 1.10 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านปัญญาและการคิด ก่อนการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต
ของเด็กรั้วอนุบาล ด้านปัญญาและการคิด ก่อนทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่ม
ทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N ₌₄₀	\bar{X}	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	20	5.3	3.84	-0.227
กลุ่มควบคุม	20	5.6	4.50	

จากตารางที่ 16 แสดงว่า ก่อนการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก
นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะ
ชีวิตของเด็กรั้วอนุบาล ด้านปัญญาและการคิด ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 1.11 ผลการเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะ
ชีวิตของเด็กรั้วอนุบาล ด้านปัญญาและการคิด หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและ
กลุ่มควบคุม

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต
ของเด็กรั้วอนุบาล ด้านปัญญาและการคิด หลังทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่ม
ทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N ₌₄₀	\bar{X}	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	20	13.55	2.56	5.176*
กลุ่มควบคุม	20	8.90	3.09	

*P<.05($t_{38} = 1.684$)

จากตารางที่ 17 แสดงว่า หลังการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก
เด็ก นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของ
เด็กรั้วอนุบาล ด้านปัญญาและการคิด สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลของการใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 2.1 ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ

จากการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตด้านการกระทำ นักเรียนได้ฟังนิทานและเห็นตัวแบบจากนิทานเรื่องหนูชนิดไม่อยากกินผัก และเรื่องสัตว์ประหลาดกับแม่ นิทานทั้ง 2 เรื่องส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับชนิดของอาหารต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ เช่น แครอท ผักนึ่ง นม เนื้อปลา และข้าว เป็นต้น และชนิดของอาหารที่ไม่มีประโยชน์ เช่น ขนมกรอบ ๆ ลูกอม และน้ำอัดลม เป็นต้น นักเรียนสามารถบอกข้อดีของการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เช่น ทำให้ร่างกายแข็งแรง เติบโต มีพลัง ไม่ต้องไปหาหมอ เป็นต้น และข้อเสียของการรับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ เช่น พันผูปวดท้อง ไอ เจ็บคอ เป็นต้น

ก่อนทำกิจกรรมการเรียนการสอนในช่วงเช้านักเรียนทุกคนจะตื่นนอนร่วมกัน นมที่โรงเรียนจัดให้เป็นนมใส่ถุงและมีรสจืดเท่านั้น นักเรียนทุกคนสามารถตื่นนมได้ด้วยตนเอง จากนั้นเมื่อถึงเวลาอาหารกลางวัน โรงเรียนจะเตรียมอาหารที่ประกอบด้วย ข้าว น้ำซุ๊ป ที่ประกอบด้วย ผัก และเนื้อสัตว์ และผลไม้ ในบางวันจะมีกับข้าวเพิ่ม 1 อย่าง บางครั้งครูจะรดน้ำซุ๊ปบนข้าว นักเรียนสามารถรับประทานอาหารผักและเนื้อสัตว์ต่าง ๆ และผลไม้ที่โรงเรียนจัดให้ได้ด้วยตนเอง แต่นักเรียนบางคนที่ไม่เคยได้รับการปลูกฝังให้รับประทานอาหารผักมาก่อน ครูจะต้องบ่นและให้คำชมจึงทำให้นักเรียนยอมรับประทานอาหารผัก ทุกครั้งที่ผู้วิจัยสังเกตการรับประทานอาหาร นักเรียนจะแสดงให้เห็นว่าตนเองสามารถรับประทานอาหารผักได้ได้ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยบันทึกคำพูด พฤติกรรม และลักษณะท่าทางของนักเรียนได้ ดังนี้

คำพูด พฤติกรรม และลักษณะท่าทางของนักเรียน

ขณะรับประทานอาหารกลางวัน

พฤติกรรมของนักเรียน ยิ้มแย้มแจ่มใส กล้าตอบคำถาม ไม่เขี่ยผักออกนอกจานข้าว

นักเรียน: ครูขา เห็นมัยหนูรับประทานผักได้ด้วย

ผู้วิจัย: หนูรับประทานผักอะไร

นักเรียน: ผักกะหล่ำปลี หนูชอบมากเลย หนูรับประทานผักทุกวันเลย

ผู้วิจัย: ดีมากค่ะ เก่งมาก

นอกจากนี้ในขณะที่ทำกิจกรรมสร้างสถานการณ์งานวันเกิด ผู้วิจัยเตรียมอาหารมากมายทั้งอาหารที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ ได้แก่ เลย์ ฮานามิ หมูปิ้ง สลัดผักและผลไม้ คุกกี้ และนม นักเรียนบางคนเลือกรับประทานสลัดผักและผลไม้ และนำไปให้เพื่อชิมพร้อมกับชักชวนให้เพื่อนรับประทาน และมีนักเรียนที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารที่เตรียมไว้ โดยผู้วิจัยได้บันทึกคำพูดของเด็กไว้ ดังนี้

คำพูดของเด็กที่มีต่ออาหาร
จากการสร้างสถานการณ์งานวันเกิด
 เลย์ และฮานามิ ถ้ารับประทานมาก ๆ จะไอและ
 เจ็บคอ กินแล้วต้องไปหาหมอ คุกกี้ถ้ากินมาก ๆ จะ
 ฟันผุ แล้วปวดท้องด้วย

ตอนที่ 2.2 ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านจิตใจ

นักเรียนมีลักษณะท่าทางที่ไม่เขินอาย กล่าวพูด กล่าวตอบคำถาม กล่าวแสดงความคิดเห็น และพูดเสียงดัง บางครั้งจะตอบคำถามแม้ครูไม่ได้เรียกชื่อหรือจะยกมือเพื่อบอกให้ครูเรียกชื่อของตน ในขณะที่ทำกิจกรรมวงกลม นักเรียนบางคนจะเล่าประสบการณ์ของตนที่เชื่อมโยงกับบทเรียนให้ครูและเพื่อน ฟัง กิจกรรมบางชนิด ครูจะให้นักเรียนแสดงท่าทางต่าง ๆ นักเรียนแต่ละคนกล้าที่จะแสดงออกด้วยตนเองแต่จะต้องไม่ถูกเพื่อนล้อหรือแกล้งให้เขินอาย

ในขณะที่ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องประโยชน์ของต้นไม้ นักเรียนจะเล่าเรื่องเวลาฝนตกให้ฟัง ซึ่งนักเรียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับบ้านของตนเองให้ผู้วิจัยฟังว่าเวลาฝนตกเป็นอย่างไร ดังนี้

การเล่าเรื่องบ้านของนักเรียน

ที่บ้านผมเวลาฝนตกลงมา บ้านจะมีเสียงดังมากเลยแต่บ้านผมจะไม่เปียกเพราะที่บ้านผมมีต้นไม้อยู่ในบ้าน ต้นใหญ่มากเลย ฝนตกลงมาโดนต้นไม้ เลยทำให้บ้านไม่เปียก แต่บ้านของบอลไม่มีต้นไม้ เวลาฝนตกลงมา บ้านก็เปียกหมดเลย

ตอนที่ 2.3 ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านสังคม

ขณะทำกิจกรรมตามมุมเสริมประสบการณ์ นักเรียนเล่นในมุมบทบาทสมมติที่มีเครื่องคิดเงิน นักเรียนแสดงบทบาทเป็นพนักงานธนาคารและคนฝากเงิน สังเกตเห็นว่า นักเรียนเข้าแถวมาฝากเงินอย่างเป็นระเบียบ ไม่แซงแถว และแบ่งเงินให้กันจนครบทุกคนเพื่อจะได้มีเงินไปฝากธนาคาร ทุกคนเล่นด้วยกันอย่างราบรื่น ไม่ทะเลาะกัน ครูไม่ต้องมีบทบาทในการควบคุมนักเรียน และเมื่อครูให้สัญญาณหมดเวลา นักเรียนก็จะช่วยกันเก็บเงินใส่กล่องและนำเครื่องคิดเงินไปเก็บเข้าที่ โดยที่ครูไม่ต้องช่วยเก็บอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้บันทึกการสนทนาขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมไว้ดังนี้

การสนทนาขณะนักเรียนทำกิจกรรมบทบาทสมมติ

ช่อ (พนักงานธนาคาร): สวัสดีค่ะ ทำอะไรคะ

मुख (คนฝากเงิน): ฝากเงินค่ะ 20 บาท

ช่อ (พนักงานธนาคาร): ทำอะไรคะ

ทราย (คนฝากเงิน): ฝากเงินค่ะ เนี่ย 1 ใบ

บอล (คนฝากเงิน): ทำไม่ฝากเงินน้อยจัง แค่ 1 ใบ

ทราย (คนฝากเงิน): เดี่ยวเงินไม่มี

ช่อ (พนักงานธนาคาร): ทำอะไรคะ

บอล (คนฝากเงิน): จะมาถอนเงิน

ช่อ (พนักงานธนาคาร): จะเอาเงินไปทำอะไร พร้อมกับยื่นเงินให้เพื่อน 1 ใบ

บอล (คนฝากเงิน): เขาไปสร้างบ้าน

(ครูเรียนช่อไปพบจึงมีเมเป็นพนักงานธนาคารแทน)

เม (พนักงานธนาคาร): มาทำอะไร

หยก (คนฝากเงิน): มาถอนเงินค่ะ

เม (พนักงานธนาคาร): เอาเงินไปทำอะไร พร้อมกับหยิบเงินให้เพื่อน 5 ใบ

หยก (คนฝากเงิน): จะไปตัดผมแล้วก็ซื้อของ

เม (พนักงานธนาคาร): มาทำอะไรคะ

मुख (คนฝากเงิน): มาถอนเงินค่ะ

เม (พนักงานธนาคาร): เอาเงินไปไม่ได้แล้วเงินจะหมดแล้ว เดี่ยวคนอื่นไม่มี

मुख (คนฝากเงิน): ก็ได้ (ทำสีหน้าไม่ค่อยพอใจ) ฝากเงิน 10 บาท

เม (พนักงานธนาคาร): มาทำอะไรคะ

ออฟ (คนฝากเงิน): มาฝากเงินครับ 200 บาท

เม (พนักงานธนาคาร): เยอะมากเลย

บีมี (คนฝากเงิน): ฝากเยอะเดี๋ยวเงินก็หมด ไม่มีใช้หรอก

ออฟ (คนฝากเงิน): อย่างนั้นเปลี่ยนละ ฝากแค่ 100 บาท เดี่ยวเงินไม่มี

นอกจากนี้ในขณะที่ทำกิจกรรมสร้างสถานการณ์งานวันเกิด และสถานการณ์สร้างบ้านให้น้องหมีเสร็จแล้ว นักเรียนจะช่วยกันทำความสะอาดพื้นห้อง เก็บเศษขยะ จานและแก้วน้ำที่ใช้แล้วทิ้งลงถังขยะที่เตรียมไว้ บางคนก็ช่วยกันเช็ดโต๊ะ และเมื่อเห็นผู้วิจัยถือของก็จะเข้ามาช่วยเหลือด้วย

ตอนที่ 2.4 ความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านปัญญาและการคิด ในห้องเรียนจะมีกระติกน้ำ และอ่างล้างมือเตรียมไว้ เมื่อนักเรียนหิวน้ำก็จะตักน้ำดื่มจากกระติกในปริมาณที่พอเหมาะและเมื่อล้างมือก็จะเปิดน้ำไหลช้า ๆ เพราะน้ำจะได้ไม่กระเด็นเปื้อนเสื้อและพื้นห้องเรียน

การทำกิจกรรมศิลปะ บางครั้งครูจะให้นักเรียนใช้กระดาษที่ใช้แล้ว 1 หน้า เช่น กิจกรรมเป่าสี ครูให้นักเรียนใช้กระดาษที่ใช้แล้ว 1 หน้า โดยที่ครูไม่อธิบายหรือบอกเหตุผลให้นักเรียนรู้ว่าที่ครูให้นักเรียนใช้กระดาษแบบนี้เพราะอะไร นักเรียนบางคนจึงนำกระดาษด้านที่ใช้ไปแล้วมาวาดรูปเล่นเพื่อรอครู ผู้วิจัยจึงสนทนากับเด็กนักเรียนเกี่ยวกับการใช้กระดาษที่ใช้ไปแล้ว 1 หน้า ดังนี้

การสนทนาเกี่ยวกับการใช้กระดาษที่ใช้ไปแล้ว 1 หน้า

ผู้วิจัย: นักเรียนรู้หรือไม่ว่าทำไมครูถึงให้นักเรียนใช้กระดาษแบบนี้ (ผู้วิจัยชี้ให้นักเรียนเห็นความแตกต่างของกระดาษทั้ง 2 ด้าน)

นักเรียน: จะได้ประหยัด

ผู้วิจัย: ประหยัดอะไร

นักเรียน: ประหยัดกระดาษแล้วก็ประหยัดต้นไม้ด้วย

ผู้วิจัย: ประหยัดต้นไม้ได้อย่างไร

นักเรียน: ประหยัดได้...(คิด)...เพราะว่ากระดาษทำมาจากต้นไม้

ผู้วิจัย: ถ้าเราไม่ใช้กระดาษแบบนี้จะเป็นอย่างไร

นักเรียน: ก็ไม่ประหยัด

ผู้วิจัย: ไม่ประหยัดแล้วเป็นอย่างไร

นักเรียน: ถ้าไม่ประหยัดกระดาษก็หมด ต้นไม้ก็หมด

ผู้วิจัย: ทำไมต้นไม้ถึงหมด

นักเรียน: ก็ต้นไม้ถูกตัดเอาไปทำกระดาษหมดเลย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด ของเด็กวัยอนุบาล

สมมติฐานของการวิจัย

1. หลังการนำวรรณกรรมสำหรับเด็กไปทดลองใช้กับเด็กวัยอนุบาล เด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตสูงกว่ากลุ่มควบคุม
2. เด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตหลังการนำวรรณกรรมสำหรับเด็กสูงกว่าก่อนการนำวรรณกรรมสำหรับเด็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพัฒนากระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก
2. การสร้างเครื่องมือวิจัย
3. การทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

1. การพัฒนากระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

การพัฒนากระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กสรุปได้ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาลเพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดของทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล จากเอกสาร ตำรา และบทความที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งประกอบไปด้วย

ทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล 4 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 ทักษะชีวิตด้านการกระทำ เรื่องวิถีทางในการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ ด้านการรับประทานอาหาร

ด้านที่ 2 ทักษะชีวิตด้านจิตใจ เรื่องความเข้าใจในตนเองและการเห็นคุณค่าของตนเอง ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง

ด้านที่ 3 ทักษะชีวิตด้านสังคม เรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ

ด้านที่ 4 ทักษะชีวิตด้านปัญญาและการคิด เรื่องการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและรู้คุณค่า

3) คัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล เพื่อนำมาใช้ในการสอนทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก จากโครงการคัดสรรหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งผู้วิจัยได้คัดสรรหนังสือนิทานที่มีความสอดคล้องกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล วัยอนุบาล ด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้หนังสือนิทานที่สอดคล้องกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลด้านละ 2 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 8 เรื่อง

4) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นทักษะชีวิต การนำเสนอต้นแบบ และการเรียนแบบประสบการณ์ (Experiential Learning) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

5) สร้างกรอบแนวคิดของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

6) สร้างกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการสอน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ขั้นที่ 2 การสังเกตและสะท้อนความคิด ขั้นที่ 3 การสรุปความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม ขั้นที่ 4 การทดลองใช้ในสถานการณ์จริง

7) ตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการสอนโดยใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก และสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อประกอบการสอนไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านพิจารณาหาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ หลักการ เนื้อหาสาระ การจัดการสอน และการประเมินผล แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับเด็กวัยอนุบาลที่มีในกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการใช้จริงด้านเนื้อหาสาระ ขั้นตอนการสอน กิจกรรม ระยะเวลาในแต่ละกิจกรรม และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะสอน

8) ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการสอนโดยการมีส่วนร่วมสำหรับเด็ก โดยนำกระบวนการสอนโดยมีส่วนร่วมสำหรับเด็กที่นำไปทดลองสอนไปพิจารณาปรับปรุงการสอนก่อนนำไปทดลองใช้จริง

2. การสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แบบวิเคราะห์เนื้อหาหรือวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล
สรุปได้ดังนี้

1) แบบวิเคราะห์เนื้อหาหรือวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการคัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด

2) ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการนำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของเกณฑ์ในการคัดเลือกวรรณกรรม และนำรายชื่อหนังสือที่ผ่านการวิเคราะห์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาหรือวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล มีขั้นตอนดำเนินการสรุปได้ดังนี้

1) แบบสังเกตทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล เป็นเครื่องมือที่ใช้บันทึกพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตที่เด็กสามารถแสดงออกได้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบในการสังเกต นิยามเชิงปฏิบัติการ ความหมายของพฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต เกณฑ์การให้คะแนน และช่วงเวลาในการสังเกตตามตารางกิจกรรมของโรงเรียน จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบและนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

2) ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลโดยนำแบบสังเกตไปทดลองใช้กับนักเรียนวัยอนุบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเหมาะสมของพฤติกรรมและช่วงเวลาการจัดกิจกรรมที่ใช้ในการสังเกต และเกณฑ์การให้คะแนน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเที่ยงของแบบสังเกตทั้งหมด

2.3 แบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง มีขั้นตอนดำเนินการสรุปได้ดังนี้

1) แบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง ประกอบด้วยสถานการณ์งานวันเกิด และสถานการณ์สร้างบ้านให้น้องหมี เพื่อใช้วัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตที่เด็กไม่แสดงออกได้ขณะทำกิจกรรมตามตารางกิจกรรมของโรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดกรอบในการวัด นิยามเชิงปฏิบัติการ ความหมายของพฤติกรรมที่ใช้ในการวัด เกณฑ์การให้คะแนน และขั้นตอนในการจัดกิจกรรมของแต่ละสถานการณ์เพื่อใช้ในการวัด พฤติกรรม จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบและนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

2) ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลโดยนำแบบวัดพฤติกรรมไปทดลองใช้กับนักเรียนวัยอนุบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเหมาะสมของพฤติกรรมและขั้นตอนการจัดกิจกรรมในแต่ละสถานการณ์ที่ใช้ในการวัด และเกณฑ์การให้คะแนน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการวัดพฤติกรรมมาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อหาค่าความยาก รายข้อ ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเที่ยงของแบบสังเกตทั้งหมด

2.4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล มีขั้นตอนดำเนินการสรุปได้ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล เป็นสัมภาษณ์ความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะชีวิตที่เด็กไม่สามารถแสดงออกได้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบในการสัมภาษณ์ นิยามเชิงปฏิบัติการ คำถามในการสัมภาษณ์ เกณฑ์การให้คะแนน และขั้นตอนสัมภาษณ์ จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบและนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

2) ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลโดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับนักเรียนวัยอนุบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเหมาะสมของคำถาม การใช้ภาษา ระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ และเกณฑ์การให้คะแนน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อหาค่าความยาก รายข้อ ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเที่ยงของแบบสังเกตทั้งหมด

3. การทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

วิธีดำเนินการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก สรุปได้ดังนี้

3.1 ประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากร เป็นเด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 433 โรงเรียน

ตัวอย่างประชากร เป็นเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ของโรงเรียนวัดราชคฤห์ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน และกลุ่มควบคุม 20 คน

3.2 วิธีดำเนินการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก มีขั้นตอนในการดำเนินการทดลองสรุปได้ดังนี้

1) ก่อนการทดลอง ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล แบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล จากนั้นนำผลข้อมูลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยระดับคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

2) ระยะเวลาดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กกับนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 32 แผน ระยะเวลา 8 สัปดาห์ เริ่มทดลองเมื่อ 6 มิถุนายน ถึง 29 กรกฎาคม 2548 ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมดำเนินการสอนโดยครูประจำชั้นตามปกติ

3) หลังการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล แบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล วิธีเดียวกับที่ใช้ก่อนการทดลอง

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

1) ผู้วิจัยนำแบบสังเกตทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล แบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาวิเคราะห์ ประเมิน และสรุป ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$)

2) เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลด้วยการคำนวณค่าทีแบบ Independent แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

3) วิเคราะห์บทสนทนาและพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกขณะทำการทดลองและนำมารายงานข้อมูลเชิงบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ผลการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ผลการวิจัยมีดังนี้

1. หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
2. หลังการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยการใช้อรรถนิพนธ์สำหรับเด็ก นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
3. หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านการกระทำ สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
4. หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านจิตใจ สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
5. หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านสังคม สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
6. หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ด้านปัญญาและการคิด สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

จากผลการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก
 - 1.1 การนำเสนอต้นแบบที่เป็นรูปธรรม (Concrete Experience)
 - 1.2 การสังเกตและสะท้อนความคิด (Observation and Reflection)
 - 1.3 การสรุปความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม (Abstract Conceptualization)
 - 1.4 การทดลองใช้ในสถานการณ์จริง (Active Experimentation)
2. บทบาทของครูในการใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก
 - 2.1 การใช้คำถามที่หลากหลาย
 - 2.2 กระบวนการกลุ่ม (Group Process)

1. ประสิทธิภาพของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ทั้งในด้านข้อมูลเชิงสถิติและข้อมูลเชิงบรรยาย พบว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กสามารถนำมาใช้ส่งเสริมทักษะชีวิตด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด ของเด็กวัยอนุบาลได้ ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1.1 กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่พัฒนาขึ้นเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้าน ของเด็กวัยอนุบาล เนื่องจากเด็กวัยอนุบาลจะเรียนรู้ผ่านการสังเกตตัวแบบที่เป็นตัวละครจากหนังสือนิทาน นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นจากตัวแบบซึ่งเป็นตัวละครจากนิทานได้อย่างอิสระตามความรู้สึกของตนเองโดยไม่รู้สึกลimit เนื่องจากตัวละครเป็นสิ่งไม่มีชีวิต และตัวละครสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีวัย ประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกัน และมีพฤติกรรมที่คล้ายกันหรือตรงข้ามกัน จึงทำให้เด็กจดจำพฤติกรรมและผลของการกระทำของตัวละครได้ง่าย ในขณะที่ฟังนิทาน นักเรียนจะมีความคิดและความรู้สึก รวมไปถึงตัวละคร เมื่อตัวละครมีความสุข นักเรียนก็จะยิ้มและหัวเราะ แต่เมื่อตัวละครประสบปัญหาหรืออยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก นักเรียนจะเศร้า เกิดความรู้สึกเห็นใจ อยากให้ความช่วยเหลือตัวละครนั้น ในเวลาที่นักเรียนเกิดความรู้สึกต่าง ๆ นักเรียนก็จะคิดหาวิธีที่จะช่วยเหลือตัวละครในนิทาน พุดออกมาเพื่อเป็นแนวทางให้ตัวละครทำตามหรือพูดเปรียบเทียบว่าถ้านักเรียนเป็นตัวละครนั้น นักเรียนจะทำอย่างไร (WoolFolk, 1995 อ้างถึงใน วรรณณี ลิ้มอักษร, 2541)

นอกจากการใช้ตัวละครจากนิทานเป็นตัวอย่างที่เป็นการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมแล้ว การลงมือทำกิจกรรมก็เป็นการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมเช่นกัน นักเรียนได้ลงมือกระทำ พบปัญหาและแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง ซึ่งช่วยให้นักเรียนมีแนวทางในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (Conner, 2005 และ Chapman, 2005)

1.2 กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่พัฒนาขึ้น ช่วยให้นักเรียนได้เห็นตัวแบบจากหนังสือนิทาน ซึ่งอาจนำเสนอพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดี และนำเสนอผลของการกระทำเหล่านั้น นักเรียนสามารถสังเกตเห็นพฤติกรรมและผลของการกระทำที่ตัวละครแสดงออกมาได้โดยตรง ส่วนการสะท้อนความคิดของนักเรียนจะเกิดจากการสนทนา ซึ่งตัวละครที่มีพฤติกรรมดีและได้รับผลของการกระทำที่ดี นักเรียนจะพูดหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครในทางบวก แต่หากตัวละครแสดงพฤติกรรมที่ไม่ดีและได้ผลการกระทำที่ไม่ดีตามมา นักเรียนจะพูดหรือแสดง

ความคิดเห็นต่อตัวละครในด้านลบ ในขณะที่เดียวกันนักเรียนจะหาแนวทางที่ทำให้ตัวละครหรือตนเองทำพฤติกรรมที่ดีและได้รับผลการกระทำที่ดีตามมา (สมโภชน์ เขียมสุภาษิต, 2543)

1.3 กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่พัฒนาขึ้น นักเรียนได้พัฒนาความคิดของตนเองเพิ่มขึ้นจากการสังเกตและสะท้อนความคิด โดยการนำความรู้ที่ได้มาสรุปเป็นหลักการร่วมกัน (Chapman, 2005) ซึ่งหลักการที่ได้มานี้เกิดจากการสังเกตการกระทำของตัวละครและสะท้อนความคิดเกี่ยวกับตัวละครนั้น จนพัฒนาเป็นข้อมูลความรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงเข้ากับความรู้เดิมที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติพฤติกรรมที่เหมาะสม และนักเรียนสามารถจดจำหลักการนี้ไปได้ยาวนานและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2545)

1.4 กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่พัฒนาขึ้น ได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งเป็นการพัฒนาความรู้ ความคิดมาสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง จากการทำกิจกรรม นักเรียนได้ทดลองนำหลักการมาใช้ เมื่อเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ นักเรียนได้ตรวจสอบว่า หลักการที่กำหนดขึ้นมีความเหมาะสมหรือไม่ หรือนักเรียนสามารถปฏิบัติตามหลักการที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ ซึ่งจัดเป็นการนำหลักการไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (Conner 2005)

2. บทบาทของครูในการใช้กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

จากผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่พัฒนาขึ้น ปรากฏว่า ได้ผลดีต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้าน ของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งมีปัจจัยสนับสนุน 2 ประเด็น ที่ช่วยให้กระบวนการสอนฯ มีประสิทธิภาพ ดังนี้

2.1 กระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้าน พัฒนาขึ้น เนื่องจากในกระบวนการสอนแต่ละชั้น ครูจะใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการสังเกตและการคิดที่หลากหลาย (จินตนา ปรีดานันท์, 2533) การสังเกตตัวเองแบบจะใช้คำถามที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อบอกลักษณะของตัวละครที่นักเรียนสามารถสังเกตเห็นได้จากหนังสือนิทาน จากนั้นพัฒนาคำถามเหล่านี้ให้ยากขึ้นเพื่อกระตุ้นความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลและการคิดเปรียบเทียบของนักเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนคิดเปรียบเทียบกับชีวิตประจำวัน ซึ่งส่งผลให้

นักเรียนประเมินพฤติกรรมของตนเองว่าเป็นพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ และนักเรียนควรจะเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างไรจึงจะเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม

2.2 บทบาทครูที่มีต่อกระบวนการสอนโดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก ได้ส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันซึ่งการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา และสังคมของนักเรียนได้ เนื่องจากการทำงานเป็นกลุ่มเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดค้นความรู้ของตนเองและนำความรู้มาตรวจสอบกับเพื่อน ซึ่งในกระบวนการตรวจสอบความคิด นักเรียนจะได้พบแนวคิดที่หลากหลาย ได้เปรียบเทียบแนวคิดแต่ละแนวคิด และได้วิเคราะห์ว่าความคิดใดเป็นความคิดที่ดีที่สุด นอกจากนั้นนักเรียนจะต้องยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน หากความคิดของเพื่อนเป็นความคิดที่ดีที่สุด การทำกิจกรรมร่วมกัน กลุ่มจะต้องวางแผนการทำงานเพื่อจะทำงานได้อย่างราบรื่น ใช้การมีปฏิสัมพันธ์ การพูดคุยในการติดต่อสื่อสาร และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแก่กัน สมาชิกทุกคนทั้งหัวหน้าและคนอื่น ๆ จะต้องรู้แผนงานและบทบาทหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี รับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง ซึ่งจะทำให้งานของตนเองประสบความสำเร็จ (ทิสนา แชมมณี, 2545 และสุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้

1.1 ครูหรือผู้สนใจที่จะนำวรรณกรรมสำหรับเด็กมาใช้ในการส่งเสริมทักษะชีวิตในด้านหรือในองค์ประกอบอื่น ๆ ควรทำความเข้าใจกับรายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ หลักการกระบวนการสอน วัตถุประสงค์ เนื้อหา การประเมินผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นตอนการสอนเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

1.2 การจัดประสบการณ์ที่จะส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็กวัยอนุบาลควรมีการจัดกิจกรรมทุกวันอย่างต่อเนื่อง และมีความเหมาะสมกับชีวิตประจำวันของเด็กนักเรียนในแต่ละท้องถิ่น เพื่อนักเรียนสามารถนำความรู้จากกิจกรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นครูและผู้สนใจสามารถนำการเรียนการสอนไปดัดแปลงให้เกิดความเหมาะสมกับเวลาและท้องถิ่นได้แต่ควรจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามขั้นตอนเพื่อให้เกิดผลการสอนที่มีประสิทธิภาพ

1.3 การส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็กวัยอนุบาลหรือเด็กวัยอื่น ๆ ควรมีการร่วมมือกันระหว่าง บ้าน โรงเรียน และชุมชน เพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับรู้และมีความรู้พร้อมไปกับนักเรียนและสามารถแนะนำเด็กนักเรียนได้อย่างเหมาะสมและทันที ครูหรือผู้สนใจควรออกแบบ

ขั้นตอนหรือวิธีการในการติดต่อหรือประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ให้ชุมชนได้รับรู้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

1.4 การส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับเด็กวัยอนุบาล ครูควรส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรม เพราะเด็กสามารถเรียนรู้ได้จากการลงมือทำกิจกรรม แต่ไม่สามารถเรียนรู้ผ่านการบอกเล่าเหมือนผู้ใหญ่ และครูควรบอกวัตถุประสงค์ให้นักเรียนรู้ก่อนทางกิจกรรมเพื่อนักเรียนจะได้เตรียมตัวของตนเองให้พร้อม สุดท้ายเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ครูไม่ควรเริ่มสอนเนื้อหาอื่นต่อไปทันที ครูควรกระตุ้นความรู้ ความคิดจากการทำกิจกรรมของนักเรียนด้วยการถามคำถาม เช่น ผลงานนี้มีวิธีการทำอย่างไร ใช้สิ่งใดทำ ทำแล้วเกิดประโยชน์อย่างไร หรือไม่ทำแล้วจะเกิดผลเสียอย่างไร เป็นต้น เนื่องจากหลังการทำกิจกรรมนักเรียนควรสรุปความรู้ของตนเองที่ได้จากการทำกิจกรรม ซึ่งเป็นความรู้ที่มีประโยชน์ และช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้กับสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีงานวิจัยที่ส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลในด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะและใช้ระยะเวลาในการศึกษาที่นานขึ้นเพื่อให้สามารถศึกษาผลการทดลองได้อย่างลึกซึ้ง

2.2 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจศึกษากับเด็กวัยอนุบาลในพื้นที่อื่นซึ่งไม่ได้อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครหรือภาคกลางหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมและได้แนวทางในการส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- การประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์, สำนักงาน. 2542. แบบฝึกเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตระดับก่อนประถมศึกษา. นครสวรรค์: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์.
- กุญชรี้ คำชาย. 2540. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2541. ก้าวสู่มาตรฐาน การเรียนรู้...สู่ทักษะชีวิต. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- งามตา วนิทานนท์. 2546. ปลูกฝังเยาวชนไทยอย่างไรให้เป็นคนดี. ใน มนัส บุญประกอบ และวิลาศลักษณ์ ชวัลลสี (บรรณาธิการ), รวมบทความร่วมสรรค์สร้างเด็กและเยาวชน, หน้า 9-14. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.
- จอห์น บี ทอมสัน, ทิม คาน, มิดเดรด มาเซเดอ, ลิน โอลฟิลด์, มิเชลา คิกเกลอ และโรแลนด์ มิกแฮน. 2546. เด็กตามธรรมชาติ 1 คู่มือดูแลและเสริมสร้างศักยภาพเด็กในเจ็ดปีแรก. แปลโดย วิศิษฐ์ วังวิญญู. กรุงเทพมหานคร: แพลน พรินท์ติ้ง.
- จินตนา ไบกาชฎี. 2534. แนวการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- จินตนา ปรีดานันท์. 2533. แบบเรียนด้วยตนเอง คำถามอย่างไร ช่วยให้เกิดปัญญาคิดเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2545. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร.
- ชูพงศ์ ปัญจมะวัตติ. 2533. การใช้ตัวแบบในนิทานประกอบภาพเพื่อเพิ่มพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนในเด็กอนุบาลที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่ำ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา เขมมณี และคณะ. 2536. หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทิตนา เขมมณี. 2545. กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: นิชนิแอตเวอร์ทีไทยซิ่ง กรุ๊ป.
- ทิตนา เขมมณี. 2546. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: เมธีทีปส์.
- นงนุช ภัทราคร. 2538. สถิติการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

- บรรพต พรประเสริฐ. 2530. การเปรียบเทียบโมทัศน์ทางจริยธรรมของนักเรียนอนุบาลโดยใช้
นิทานและเกม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2542. เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย.
พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: B&B Publishing.
- ประคอง กรรณสูต. 2542. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2542. กรอบแนวคิดทักษะชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชนไทย. เชียงใหม่:
มูลนิธิรักษ์เด็ก. (อัดสำเนา)
- ประเสริฐ ตันสกุล, วีรสิทธิ์ สิทธิไตรย์ และคณะ. 2538. “ยุทธศาสตร์ ทักษะชีวิต เพื่อการพัฒนา
บุคลิกภาพเยาวชน” ในรายงานการประชุมสัมมนา เพื่อหาแนวทางนำยุทธศาสตร์ทักษะ
ชีวิตมาใช้ในการป้องกันยาเสพติด วันที่ 15-16 สิงหาคม 2538. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- ปรีดา ปัญญาจันทร์ และชิววัน วิสาสะ. 2544. เล่นนิทานอย่างไรให้สนุก. 1 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวเพื่อนเด็ก.
- ภาวิณี จันทร์สีสม. 2545. การสอนแบบ “สวนศึกษา ทักษะชีวิต” การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. 2526. เอกสารประกอบการสอนชุด
วิชา วรรณคดีและลีลาคดี ระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพมหานคร:
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มานิต ลีโทขลิต. 2544. การวิเคราะห์นิทานชาดกที่ส่งเสริมสันติธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูลนิธิรักษ์เด็ก. 2541. คู่มือการจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิตเพื่อส่งเสริมสุขภาวะแก่เด็กและชุมชน.
เชียงใหม่: มูลนิธิรักษ์เด็ก.
- รัฐพร ชังธาดา. 2531. หนังสือสำหรับเด็ก. ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. 2546. หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วันดี โต๊ะดำ. 2544. การพัฒนาแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิ ลิ้มอักษร. 2541. จิตวิทยาการศึกษา. สงขลา: งานส่งเสริมการผลิตตำรา มหาวิทยาลัย
ทักษิณ.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2545. จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย แนวคิดเชิงทฤษฎี-วัยเด็กตอนกลาง.
1 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. 2542. สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้: สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร. พิมพ์ครั้งที่
3. กรุงเทพมหานคร: องค์การคำคุณสภา.
- สมพร จารุณี. 2542. คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สมโภชน์ เขียมสุภาสิต. 2543. ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม (Theories and
techniques in behavior modification). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมาพันธ์องค์กรเพื่อพัฒนาหนังสือและการอ่าน. 2542. 500 หนังสือดีสำหรับเด็กและเยาวชน.
กรุงเทพมหานคร: แพลน ฟรันทิ่ง.
- สัณหพัฒน์ อรุณธารี. 2542. นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมเกียรติ เนื่องในวโรกาส
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ 6 รอบ.
- สาธารณสุข, กระทรวง. กรมสุขภาพจิต. 2543. คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารเสพติด
ในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์.
- สาธารณสุข, กระทรวง. กรมสุขภาพจิต. 2544. คู่มือการสอนทักษะชีวิตในสถานศึกษา ระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพมหานคร: ยูเนิส อิมเมจ กรุ๊ป.
- สุดารัตน์ พลแพงมา. 2544. ผลของการสอนนิทานชาดกเรื่องพระมหาชนกโดยใช้การสอนแบบ
โครงการที่มีต่อความเพียรของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนน อมรวีวัฒน์. 2546. วิธีการเรียน: คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย. กรุงเทพมหานคร:
โครงการวิธีการเรียนรู้ของคนไทย.
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. 2545. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. 2545. 19 วิธีจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ.

กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

อภิวรรณ วีระสมิทธิ. 2544. หนังสือสำหรับเด็กกับการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร:

ธารอักษร.

อารมณ สุวรรณपाल. 2532. เทคนิคในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. ในเอกสารการสอน

ชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 4. นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ภาษาอังกฤษ

Behal, P.A., Benett, K.K., Crites, A.M., and Weigel, D. 2003. Money on the bookshelf:

using children's books to reach limited resource families with money

management education. *Journal of Extension* [Online]. Available from:

<http://www.joe.org/joe/2003june/iwl.shtml>[2004 ; April 25]

Bromley, K.D. 1992. Language arts exploring connections. 2nd ed. Boston: Allyn and

Bacon.

Conner, M.L. 2005. Experiential learning [Online]. Available from:

<http://agelerrlearner.com/intros/experiential.html>

Chapman, A. 2005. Kolb learning styles [Online]. Available from:

<http://businessballs.com/kolblearningstyles.htm>

Cronin, M. E. 1996, January. Life skills curricula for students with learning disabilities: a

review of the literature. *Journal of Learning Disabilities*. 29: 53-68.

Davis, R. 2001. 4-H nutrition education after-school program [Online]. Available from:

<http://www.4h-recuada.org/4h/excellence/excellence.htm>

Green, M. 1984, February. Life skills for young children. *Early Years*: 36-39.

Hendrick, P.A. 1996. Targeting life skills model. Iowa State University Extension.

Huck, C. H., Hepler, S., Hickman, J., and Kiefer, B. Z. 1997. Children's literature in the

elementary school. 6th ed. Boston: McGraw-Hill.

Iowa State University. 2002, November. Clover kids: 4-H life skills. Clover Kids

Toolbox: 7-11.

Jalongo, M.R. 1992. Early childhood language arts. Boston: Allyn and Bacon.

Kolb, D.A. 1984. Experiential learning. Englewood Cliffs, NJ: Prentices Hall.

- Kress, C., and others. 2002. Meeting the needs of youth: tips for 4-H leaders. Iowa State University Extension.
- Kupetz, B.N., and Twiest, M.M. 2000, January. Nature, literature, and young children: a natural combination. Young Children 55: 59-63.
- Norton, T.L., and Anfin, C.S. 2003. Birthday book talks: Fostering emergent literacy and self-esteem in young children. Reading Horizons 43: 203-212.
- Machado, J.M. 1998. Early childhood experiences in language arts emerging literacy. 6th ed. USA: Delmar Publishers.
- Manna, A.L. 1984, January. Children's literature in the school health education program. Journal of School Health 54: 24-26.
- Mary, Y.D., and others. 2004. Life skills evaluation system. University of Vermont Extension.
- McInerney, D.M., and McInerney, V. 2002. Educational psychology constructing learning. 3rd ed. NSW: Prentice Hall.
- Mincemoyer, C.C. 2001. Cloverbud: The Pennsylvania Cloverbud Program: agent guide. PA: The Pennsylvania State University.
- Monhardt, R.M., and Monhardt, L. 2000. Children's literature and environment issues: heart over mind?. Reading Horizons 40: 175-184.
- Postmas, L., Phiri, C., and Snel, M. 2001. People and systems for water, sanitation and health: an effect approach for hygiene education: life skills. 27th WEDC Conference 2001: 68-70
- Sawyer, W. E. 2000. Growing up with literature. New York: Delmar.
- Schultz, D.P., and Schultz, S.E. 2001. Theories of personality. 7th ed. CA: Wadsworth .
- Stringer, S.J., Reynolds, G.P., and Simpson, F.M. 2003. Collaboration between classroom teachers and a school counselor through literature circles: building self-esteem. Journal of Instructional Psychology 30: 69-76.
- Tomlinson, C.M., and Lynch-Brown, C. 1996. Essentials of children's literature. 2nd ed. Boston: Allyn and Bacon.
- WHO. 1994. Life skills education for children and adolescents in schools. Geneva: WHO.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

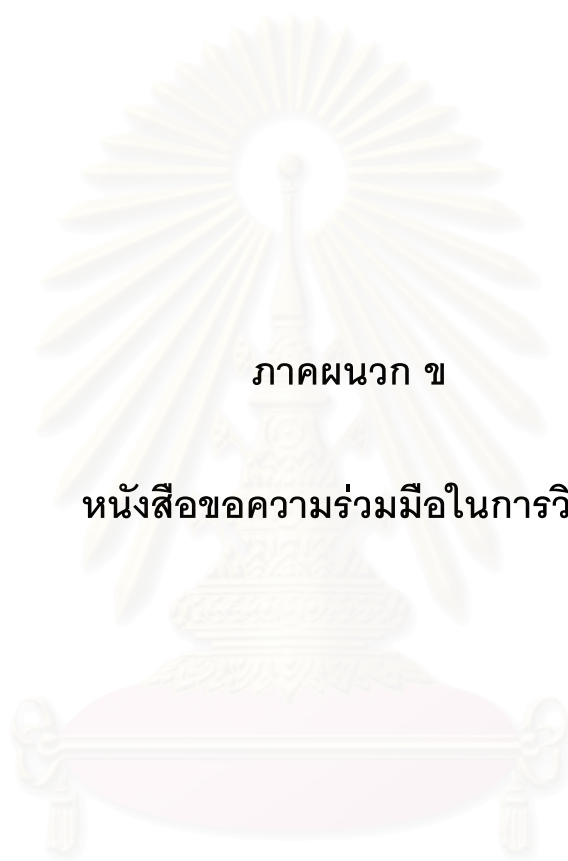
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติยวดี บุญซื่อ	อดีตหัวหน้าภาควิชาประถมศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ ดร.ศรินทร์ วิหะสิรินันท์	ครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนนานาชาติ
เซนต์แอนดรูว์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอื้อพร สัมมาทิพย์	ครูประจำชั้นอนุบาล โรงเรียนสาธิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

1. ขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือ	ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
ผู้อำนวยการเขตธนบุรี
ผู้อำนวยการโรงเรียนเวฬุราชิน
2. ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล	ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
ผู้อำนวยการเขตธนบุรี
อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดราชคฤห์
3. ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติยวดี บุญซื่อ
อาจารย์ ดร.ศรินทร วิทยะสิรินันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอื้อพร สัมมาทิพย์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและตัวอย่างการคำนวณค่าทางสถิติ

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ
 - 1.1 การคำนวณค่าระดับความยาก
 - 1.2 การคำนวณค่าอำนาจจำแนก
 - 1.3 การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน
 - 2.1 การคำนวณค่ามัธยฐานเลขคณิต
 - 2.2 การคำนวณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 2.3 การทดสอบค่าที (t-test dependent)
 - 2.4 การทดสอบค่าที (t-test independent)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 การคำนวณหาค่าระดับความยาก (Level of Difficulty) ของแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล โดยใช้สูตร

$$P = \frac{R_U + R_L}{X_{\max} (N_U + N_L)}$$

เมื่อ	P	=	ค่าระดับความยาก
	R_U	=	ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มสูง
	R_L	=	ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มต่ำ
	N_U	=	จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง
	N_L	=	จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำ
	X_{\max}	=	คะแนนเต็มของข้อสอบข้อนั้น

(นงนุช ภัทราคง, 2538)

ตัวอย่างการคำนวณ ค่าระดับความยากง่ายของแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลด้านจิตใจ ข้อที่ 1

$$R_U = 30, R_L = 15, X_{\max} = 3, N_U = 10, N_L = 10$$

แทนค่าในสูตร

$$P = \frac{30 + 15}{3(10 + 10)} = 0.75 \text{ คะแนน}$$

1.2 การคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก (Power of discrimination) ของแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล โดยใช้

$$D = \frac{R_U - R_L}{(X_{\max})N_U}$$

- เมื่อ D = ค่าอำนาจจำแนก
 R_U = ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มสูง
 R_L = ผลรวมของคะแนนนักเรียนในกลุ่มต่ำ
 N_U = จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง
 X_{\max} = คะแนนเต็มของข้อสอบข้อนั้น
 (นนุช ภัทราคร, 2538)

ตัวอย่างการคำนวณ ค่าอำนาจจำแนกของแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลด้านจิตใจ ข้อที่ 1

$$R_U = 30, \quad R_L = 15, \quad X_{\max} = 3, \quad N_U = 10, \quad N_L = 10$$

แทนค่าในสูตร

$$P = \frac{30 - 15}{3(10)} = 0.5 \text{ คะแนน}$$

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 การคำนวณหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบวัดพฤติกรรมทักษะชีวิตของเด็ก วัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง จากสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาช (Cronbach) โดยใช้สูตร

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right)$$

เมื่อ	r_{tt}	=	ค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์
	k	=	จำนวนข้อของแบบสัมภาษณ์
	$\sum S_i^2$	=	ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S_x^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ความแปรปรวนของคะแนนรวม (S_x^2)

$$S_x^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ (S_i^2)

$$S_i^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ ($\sum S_i^2$)

$$\sum S_i^2 = S_1^2 + S_2^2 + S_3^2 + \dots + S_{20}^2$$

(บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2542)

ตัวอย่างการคำนวณ ค่าความเที่ยงของแบบวัดพฤติกรรมทักษะชีวิตของเด็ก วัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง

$$k = 6, \quad \sum S_i^2 = 3.31, \quad S_x^2 = 16.47$$

แทนค่าในสูตร

$$r_{tt} = \frac{6}{6-1} \left(1 - \frac{3.31}{16.47} \right) = 0.96 \text{ คะแนน}$$

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 การคำนวณค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่ามัชฌิมเลขคณิต

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนนักเรียนทั้งหมด

(ประคอง กรรณสูต, 2542)

ตัวอย่างการคำนวณ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลก่อนการทดลอง ของนักเรียนกลุ่มทดลอง

$$\sum X = 172, N = 20$$

แทนค่าในสูตร

$$\bar{X} = \frac{172}{20} = 8.60$$

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 การคำนวณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

- เมื่อ $S.D.$ = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 X = คะแนนของนักเรียน
 $\sum X$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 $\sum X^2$ = ผลรวมกำลังสองของคะแนนทั้งหมด
 N = จำนวนนักเรียน

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540)

ตัวอย่างการคำนวณ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลก่อนการทดลอง ของนักเรียนกลุ่มทดลอง

$$\sum X = 172, \quad \sum X^2 = 1812, \quad N = 20$$

แทนค่าในสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{20(1812) - (172)^2}{20(20-1)}} = 4.19$$

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3 การทดสอบค่าที ก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่มทดลอง หรือกลุ่มควบคุม (t-test dependent) โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ D = ผลต่างของคะแนนที่สัมพันธ์กันแต่ละคู่
 $\sum D$ = ผลรวมของผลต่างของคะแนน
 $\sum D^2$ = ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนน
 N = จำนวนนักเรียน

(ประคอง กรรณสูต, 2542)

ตัวอย่างการคำนวณ ทดสอบค่าที ก่อนและหลังการทดลองของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ของนักเรียนกลุ่มทดลองกลุ่มทดลอง

$$\sum D = 610, \quad \sum D^2 = 22300, \quad N = 20$$

แทนค่าในสูตร

$$t = \frac{610}{\sqrt{\frac{20(22300) - (610)^2}{20-1}}} = 9.781$$

ค่า t ที่คำนวณได้ (9.781) มีค่ามากกว่า t ที่ระดับความมีนัยสำคัญ.05 ($t=1.684$) สรุปว่า หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่ามัธยฐานเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2.4 การทดสอบค่าที ก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม (t-test independent) โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2 + S_2^2}{n}}}$$

- เมื่อ \bar{X}_1 = ค่าเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มทดลอง
 \bar{X}_2 = ค่าเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มควบคุม
 S_1^2 = ความแปรปรวนของคะแนนนักเรียนกลุ่มทดลอง
 S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนนักเรียนกลุ่มควบคุม
 n = จำนวนนักเรียนในแต่ละกลุ่ม

(บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2542)

ตัวอย่างการคำนวณ การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล หลังการทดลอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

$$\bar{X}_1 = 52.65, \bar{X}_2 = 37.8, S_1^2 = 57.30, S_2^2 = 39.06, n = 20$$

ตั้งสมมติฐาน

$$H_0 = \mu_1 = \mu_2$$

$$H_1 = \mu_1 > \mu_2$$

$$\alpha = .05$$

$$df = 38$$

ค่าวิกฤติ $t = 1.684$

แทนค่าในสูตร

$$t = \frac{52.65 - 37.80}{\sqrt{\frac{57.30 + 39.06}{20}}} = 6.767$$

ค่า t ที่คำนวณได้ (6.767) มีค่ามากกว่า t ที่ระดับความมีนัยสำคัญ.05 ($t=1.684$) สรุปว่าค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยกลุ่มทดลองมีค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล สูงกว่ากลุ่มควบคุม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

ตารางแสดงการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิต ของเด็กวัยอนุบาล

- ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล
ด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด ของนักเรียนกลุ่ม
ควบคุมระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
- ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล
ด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด ของนักเรียนกลุ่ม
ทดลองระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กรั้วอนุบาล
ด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด ของนักเรียนกลุ่ม
ควบคุม ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

คนที่	ทักษะชีวิตด้านการกระทำ		ทักษะชีวิตด้านจิตใจ		ทักษะชีวิตด้านสังคม		ทักษะชีวิตด้านปัญญาและการคิด	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	11	16	18	18	3	5	12	13
2	15	16	10	11	1	3	7	10
3	6	12	9	15	3	0	8	11
4	22	16	17	5	10	2	16	12
5	4	17	0	8	1	4	3	10
6	7	17	4	10	6	1	0	3
7	11	16	3	10	3	3	2	8
8	12	20	2	11	0	2	6	10
9	2	19	0	11	3	2	2	5
10	15	19	12	13	4	7	12	12
11	18	15	17	8	5	2	10	6
12	10	20	3	9	4	2	4	10
13	12	14	11	8	1	1	0	15
14	14	17	4	11	2	3	4	8
15	14	7	13	13	3	3	8	6
16	4	15	3	14	2	3	1	11
17	9	16	12	5	2	7	8	6
18	8	12	0	11	1	2	2	10
19	10	12	1	5	0	6	6	6
20	4	17	0	8	2	3	1	6
รวม	208	313	139	204	56	61	112	178
\bar{X}	10.40	15.65	6.95	10.20	2.80	3.05	5.60	8.90
<i>S.D.</i>	5.12	3.13	6.32	3.40	2.31	1.90	4.50	3.09

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบค่าคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัย
อนุบาล ด้านการกระทำ จิตใจ สังคม และปัญญาและการคิด ของนักเรียน
กลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

คนที่	ทักษะชีวิตด้านการกระทำ		ทักษะชีวิตด้านจิตใจ		ทักษะชีวิตด้านสังคม		ทักษะชีวิตด้านปัญญาและการคิด	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	16	21	17	17	1	7	13	15
2	4	21	8	11	1	4	6	11
3	3	18	1	9	2	5	2	9
4	8	22	6	16	3	5	7	14
5	8	18	8	16	4	2	1	9
6	4	18	1	15	2	8	0	15
7	13	22	0	14	0	3	4	15
8	6	22	5	17	2	10	4	16
9	9	18	0	16	2	7	3	13
10	12	17	6	9	3	5	9	8
11	3	20	1	17	2	8	5	16
12	6	20	6	11	3	5	9	13
13	16	16	13	13	3	5	11	16
14	5	19	0	19	0	3	0	16
15	9	20	17	15	5	2	12	13
16	13	22	12	20	3	10	3	15
17	10	21	10	12	1	7	6	13
18	6	21	5	13	0	2	5	17
19	14	15	4	16	2	8	4	14
20	7	16	3	10	3	3	2	13
รวม	172	387	123	286	42	109	106	271
\bar{X}	8.60	19.35	6.15	14.3	2.10	5.45	5.30	13.55
<i>S.D.</i>	4.19	2.23	5.37	3.20	1.33	2.56	3.84	2.56

ภาคผนวก จ

ขั้นตอนการคัดเลือกนิทานที่มีเนื้อหาส่งเสริมทักษะชีวิตของเด็ก
วัยอนุบาล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 20 แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

นิทานเรื่อง	ทักษะชีวิตด้าน								
	การกระทำ		จิตใจ		สังคม		ปัญญาและการคิด		อื่น ๆ
	ทักษะการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ		ทักษะความเข้าใจในตนเองและความตระหนักรู้ในตนเอง		ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม		ทักษะการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด		
	ด้านการรับประทานอาหาร	อื่น ๆ	ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง	อื่น ๆ	ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ	อื่น ๆ	ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	อื่น ๆ	
1. กระจกน้อยเรียนรู้ ตอน วันสนุก									
2. กระจกน้อยเรียนรู้ ตอน พบเพื่อน									/
3. กระจกน้อยเรียนรู้ ตอน นับสนุก									/
4. กระจกน้อยเรียนรู้ ตอน ซ่อนหา									/
5. กระจกน้อยเรียนรู้ ตอน ร่างกาย									/
6. กระจกน้อยเรียนรู้ ตอน ไปเที่ยว									/
7. ตด									/
8. ที่อยู่ของใคร									/
9. เม่นหลบฝน									/
10. ลูกสัตว์แต่งตัว									/
11. เล่นแปลงกาย									/
12. อี									/
13. ชูदन้องหมี ตอน น้องหมีแต่งตัว		/							
14. ชูदन้องหมี ตอน น้องหมีเล่นกับพ่อ						/			
15. ชูदन้องหมี ตอน น้องหมีสวัสดีครับ						/			
รวม	0	1	0	0	0	2	0	0	12

ตารางที่ 20 (ต่อ) แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

นิทานเรื่อง	ทักษะชีวิตด้าน								
	การกระทำ		จิตใจ		สังคม		ปัญญาและการคิด		อื่น ๆ
	การดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ		ความเข้าใจในตนเองและการตระหนักรู้ในตนเอง		การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม		การใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด		
	ด้านการรับประทานอาหาร	อื่น ๆ	ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง	อื่น ๆ	ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ	อื่น ๆ	ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	อื่น ๆ	
16. ชูดน้องหมี ตอน น้องหมีขี่เป็นนะ									
17. ชูดน้องหมี ตอน น้องหมีมอมแมม									/
18. ชูดน้องหมี ตอน น้องหมีสร้างบ้าน									/
19. กุริกับกระ									/
20. ไซ่ไ้กับความฝัน									/
21. คนเก่ง									/
22. คุณตาหนวดยาว									/
23. คุณฟองนักแปร่งฟัน		/							
24. ความรักของต้นไม้						/			
25. งานแรกของมี๊จั้ง						/			
26. จ้อยตามหาพระจันทร์									/
27. เจ้าตัวเล็ก									/
28. ตีตกอกพักผ่อน						/			
29. ตัวเลขทำอะไร									/
30. นกเจ้าฟ้ากับเด็กชายผมจุก								/	
รวม	0	1	0	0	0	3	0	1	10

ตารางที่ 20 (ต่อ) แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

นิทานเรื่อง	ทักษะชีวิตด้าน								
	การกระทำ		จิตใจ		สังคม		ปัญญาและการคิด		อื่น ๆ
	ทักษะการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ		ทักษะความเข้าใจในตนเองและความตระหนักรู้ในตนเอง		ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม		ทักษะการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด		
	ด้านการรับประทานอาหาร	อื่น ๆ	ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง	อื่น ๆ	ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ	อื่น ๆ	ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	อื่น ๆ	
31. ปู เจ้าต่าง และโลมา							/		
32. ผลไม้									/
33. ผีน้อยหายไปในไหน						/			
34. พญานก						/			
35. พญานกไทย ก-ฮ จิว									/
36. มดกับนกเขา						/			
37. มดสิบตัว									/
38. มาเล่นด้วยกันนะ						/			
39. ยายเข้กลินช้าง									/
40. ลายของใคร									/
41. ลูกเต่าบกกับลูกเต่าน้ำ									/
42. สารานุกรมภาพสัตว์									/
43. สิงโตเจ้าปัญญา									/
44. หนูนากับยักษ์ใหญ่		/							
45. หัวใจสีชมพู						/			
รวม	0	1	0	0	2	3	1	0	8

ตารางที่ 20 (ต่อ) แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

นิทานเรื่อง	ทักษะชีวิตด้าน								
	การกระทำ		จิตใจ		สังคม		ปัญญาและการคิด		อื่น ๆ
	ทักษะการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ		ทักษะความเข้าใจในตนเองและความตระหนักรู้ในตนเอง		ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม		ทักษะการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด		
	ด้านการรับประทานอาหาร	อื่น ๆ	ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง	อื่น ๆ	ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ	อื่น ๆ	ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	อื่น ๆ	
46. อนุบาลข้างเบิ้ม									
47. อาหารของใคร									/
48. อีเล้งเค้งโค้ง									/
49. กบ									/
50. กระตู่กกระตู่ก กระตู่กกระตู่ก									/
51. กระจ่ายกับเต่า						/			
52. กระจ่ายแต่งงาน						/			
53. กลอนสำหรับเด็ก									/
54. กี่ฟ้ามหาสนุก									/
55. กีฬาโอลิมปิกสัตว์									/
56. กุ้ง									/
57. ของเล่นเดินทาง									/
58. ข้าวเขียวผู้เสียสละ						/			
59. ครอบครัวเรามีความสุข						/			
60. คุณตาร้องเพลง									/
รวม	0	0	0	0	0	4	0	0	11

ตารางที่ 20 (ต่อ) แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

นิทานเรื่อง	ทักษะชีวิตด้าน								
	การกระทำ		จิตใจ		สังคม		ปัญญาและการคิด		อื่น ๆ
	ทักษะการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ		ทักษะความเข้าใจในตนเองและความตระหนักรู้ในตนเอง		ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม		ทักษะการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด		
	ด้านการรับประทานอาหาร	อื่น ๆ	ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง	อื่น ๆ	ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ	อื่น ๆ	ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	อื่น ๆ	
61. โคล้งเคล้งค้างคาวน้อย									
62. งามมารยาทไทย									/
63. จ๊ะเอ๋									/
64. จิงโจ้หลงทาง									/
65. จิว						/			
66. จุดและต่างข้างสงสัย									/
67. เจ้ากบปากกว้าง			/						
68. เจ้าของโรงสีกับลา				/					
69. ใจยอดนักบิน						/			
70. ฉันทคือปลูม			/						
71. ฉันทคือสายลม							/		
72. ช้างก้อย						/			
73. ชาลีที่ก้านกล้วย				/					
74. ชาวนาของไทย									/
75. ดวงอาทิตย์									/
รวม	0	0	2	2	0	3	1	0	7

ตารางที่ 20 (ต่อ) แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

นิทานเรื่อง	ทักษะชีวิตด้าน								อื่น ๆ
	การกระทำ		จิตใจ		สังคม		ปัญญาและการคิด		
	ทักษะการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ		ทักษะความเข้าใจในตนเองและความตระหนักรู้ในตนเอง		ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม		ทักษะการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด		
	ด้านการรับประทานอาหาร	อื่น ๆ	ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง	อื่น ๆ	ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ	อื่น ๆ	ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	อื่น ๆ	
76. เด็กน่ารัก						/			
77. โดโนผจญภัย									/
78. ต้นไม้							/		
79. ต้นไม้ใกล้ตัว									/
80. ต้อเลือกตั้ง						/			
81. ตู๊ก ตู๊ก ชื่อสัตว์						/			
82. ตู๊กแกเบิ้ม			/						
83. ทำไมท้องฟ้าเป็นสีฟ้า?									/
84. ทำไมฝนตกพรึ่พ?									/
85. ทำไมลมพัดโบกโบย?									/
86. ทำไมอากาศหนาวเหน็บ?									/
87. นกยูง									/
88. บทเรียนของลูกไก่		/							
89. บ้าน				/					
90. บ้านใหม่ของสิงโต				/					
รวม	0	1	1	2	0	3	1	0	7

ตารางที่ 20 (ต่อ) แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

นิทานเรื่อง	ทักษะชีวิตด้าน								
	การกระทำ		จิตใจ		สังคม		ปัญญาและการคิด		อื่น ๆ
	ทักษะการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ		ทักษะความเข้าใจในตนเองและความตระหนักรู้ในตนเอง		ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม		ทักษะการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด		
	ด้านการรับประทานอาหาร	อื่น ๆ	ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง	อื่น ๆ	ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ	อื่น ๆ	ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	อื่น ๆ	
91. ปราบจอมขยะ						/			
92. ประเพณีไทย									/
93. ปลาสายรุ้ง						/			
94. นุ่มเจอชุมทรัพย์									/
95. ฝึเลือกับฝั่งน้อย				/					
96. พระจันทร์อร่อยใหม่									/
97. เพื่อนของเจ้า									/
98. ฟีกว้างเท่าปากบ่อ				/					
99. ไฟ									/
100. มะนาว									/
101. มารยาทคุณหนู						/			
102. เมืองใหญ่									/
103. แม่ไก่สีแดง						/			
104. แม่ช้างใจอารี						/			
105. แม่อู๋ไหนด									/
รวม	0	0	0	2	1	4	0	0	8

ตารางที่ 20 (ต่อ) แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

นิทานเรื่อง	ทักษะชีวิตด้าน								อื่น ๆ
	การกระทำ		จิตใจ		สังคม		ปัญญาและการคิด		
	ทักษะการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ		ทักษะความเข้าใจในตนเองและความตระหนักรู้ในตนเอง		ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม		ทักษะการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด		
	ด้านการรับประทานอาหาร	อื่น ๆ	ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง	อื่น ๆ	ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ	อื่น ๆ	ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	อื่น ๆ	
106. รถไม้...ของขวัญ									/
107. ราชสีห์กับหนู						/			
108. เราชักกัน						/			
109. เราสร้างโลก								/	
110. ลากพระ									/
111. ลูกปลาหลงทาง									/
112. ลูกโป่งสวรรค์				/					
113. เวลาเป็นของมีค่า									/
114. สัมโอ									/
115. สวิมมี									/
116. สัตว์ประหลาดกับแม่	/								
117. สัตว์ป่า									/
118. สัปดาห์หนึ่งมีกี่วัน									/
119. สารานุกรมภาพไดโนเสาร์									/
120. ลำน้ำของปลาทอง						/			
รวม	1	0	0	1	0	3	0	1	9

ตารางที่ 20 (ต่อ) แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

นิทานเรื่อง	ทักษะชีวิตด้าน								
	การกระทำ		จิตใจ		สังคม		ปัญญาและการคิด		อื่น ๆ
	ทักษะการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ		ทักษะความเข้าใจในตนเองและความตระหนักรู้ในตนเอง		ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม		ทักษะการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด		
	ด้านการรับประทานอาหาร	อื่น ๆ	ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง	อื่น ๆ	ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ	อื่น ๆ	ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	อื่น ๆ	
121. สีสอดคิดถึงบ้าน						/			
122. เสี่ยงจากไฟ							/		
123. หนูน้อยหมวกแดง		/							
124. หมิน้อยกลับใจ						/			
125. หมีโบยบิน				/					
126. หมูตาแดง		/							
127. หมูบ้านไม่เป็นไร						/			
128. หางใครเอ่ย!									/
129. หนูนิดไม่อยากกินผัก	/								
130. หนูนิดไม่อยากแปรงฟัน		/							
131. หนูนิดไม่อยากไปโรงเรียน									/
132. ฮาโรลด์กับดินสอสีม่วง									/
133. ฮาโรลด์ทะเลลุดอวกาศ									/
134. ฮาโรลด์ผจญแม่มดยักษ์									/
135. ละครลั้ตว์มหัศจรรย์ของฮาโรลด์									/
รวม	1	3	0	1	0	3	1	0	6

ตารางที่ 20 (ต่อ) แบบวิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

นิทานเรื่อง	ทักษะชีวิตด้าน								อื่น ๆ
	การกระทำ		จิตใจ		สังคม		ปัญญาและการคิด		
	ทักษะการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ		ทักษะความเข้าใจในตนเองและความตระหนักรู้ในตนเอง		ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม		ทักษะการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด		
	ด้านการรับประทานอาหาร	อื่น ๆ	ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง	อื่น ๆ	ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ	อื่น ๆ	ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	อื่น ๆ	
รวม	2	7	3	8	3	28	4	2	78
รวมทั้งสิ้น									135

ภาคผนวก ฉ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล
2. ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้
สถานการณ์จำลอง
3. ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือแบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

คำชี้แจง

แบบสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตบันทึกข้อมูลพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ขณะปฏิบัติกิจกรรมตามตารางกิจกรรมของโรงเรียน ได้แก่ การทำ

กิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ในโรงเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมนี้ใช้สังเกตเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการกระทำ จิตใจ และปัญญาและการคิด ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ทักษะชีวิต	เรื่อง	นิยามเชิงปฏิบัติการ
ด้านการกระทำ	การดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ(Healthy lifestyle choices): ด้านการรับประทานอาหาร	- การรับประทานผักที่โรงเรียนจัดให้ - การรับประทานผลไม้ที่โรงเรียนจัดให้
ด้านจิตใจ	ความเข้าใจในตนเอง (Self-understanding Skills) และการตระหนักรู้ในตนเอง (self-esteem): ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง	- การกล้าทำกิจกรรมและแสดงความสามารถต่อหน้าคนอื่น ๆ
ด้านสังคม	การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction Skills): ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ	- การแบ่งของเล่น หรือของใช้ให้กับผู้อื่น - การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นร่วมเล่นด้วย - การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ประสบปัญหา - การอาสาทำงานให้ผู้อื่น
ด้านปัญญาและการคิด	การใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด (Wisely Use of Resources): ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	- การปิดน้ำหลังจากใช้งานเสร็จ - การใช้สิ่งของต่าง ๆ อย่างระมัดระวัง

เกณฑ์การให้คะแนน

- การให้คะแนนพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้
- 0 หมายถึง เด็กไม่สามารถทำพฤติกรรมนั้นได้หรือเด็กไม่แสดงพฤติกรรมนั้น
 - 1 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมเนื่องจากมีครูหรือเพื่อนบอกให้ทำ
 - 2 หมายถึง เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นได้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนการสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

1. บันทึกชื่อนักเรียน ชั้น อายุ วันที่ ชื่อผู้สังเกต และช่วงเวลาที่การสังเกตและก่อนการสังเกตทุกครั้ง
2. สังเกตพฤติกรรมตามกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ และบันทึกพฤติกรรมที่นักเรียนได้แสดงออกมาตามความเป็นจริง โดยไม่ใส่ความคิดเห็นส่วนตัว หากพบปัญหาหรือข้อสังเกตอื่น ๆ ให้บันทึกลงในช่องหมายเหตุ
3. นำข้อมูลและแบบสังเกตมาให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนด
4. การสังเกตพฤติกรรมในแต่ละกิจกรรมจะใช้ระยะเวลาครั้งละ 15 นาที และสังเกตพฤติกรรมของเด็กวัยอนุบาลครั้งละ 10 คน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือแบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง

แบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลองนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

1. สถานการณ์จำลอง
2. แบบสังเกตพฤติกรรม

คำชี้แจง

แบบวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้สถานการณ์เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กแสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิต ทำการวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล 3 ด้าน คือ ด้านการกระทำ สังคม และ ปัญญาและการคิด ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ทักษะชีวิต	นิยามเชิงปฏิบัติการ	สถานการณ์ที่ 1 งานวันเกิด	สถานการณ์ที่ 2 สร้างบ้านให้น้องหมี
ด้านการกระทำ เรื่องการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ(Healthy lifestyle choices): ด้านการรับประทานอาหาร	- การดื่มนมที่โรงเรียนจัดให้	✓	
	- การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้ทุกชนิด	✓	
	- การไม่รับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์	✓	
ด้านสังคม เรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction Skills): ด้านการแบ่งปันและมีน้ำใจ	- การแบ่งอาหารให้กับผู้อื่น	✓	
ด้านปัญญาและการคิด เรื่องการใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด (Wisely Use of Resources): ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	- การนำกระดาษที่ใช้แล้ว 1 หน้า กลับมาใช้ใหม่		✓
	- การนำสิ่งของเหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์		✓

เกณฑ์การให้คะแนน

- 0 หมายถึง เด็กไม่สามารถแสดงพฤติกรรมนั้นได้หรือเด็กไม่แสดงพฤติกรรมนั้น
- 1 หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมเนื่องจากมีครูหรือเพื่อนบอกให้ทำ
- 2 หมายถึง เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นได้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนการวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

ศึกษาความหมายของพฤติกรรมที่แสดงออกและเกณฑ์การให้คะแนนเกี่ยวกับทักษะชีวิตในด้านที่ต้องการวัดอย่างละเอียด ขั้นตอนในการวัดพฤติกรรมมีดังนี้

1. ศึกษาสถานการณ์และขั้นตอนการปฏิบัติอย่างละเอียด
2. บันทึกชื่อนักเรียน ชั้น อายุ วันที่ สถานการณ์ ชื่อผู้วัดพฤติกรรม ให้เรียบร้อยก่อนการสังเกตทุกครั้ง
3. นำสถานการณ์ไปใช้กับเด็กตามขั้นตอนที่กำหนดในแต่ละสถานการณ์

4. บันทึกทุกพฤติกรรมที่นักเรียนได้แสดงออกมาตามความเป็นจริง โดยไม่ใส่ความคิดเห็นส่วนตัว หากพบปัญหาหรือข้อสังเกตอื่น ๆ ให้บันทึกลงในช่องหมายเหตุ
5. ระหว่างการทำกิจกรรมตามสถานการณ์จำลองของนักเรียน จะมีการบันทึกภาพและเสียง
6. นำพฤติกรรมที่แสดงออกในสถานการณ์ไปทำการประเมินโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานการณ์งานวันเกิด

คำชี้แจง

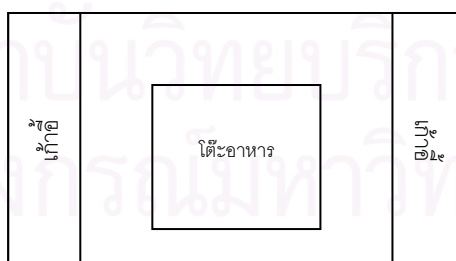
สถานการณ์งานวันเกิดการณงานวันเกิดนี้จัดขึ้นโดยการสำรวจวันเกิดของนักเรียนที่เกิดในช่วงเวลาใกล้เคียงกับการจัดสถานการณ์งานวันเกิด นักเรียนจะได้รับประทานอาหารร่วมกัน ภายในห้องที่จะมีการตกแต่งด้วยลูกโป่งตามมุมห้องและเปิดเพลงเพื่อสร้างบรรยากาศ นักเรียนที่ร่วมทำกิจกรรมในสถานการณ์งานวันเกิดมีจำนวน 20 คน ใช้การจดบันทึกและบันทึกภาพและเสียงด้วยวีดิทัศน์ตลอดสถานการณ์

ขั้นตอนและวิธีการ

ขั้นตอนกิจกรรมการรับประทานอาหาร	พฤติกรรมที่ปรากฏ
1. ให้นักเรียนทั้ง 20 คน เข้ามานั่งในห้องที่จัดเลี้ยงงานวันเกิด	
2. นักเรียนแต่ละคนตักอาหารจากโต๊ะอาหารที่จัดอยู่กลางห้องใส่จานของตนเอง ซึ่งอาหารจะมีอยู่หลายชนิด นักเรียนสามารถเลือกรับประทานอาหารชนิดใดก็ได้ที่ตนเองต้องการ	<ul style="list-style-type: none"> - การดื่มนมที่โรงเรียนจัดให้ - การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้ทุกชนิด - การไม่รับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์
3. เมื่อตักอาหารเสร็จแล้ว นักเรียนนำอาหารมานั่งรับประทานให้เป็นระเบียบ	<ul style="list-style-type: none"> - การดื่มนมที่โรงเรียนจัดให้ - การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้ทุกชนิด - การไม่รับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ - การแบ่งอาหารให้กับผู้อื่น

สื่อ อุปกรณ์ และสถานที่

สถานการณ์งานวันเกิดจะมีการจัดสถานที่เพื่อให้เหมาะกับการทำกิจกรรมและให้บรรยากาศที่สนุกสนาน ซึ่งแสดงในแผนภาพดังนี้

อุปกรณ์ที่ใช้ในสถานการณ์งานวันเกิด ประกอบด้วย

1. กิจกรรมการรับประทานอาหารร่วมกัน ได้แก่
 - ผ้าปูโต๊ะ และจานกระดาษ ถ้วยพลาสติก ช้อน ส้อม 20 ชุด
 - สลัดผลไม้ ได้แก่ น้ำสลัด ชมพู ฝรั่ง มะเขือเทศ แครอท ที่หั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ ใส่กล่องอาหาร
 - ใگوی่าง

- ขนมหบเคี้ยว ได้แก่ เลย์ ฮานามิ
 - น้ำ ได้แก่ น้ำเปล่า น้ำอัดลม นม
2. อุปกรณ์ตกแต่งสถานที่ ได้แก่
- ลูกโป่ง และเทปเพลง
 - โต๊ะ 5 ตัว
 - เก้าอี้ 20 ตัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานการณ์สร้างบ้านให้น้องหมี

คำชี้แจง

สถานการณ์สร้างบ้านให้น้องหมี ผู้วิจัยเล่านิทานเรื่องน้องหมี ตอนน้องหมีสั่งสร้างบ้านให้นักเรียนฟัง จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันสร้างบ้านให้น้องหมี โดยให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน จำนวน 4 กลุ่ม วัสดุที่ใช้ในการทำงานจะประกอบไปด้วยวัสดุใหม่และวัสดุเก่าเพื่อให้นักเรียนนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ในการบันทึกพฤติกรรมของนักเรียน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการจดบันทึกและบันทึกภาพและเสียงวีดิทัศน์ ในการสร้างสถานการณ์สร้างบ้านให้น้องหมีจะมีนักเรียนร่วมกิจกรรมรวม 20 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

ขั้นตอน	พฤติกรรมที่ปรากฏ
1. นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน	
2. แจกอุปกรณ์ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กาว กรรไกรสีเทียน และเทปใส	
3. นักเรียนสร้างบ้านโดยนำกระดาษที่ครูเตรียมไว้ ได้แก่ กระดาษ โฟม และไม้ที่เป็นของใหม่ และกระดาษ โฟม เศษไม้ที่ใช้แล้ว มาประกอบเป็นบ้าน เมื่อนักเรียนสร้างบ้านเสร็จแล้วจึงตกแต่งบ้านให้สวยงาม	<ul style="list-style-type: none"> - นำกระดาษที่ใช้แล้ว 1 หน้ากลับมาใช้ใหม่ - การนำสิ่งของเหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์

วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างบ้านน้องหมี

1. วัสดุที่เป็นส่วนกลาง มี 2 ประเภท คือ
 - ของที่ใช้แล้ว ได้แก่ กล่องกระดาษที่ตัดออกเป็นแผ่น กระดาษสีต่าง ๆ เศษกระดาษห่อของขวัญ ไม้ไอศกรีม เศษไม้ กล่องนม ขวดนม และฟ้าน้ำอัดลม
 - ของใหม่ ได้แก่ กระดาษสีต่าง ๆ กระดาษห่อของขวัญ โฟม ไม้อัด
2. อุปกรณ์ประจำกลุ่ม
 - กาว
 - กรรไกรปลายมน
 - สีเทียน
 - เทปใส

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล เป็นแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีคำถามที่เตรียมไว้เป็นมาตรฐานเดียวกัน นักเรียนสามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระตามความคิดเห็นของตนเอง ทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลที่เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ประกอบด้วย ทักษะชีวิตด้านการกระทำ จิตใจ และปัญญาและการคิด จำนวนทั้งสิ้น 13 ข้อมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทักษะชีวิต	เรื่อง	นิยามเชิงปฏิบัติการ	จำนวน
ด้านการกระทำ	การดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ (Healthy lifestyle choices): ด้านการรับประทานอาหาร	- การบอกชื่อของอาหารที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ - การบอกข้อดีของการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย - การบอกข้อเสียของการรับประทานอาหารที่มีโทษต่อร่างกาย	4 ข้อ
ด้านจิตใจ	ความเข้าใจในตนเอง (Self-understanding Skills) และการตระหนักรู้ในตนเอง (self-esteem): ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง	- การพูดถึงส่วนของร่างกายที่ตนเองชอบมากที่สุด - การพูดถึงคำชมที่ผู้อื่นมีต่อตนเอง - การพูดถึงตนเองด้วยความภูมิใจ - การพูดถึงสิ่งที่ตนทำด้วยความภูมิใจ - การบอกการกระทำที่ดีและไม่ดีของตนเอง	6 ข้อ
ด้านปัญญาและการคิด	การใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด (Wisely Use of Resources): ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	- การบอกผลเสียของการไม่มีต้นไม้และป่า - การบอกผลเสียของการไม่มีน้ำ - การบอกวิธีประหยัดพลังงานหรือทรัพยากร	3 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

0 หมายถึง เด็กตอบคำถามใดคำถามหนึ่งได้แต่เป็นคำตอบด้านลบหรือไม่สามารถตอบคำถามได้ทั้ง 3 คำถาม

- 1 หมายถึง เด็กตอบคำถามที่ 3 ได้อย่างถูกต้องหรือตอบคำถามในด้านบวก
- 2 หมายถึง เด็กตอบคำถามที่ 2 ได้อย่างถูกต้องหรือตอบคำถามในด้านบวก
- 3 หมายถึง เด็กตอบคำถามที่ 1 ได้อย่างถูกต้องหรือตอบคำถามในด้านบวก

ข้อกำหนดที่ใช้ในการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาลแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง และระยะหลังการทดลอง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะต้องได้รับการสัมภาษณ์ทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และผู้สัมภาษณ์จะต้องศึกษาคู่มือและรายละเอียดของแบบสัมภาษณ์อย่างชัดเจนก่อนการสัมภาษณ์

1. ถามชื่อเด็ก และพูดคุยหรือทำกิจกรรมเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก ก่อนเริ่มการสัมภาษณ์
2. กรณีที่ผู้สัมภาษณ์ถามคำถามที่ 1 และเด็กไม่สามารถตอบได้ภายใน 2 นาที ให้ผู้สัมภาษณ์ถามเด็กด้วยคำถามที่ 2 และหากเด็กไม่สามารถตอบได้ ให้ผู้สัมภาษณ์ถามเด็กด้วยคำถามที่ 3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล

ข้อที่	คำถามที่ 1	คำถามที่ 2 (กรณีที่เด็กไม่สามารถตอบคำถามที่ 1 ได้)	คำถามที่ 3 (กรณีที่เด็กไม่สามารถตอบคำถามที่ 2 ได้)
ด้านการกระทำ: การดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ (Healthy lifestyle choices) ด้านการรับประทานอาหาร			
1	นักเรียนบอกได้ไหมคะว่าอาหารชนิดไหนที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	- นักเรียนบอกได้ไหมคะว่าอาหารอะไรที่รับประทานแล้วทำให้เรามีสุขภาพแข็งแรง	นำภาพอาหาร 3 ภาพ ให้เด็กดูและถามคำถามเด็กดังนี้ - จากภาพ 3 ภาพ นักเรียนคิดว่าภาพไหนเป็นภาพของอาหารที่มีประโยชน์
2	นักเรียนบอกได้ไหมคะว่าอาหารชนิดไหนที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	- นักเรียนบอกได้ไหมคะว่าอาหารอะไรที่เรารับประทานแล้วทำให้เราไม่สบาย ต้องไปหาคุณหมอ	นำภาพอาหาร 3 ภาพ ให้เด็กดูและถามคำถามเด็กดังนี้ - จากภาพ 3 ภาพ นักเรียนคิดว่าภาพไหนเป็นภาพของอาหารที่ไม่มีประโยชน์
3	นักเรียนบอกได้ไหมคะว่าเด็กที่รับประทานอาหารที่มีประโยชน์สุขภาพร่างกายของเขาจะเป็นอย่างไร	- ถ้านักเรียนรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้แก่ นม ผัก และผลไม้ ทุก ๆ วัน สุขภาพร่างกายของนักเรียนจะเป็นอย่างไร	นำภาพอาหาร 3 ภาพ ให้เด็กดูและถามคำถามเด็กดังนี้ - จากภาพทั้ง 3 ภาพ นักเรียนคิดว่าถ้าเรารับประทานอาหารที่มีประโยชน์สุขภาพร่างกายของเราจะเป็นเหมือนภาพใด
4	นักเรียนบอกได้ไหมคะว่าเด็กที่รับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์สุขภาพร่างกายของเขาจะเป็นอย่างไร	- ถ้านักเรียนรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้แก่ ไข่ กุ้ง ปลา หมู หมูกรอบ ทุก ๆ วัน สุขภาพร่างกายของนักเรียนจะเป็นอย่างไร	นำภาพอาหาร 3 ภาพ ให้เด็กดูและถามคำถามเด็กดังนี้ - จากภาพทั้ง 3 ภาพ นักเรียนคิดว่าถ้าเรารับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ สุขภาพร่างกายของเราจะเป็นเหมือนภาพใด
ด้านจิตใจ: ความเข้าใจในตนเอง (Self- understanding Skills) และการตระหนักรู้ในตนเอง (self-esteem): ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง			
1	หนูชอบส่วนไหนของตัวเองมากที่สุด	นำกระจกออกมาให้เด็กส่อง สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามเด็กดังนี้ “ หนูลองส่องกระจกดูซิคะ” - หนูคิดว่าส่วนไหนในร่างกายของหนูที่หนูชอบมากที่สุด เพราะอะไรคะ	สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามเด็กดังนี้ “น้องต่ายบอกว่าน้องต่ายชอบดวงตาของตัวเองมากที่สุดเพราะว่าดวงตาทั้ง 2 มีสีสวย ทำให้หนูสวยค่ะ” - แล้วหนูคิดว่าหนูชอบส่วนไหนในร่างกายมากที่สุดคะ เพราะอะไร

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล (ต่อ)

ข้อที่	คำถามที่ 1	คำถามที่ 2 (กรณีที่เด็กไม่สามารถตอบคำถามที่ 1 ได้)	คำถามที่ 3 (กรณีที่เด็กไม่สามารถตอบคำถามที่ 2 ได้)
2	มีใครเคยชมหนูบ้าง เขาชมว่าอะไร และหนูรู้สึกอย่างไรเวลามีคนชม	สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามดังนี้ “ในตอนเช้าที่คุณครูมาโรงเรียน เดินผ่านเพื่อนคนหนึ่ง เพื่อนคุณครูชมคุณครูว่าคุณครูใส่รองเท้าสีชมพูแล้วสวยมาก พอคุณครูได้ยินคำชมนั้น คุณครูก็มีความสุขมากค่ะ” - แล้วหนู เคยมีใครชมหนูบ้างไหม - เขาชมว่าอย่างไร - แล้วหนูรู้สึกอย่างไรคะเมื่อมีคนชม	สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามเด็กดังนี้ “น้องหมีเล่าให้คุณครูฟังว่าเพื่อนน้องหมีชมน้องหมีว่าน้องหมีใส่อะไหล่สีแดงแล้วสวย ๆ ทำให้น้องหมีมีความสุขและอยากใส่รองเท้าสีแดงมาโรงเรียนทุกวัน” - แล้วหนูเคยมีคนชมบ้างไหม - เขาชมหนูว่าอย่างไร - แล้วหนูมีความรู้สึกอย่างไรคะ
3	หนูทำอะไรได้บ้าง	สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามเด็กดังนี้ “คุณครูตัดกระดาษเก่งมากเลยคะ เพื่อนคุณครูก็ว่ารูปร่างสวยมาก” - แล้วหนูทำอะไรได้บ้าง สอนคุณครูบ้างได้ไหม”	สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามเด็กดังนี้ “เพื่อน ๆ ของหนูเล่าให้คุณครูฟังว่าพวกเขาทำอะไรได้บ้าง เช่น น้องนกบอกว่าตนเองรำสวย น้องกิ้งบอกว่าตนเองว่ายน้ำเก่ง ส่วนน้องหมีบอกว่าตนเองวิ่งเร็ว” - แล้วหนูทำอะไรได้บ้างคะ เล่าให้คุณครูฟังได้ไหม
4	นำผลงานที่เด็กนำมาใช้ในการสัมภาษณ์โดยถามคำถามดังนี้ - หนูชอบงานชิ้นไหนของหนูมากที่สุด - ทำไมหนูถึงชอบชิ้นนี้มากที่สุด	นำผลงานที่เด็กนำมาให้เด็กดู สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามเด็กดังนี้ “ถ้าครูอยากจะได้ผลงานของหนูสักชิ้นไปแสดงให้เพื่อนดู” - หนูเลือกได้ไหมคะว่าจะเอางานชิ้นไหนดี เพราะอะไรคะ	นำผลงานที่เด็กนำมาให้เด็กดู สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามเด็กดังนี้ “ครูจะนำผลงานของเด็ก ๆ ไปแสดงให้เพื่อนคนอื่น ๆ ดู น้องไก่เลือกงานชิ้นนี้เพราะมันมีสีสวย น้องกบเลือกชิ้นนี้เพราะใช้สีที่หลากหลาย ส่วนน้องเป้งชอบชิ้นนี้เพราะครูแล้วอยากไปเล่นหิมะ” - แล้วหนูชอบงานชิ้นไหนมากที่สุดคะ เพราะอะไร
5	มีอะไรบ้างที่หนูทำแล้วรู้สึกดี มีความสุข	สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามเด็กดังนี้ “ วันนี้คุณครูทำความดี 1 อย่าง คือ ช่วยคุณแม่อวดบ้าน คุณครูมีความสุขมากเลยคะ” - มีอะไรบ้างที่หนูทำแล้วมีความสุข	สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามเด็กดังนี้ “เบิ้มเล่าให้คุณครูฟังว่าเมื่อก่อนนี้เบิ้มมีความสุขมากเพราะเบิ้มได้ทำความดี คือ เบิ้มช่วยคุณแม่อวดน้ำต้นไม้” - มีอะไรบ้างที่หนูทำแล้วมีความสุขเหมือนเบิ้ม

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล (ต่อ)

ข้อที่	คำถามที่ 1	คำถามที่ 2 (กรณีที่เด็กไม่สามารถตอบคำถามที่ 1 ได้)	คำถามที่ 3 (กรณีที่เด็กไม่สามารถตอบคำถามที่ 2 ได้)
6	มีอะไรบ้างที่หนูทำแล้วรู้สึกไม่ดี	สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามเด็กดังนี้ “เมื่อวานนี้คุณครูไม่มีความสุขเลยเพราะไม่ได้ช่วยคุณแม่ล้างจาน” - มีอะไรบ้างที่หนูทำแล้วรู้สึกไม่มีความสุข	สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามเด็กดังนี้ “เมื่อวานก่อนจ้จี้ไม่มีความสุขเพราะจี้ทำสิ่งที่ไม่ดี คือจี้แกล้งพี่อนจ้องให้” - มีอะไรบ้างที่หนูทำแล้วไม่มีความสุขเหมือนจี้
ด้านปัญญาและการคิด: การใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด (Wisely Use of Resources): ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า			
1	นักเรียนคิดว่าถ้าโลกนี้ไม่มีต้นไม้หรือป่า โลกนี้จะเป็นอย่างไร	สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามเด็กดังนี้ “นักเรียนรู้ไหมคะว่าข้าง ยีราฟ กวาง อาศัยอยู่ที่ไหน” - นักเรียนคิดว่าถ้าคนตัดต้นไม้หมด โลกของเราจะเป็นอย่างไร	นำภาพอาหาร 3 ภาพ ให้เด็กดูและถามคำถามเด็กดังนี้ - จากภาพทั้ง 3 นักเรียนคิดว่าถ้าโลกนี้ไม่มีป่าหรือต้นไม้ โลกนี้จะเป็นเหมือนในภาพใด
2	นักเรียนคิดว่าถ้าโลกนี้ไม่มีน้ำ โลกนี้จะเป็นอย่างไร	สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามเด็กดังนี้ “นักเรียนเคยไปเที่ยวทะเลหรือน้ำตกไหมคะ” - นักเรียนคิดว่าถ้าวันหนึ่งน้ำในโลกของเราหมดไป โลกของเราจะเป็นอย่างไรคะ	นำภาพอาหาร 3 ภาพ ให้เด็กดูและถามคำถามเด็กดังนี้ - จากภาพทั้ง 3 นักเรียนคิดว่าถ้าโลกนี้ไม่มีน้ำ โลกนี้จะเป็นเหมือนในภาพใด
3	นักเรียนมีวิธีประหยัดพลังงานหรือทรัพยากรอย่างไรคะ	สนทนากับเด็กเพิ่มเติมและถามคำถามเด็กดังนี้ “ครูเห็นเด็ก 3 คน คนแรกทิ้งขยะลงแม่น้ำ คนที่ 2 นำกระดาษที่ใช้แล้ว 1 หน้า กลับมาใช้ใหม่ และคนที่ 3 เปิดโทรทัศน์ทิ้งไว้แล้วออกไปเล่นนอกบ้าน” - นักเรียนคิดว่าเด็กคนไหนที่ช่วยประหยัดพลังงานหรือทรัพยากรคะ	นำภาพอาหาร 3 ภาพ ให้เด็กดูและถามคำถามเด็กดังนี้ - จากภาพทั้ง 3 นักเรียนคิดว่าภาพใดเป็นภาพของการประหยัดพลังงานหรือทรัพยากร

แบบบันทึกการสัมภาษณ์

ชื่อนักเรียน ชั้น อายุ ปี
 วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์ เวลา ผู้สัมภาษณ์

กลุ่ม ทดลอง การสัมภาษณ์ ก่อนการทดลอง
 ควบคุม หลังการทดลอง

ด้านการกระทำ: การดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ (Healthy lifestyle choices):

ด้านการรับประทานอาหาร

1. การบอกชื่อของอาหารที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์

คำถามที่ 1 2 3

2. การบอกชื่อของอาหารที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์

คำถามที่ 1 2 3

3. การบอกข้อดีของการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย

คำถามที่ 1 2 3

4. การบอกข้อเสียของการรับประทานอาหารที่มีโทษต่อร่างกาย

คำถามที่ 1 2 3

ด้านจิตใจ: ความเข้าใจในตนเอง (Self- understanding Skills) และการตระหนักรู้ในตนเอง (self-esteem):

ด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง

1. การพูดถึงส่วนของร่างกายที่ตนเองชอบมากที่สุด

คำถามที่ 1 2 3

2. การพูดถึงคำชมที่ผู้อื่นมีต่อตนเอง

คำถามที่ 1 2 3

3. การพูดถึงตนเองด้วยความภูมิใจ

คำถามที่ 1 2 3

.....

.....

4. การพูดถึงสิ่งที่ตนทำด้วยความภูมิใจ

คำถามที่ 1 2 3

.....

.....

5. การบอกการกระทำที่ดีและไม่ดีของตนเอง

คำถามที่ 1 2 3

.....

.....

6. การบอกการกระทำที่ดีและไม่ดีของตนเอง

คำถามที่ 1 2 3

.....

.....

ด้านปัญญาและการคิด: การใช้แหล่งทรัพยากรอย่างชาญฉลาด (Wisely Use of Resources):

ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

1. การบอกผลเสียของการไม่มีต้นไม้และป่า

คำถามที่ 1 2 3

.....

.....

2. การบอกผลเสียของการไม่มีน้ำ

คำถามที่ 1 2 3

.....

.....

3. การบอกวิธีประหยัดพลังงานหรือทรัพยากร

คำถามที่ 1 2 3

.....

.....

ภาคผนวก ช

ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์กระบวนการสอนโดยใช้
วรรณกรรมสำหรับเด็ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ทักษะชีวิตด้าน การกระทำ เรื่อง วิธีชีวิตในการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ ในด้าน การรับประทานอาหาร ชั้นอนุบาลปีที่ 2/.....กลุ่มทดลอง
 นิทานเรื่อง สัตว์ประหลาดกับแม่ สัปดาห์ที่ 5 วันที่ 4 กรกฎาคม 2548 ชั้น การนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เวลา ผู้สอน

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ อุปกรณ์	ทักษะที่ปรากฏ
1. นักเรียนสามารถบอกข้อดีของการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	อาหารมีอยู่หลายประเภท เด็กควรเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์	ขั้นทบทวนประทบการณ์เดิม (5 นาที) 1. นักเรียนเลือกภาพอาหารที่มีประโยชน์ที่ครูเตรียมไว้ให้ไปติดไว้บนกระดาน	- นิทานเรื่อง สัตว์ประหลาดกับแม่ - ปากกา - กระดาษสี	- เด็กรู้จักอาหารที่มีประโยชน์ชนิดต่าง ๆ
2. นักเรียนสามารถบอกข้อเสียของการรับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	เพราะทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง และไม่ควรรับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์เพราะทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บตามมา	ขั้นการนำเสนอต้นแบบที่เป็นรูปธรรม การสังเกตและสะท้อนความคิด (30 นาที) 1. ครูเล่านิทานเรื่องสัตว์ประหลาดกับแม่ โดยใช้หุ่นกระดาษประกอบการเล่น 2. นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับนิทาน ในประเด็นต่อไปนี้ 1. ใครบ้างที่เคยถูกคุณพ่อ คุณแม่บังคับให้รับประทานอาหารเหมือนยอด และนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรที่ถูกคุณพ่อ คุณแม่บังคับ 2. คุณพ่อ คุณแม่บังคับให้นักเรียนรับประทานอาหารอะไร 3. นักเรียนรู้หรือไม่ว่าทำไมคุณพ่อ คุณแม่ต้องบังคับหนูให้รับประทานอาหารชนิดนั้น 3. นักเรียนบอกข้อดีของการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และข้อเสียของการรับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ จากนั้นบันทึกลงในตาราง		- เด็กสามารถบอกได้ว่าการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ทำให้ร่างกายแข็งแรง

(ต่อ)

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ อุปกรณ์	ทักษะที่ปรากฏ																
		<table border="1" data-bbox="792 331 1460 520"> <thead> <tr> <th data-bbox="792 331 1128 368">😊 ข้อดีของการ 101 ที่มีประโยชน์</th> <th data-bbox="1128 331 1460 368">☹️ ของการ 101 ที่ไม่มีประโยชน์</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="792 368 1128 405">☒</td> <td data-bbox="1128 368 1460 405">☒</td> </tr> <tr> <td data-bbox="792 405 1128 442">☒</td> <td data-bbox="1128 405 1460 442">☒</td> </tr> <tr> <td data-bbox="792 442 1128 478">☒</td> <td data-bbox="1128 442 1460 478">☒</td> </tr> <tr> <td data-bbox="792 478 1128 515">☒</td> <td data-bbox="1128 478 1460 515">☒</td> </tr> </tbody> </table> <p data-bbox="792 571 1384 614">ขั้นการสรุปความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม (10 นาที)</p> <p data-bbox="792 627 1444 719">1. นักเรียนบอกชื่ออาหารที่ควรรับประทานทุกวันเพื่อทุกคนจะได้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง และบันทึกเป็นแนวปฏิบัติ</p> <table border="1" data-bbox="936 727 1249 986"> <thead> <tr> <th data-bbox="936 727 1249 770">อาหารที่ควร 101 ทุกวัน</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="936 770 1249 807">1.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="936 807 1249 844">2.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="936 844 1249 880">3.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="936 880 1249 917">4.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="936 917 1249 954">5.</td> </tr> </tbody> </table>	😊 ข้อดีของการ 101 ที่มีประโยชน์	☹️ ของการ 101 ที่ไม่มีประโยชน์	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	อาหารที่ควร 101 ทุกวัน	1.	2.	3.	4.	5.		<p data-bbox="1787 304 2042 491">- เด็กสามารถบอกความแตกต่างของอาหารที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์</p> <p data-bbox="1787 616 2042 802">- นักเรียนสามารถบอกได้ว่าควรรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ทุกวันเพื่อจะได้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง</p>
😊 ข้อดีของการ 101 ที่มีประโยชน์	☹️ ของการ 101 ที่ไม่มีประโยชน์																			
☒	☒																			
☒	☒																			
☒	☒																			
☒	☒																			
อาหารที่ควร 101 ทุกวัน																				
1.																				
2.																				
3.																				
4.																				
5.																				

แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ทักษะชีวิตด้าน การกระทำ เรื่อง วิธีชีวิตในการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ ในด้าน การรับประทานอาหาร ชั้นอนุบาลปีที่ 2/ กลุ่ม ทดลอง
 นิทานเรื่อง สัตว์ประหลาดกับแม่ สัปดาห์ที่ 5 วันที่ 5 กรกฎาคม 2548 ชั้น การทดลองใช้ในสถานการณ์จริง เวลา ผู้สอน

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ อุปกรณ์	ทักษะที่ปรากฏ
1. นักเรียนสามารถบอกข้อดีของการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ แป้ง และไขมัน เป็นอาหาร 5 หมู่ ที่มี	ขั้นทบทวนประสบการณ์เดิม (5 นาที) 1. นักเรียนเล่นเกม “มอญซ่อนผ้า” โดยนักเรียนคนมีตุ๊กตาอยู่ด้านหลัง จะต้องบอกชื่ออาหารที่มีประโยชน์ 1 อย่าง	- ตุ๊กตา - ภาพมะเขือเทศ ผักกาดหอม แครอท หอมใหญ่ หมูสับ ไข่	- เด็กสามารถบอกชื่อของอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย
2. นักเรียนสามารถบอกข้อเสียของการรับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	ความจำเป็นต่อร่างกายที่เด็กควรรับประทานให้ครบถ้วนทุกวัน	ขั้นการทดลองใช้ในสถานการณ์จริง (30 นาที) 1. นักเรียนทายชื่อจากภาพ ได้แก่ มะเขือเทศ ผักกาดหอม แครอท หอมใหญ่ หมูสับ ไข่กรอก วุ้นเส้น มาม่า นม และน้ำอัดลม 2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ช่วยกันคิดรายการอาหาร 1 อย่าง และนำเสนอส่วนประกอบของอาหารที่กลุ่มตนคิดขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้	หอมใหญ่ หมูสับ ไข่กรอก วุ้นเส้น มาม่า นม และน้ำอัดลม - กระดาษ A3 - กาว	
3. นักเรียนสามารถบอกชื่อของอาหารที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์		1. นักเรียนเลือกภาพหมวดละอาหาร 1 ภาพ จากหมวดอาหาร 4 หมวด และเครื่องดื่ม 1 หมวด รวม 5 ภาพ ได้แก่ - มะเขือเทศ ผักกาดหอม - แครอท หอมใหญ่ - หมูสับ ไข่กรอก - วุ้นเส้น มาม่า - นม น้ำอัดลม 2. นำภาพที่เลือกมาติดในรายการอาหารและคิดชื่ออาหารประจำกลุ่มตน		- เด็กสามารถคิดสูตรการทำอาหารได้ด้วยตนเอง

(ต่อ)

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ อุปกรณ์	ทักษะที่ปรากฏ
		<p>3. นักเรียนแต่ละกลุ่มบอกเหตุผลของการเลือกส่วนประกอบของอาหารของกลุ่มตนเอง</p> <p>ขั้นสรุปการทดลอง (10 นาที)</p> <p>1. นักเรียนบอกประโยชน์ของอาหารที่ตนเลือกมาว่ามีประโยชน์อย่างไร และไม่มีประโยชน์อย่างไร จากนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเปลี่ยนส่วนประกอบของอาหารที่ตนเลือกได้จากครั้งแรก</p> <p>2. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอชื่ออาหารและส่วนประกอบของอาหารของกลุ่มตนอีกครั้ง</p>		

แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ทักษะชีวิตด้าน การกระทำ เรื่อง วัตถุประสงค์ในการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ ในด้าน การรับประทานอาหาร ชั้นอนุบาลปีที่ 2/ กลุ่ม ทดลอง
 นิทานเรื่อง สัตว์ประหลาดกับแม่ สัปดาห์ที่ 5 วันที่ 6 กรกฎาคม 2548 ชั้น การทดลองใช้ในสถานการณ์จริง เวลา ผู้สอน

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ อุปกรณ์	ทักษะที่ปรากฏ
1. นักเรียนสามารถตีมนมที่โรงเรียนจัดให้ 2. นักเรียนสามารถรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้ทุกชนิด 3. นักเรียนสามารถไม่รับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์	เด็กควรรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย เช่น ผัก ผลไม้ และเนื้อสัตว์ทุกวันเพื่อจะได้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง	<p>ขั้นทบทวนประสบการณ์เดิม (5 นาที)</p> <ol style="list-style-type: none"> นักเรียนทบทวนเมนูอาหารที่ตนคิดไว้จากการเรียนครั้งก่อน นักเรียนจินตนาการรูปร่างหน้าตาของอาหารของกลุ่มตนหลังจากที่ทำเสร็จแล้วว่าจะเป็นอย่างไรร <p>ขั้นการทดลองใช้ในสถานการณ์จริง (30 นาที)</p> <ol style="list-style-type: none"> นักเรียนทำอาหารตามเมนูอาหารที่ตนคิดไว้ ตามขั้นตอนนี้ <ol style="list-style-type: none"> นักเรียนตักส่วนประกอบอาหารที่ครูเตรียมไว้ ใส่จานที่ละกลุ่ม นักเรียนตักเครื่องปรุง คือ น้ำปลา และน้ำตาล ตามปริมาณที่กำหนดไว้ นักเรียนเลือกเครื่องตีมตามที่กำหนดไว้ในเมนูอาหารของกลุ่มตน นักเรียนร่วมกันรับประทานอาหารที่กลุ่มตนทำ <p>ขั้นสรุปการทดลอง (10 นาที)</p> <ol style="list-style-type: none"> นักเรียนแต่ละคนบอกว่าตนได้รับประทานอาหารอะไร มีประโยชน์หรือไม่ประโยชน์อย่างไร และมีอาหารอะไรที่ไม่ได้รับประทานบ้าง มีประโยชน์หรือไม่ประโยชน์อย่างไร 	<ul style="list-style-type: none"> - สูตรการทำยำได้ - กรอก - มะเขือเทศ - ผักกาดหอม - แครอท - หอมใหญ่ - หมูสับ - ไข่กรอก - น้ำตาล - น้ำปลา - นม - น้ำอัดลม - จาน - ช้อน - แก้วน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กสามารถส่วนประกอบของอาหารได้ด้วยตนเอง - เด็กสามารถทำอาหารได้ด้วยตนเอง - เด็กสามารถรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และไม่เลือกรับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ - เด็กสามารถบอกประโยชน์ของอาหารที่ตนรับประทานได้

แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ทักษะชีวิตด้าน การกระทำ เรื่อง วิธีชีวิตในการดำเนินชีวิตและการดูแลสุขภาพ ในด้าน การรับประทานอาหาร ชั้นอนุบาลปีที่ 2/ กลุ่ม ทดลอง
 นิทานเรื่อง สัตว์ประหลาดกับแม่ สัปดาห์ที่ 5 วันที่ 7 กรกฎาคม 2548 ชั้น การนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เวลา ผู้สอน

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ อุปกรณ์	ทักษะที่ปรากฏ
1. นักเรียนสามารถบอกข้อดีของการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	เด็กควรรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ ได้แก่ แป้ง เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ และไขมัน	ขั้นทบทวนประสบการณ์เดิม (5 นาที) 1. นักเรียนร้องเพลงอาหารหลัก 5 หมู่ ร่วมกัน	- เนื้อเพลงอาหารหลัก 5 หมู่	
2. นักเรียนสามารถบอกข้อเสียของการรับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย	ทุกวัน เพราะจะทำให้เด็กมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง	ขั้นการนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (30 นาที) 1. นักเรียนทบทวนเกี่ยวกับนิทานที่นักเรียนได้ฟัง โดยครูเปิดหนังสือนิทานที่ละหน้าและให้นักเรียนเล่าเรื่อง และสนทนาในประเด็นต่อไปนี้ 1. นิทานที่เด็ก ๆ ได้ฟังมีเรื่องราวเป็นอย่างไร 2. เด็ก ๆ คิดว่ายอดรู้สึกลักษณะอย่างไรที่ถูกคุณแม่บังคับให้รับประทานอาหาร ผัก ข้าว และนม 3. ทำไมคุณแม่บังคับให้ยอรับประทานผัก ข้าว และนม 2. นักเรียนบอกว่าอาหารหลัก 5 หมู่ ประกอบด้วยอาหารประเภทบ้าง 3. นำชาร์ตความรู้ “ อาหารที่ควร 10! ทุกวัน ” มาดู และสนทนาในประเด็นดังนี้ 1. จากชาร์ตมีอาหารใดบ้างที่เป็นอาหารหลัก 5 หมู่ ได้แก่ หมู ไตบ้าง 2. จากชาร์ตมีอาหารหมูใดบ้างที่ขาดหายไป และนักเรียนคิดว่าควรรับประทานหรือไม่ เพราะเหตุใด 4. นักเรียนพูดถึงแนวปฏิบัติและครูถามนักเรียนว่าใครสามารถปฏิบัติ	- นิทานเรื่องสัตว์ประหลาดกับแม่ - ชาร์ตความรู้ “ อาหารที่ควร 10! ทุกวัน ” - ภาพอาหารที่ประโยชน์และไม่มีประโยชน์	- เด็กเห็นความสำคัญของการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ - เด็กสามารถบอกอาหารหลัก 5 หมู่ - เด็กสามารถบอกข้อดีของการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์

(ต่อ)

วัตถุประสงค์	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ อุปกรณ์	ทักษะที่ปรากฏ
		<p>ตามแนวปฏิบัติได้หรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด และนักเรียนร่วมกันหาวิธีแก้ปัญหาในการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์</p> <p>ขั้นสรุปประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (10 นาที)</p> <ol style="list-style-type: none"> นักเรียนร่วมกันแยกภาพอาหารที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ออกจากกันเป็น 2 กลุ่ม นักเรียนนำเสนอว่ากลุ่มใดเป็นอาหารที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ เพราะเหตุใด 		<p>- เด็กสามารถบอกข้อดีของการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และข้อเสียของการรับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์</p>

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวณัฐฐาสิริ ศักดิ์ทอง เกิดเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2522 จังหวัดกรุงเทพมหานคร จบการศึกษาระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษาจากโรงเรียนทิวไผ่งาม ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนศึกษานารี และในปีการศึกษา 2544 สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) สาขาอนุบาลศึกษา ภาควิชาประถม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และต่อมาในปี พ.ศ. 2545 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย